

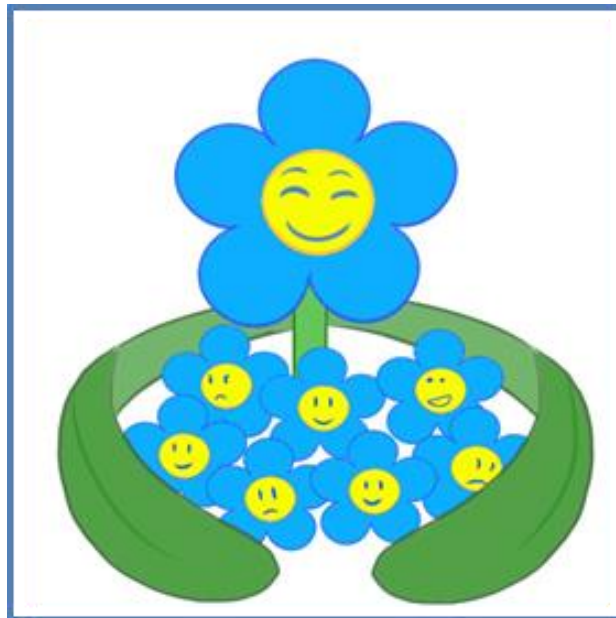
*"Az emberben az érzelmek hamarabb fejlődnek,
mint az értelem, tehát előbb szeretünk mint
gondolkodunk.*

*Amilyenek azok az emberek, akiket szeretek
és becsülök, amire ők tanítanak, az leszek
én, azt fogom hinni."*

(Brunszvik Teréz)

ERZSÉBETVÁROSI NEFELEJCS ÓVODA
1078 BUDAPEST,
NEFELEJCS UTCA 62.

HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Az intézmény OM azonosítója: 034357	Készítette a nevelőtestület: Poszukné Nádhera Judit Intézményvezető Ph.
Legitimációs eljárás	
A pedagógiai programot 2/2021 (XI. 09.) határozatszámon elfogadta a nevelőtestület. Nevelőtestület nevében: 	A pedagógiai program módosításának tartalmáról a szülők tájékoztatást kaptak. A Szülői Közösség nevében véleményezte: Szülői Közösség vezetője
Az óvoda Szakmai Munkaközössége nevében szakmai véleményt nyilvánított: Szakmai Munkaközösség vezető	Az óvoda Közalkalmazotti Tanács nevében véleményt nyilvánított: K.T. elnöke
A Pedagógiai Programot az óvoda vezetője 3/2021 (XI. 09.) határozatszámon jóváhagyta. Poszukné Nádhera Judit Intézményvezető	
Az Erzsébetvárosi Nefelejcs Óvoda vezetőjeként nyilatkozom, hogy az intézmény pedagógiai programjának végrehajtása a Fenntartó számára többletköltséggel nem jár. Poszukné Nádhera Judit Intézményvezető Ph.	
Érvényes: A kihirdetés napjától visszavonásig .Hatályos: 2021. 12. 01.	A dokumentum jellege: nyilvános Megtalálható: www.erzsebetvaros.hu www.nefelejcsovi.hu
Iktatószáma: 461/47/2021-1	Területi hatálya: az óvoda területére, az óvoda által szervezett – a pedagógiai program megvalósításához kapcsolódó – óvodán kívüli programok helyszínére.
Személyi hatálya: az óvodával jogviszonyban álló minden pedagógusra, a pedagógiai munkát közvetlen segítőkre, kisegítő dolgozókra, továbbá azon személyekre, akik az intézménnyel jogviszonyban nem állnak, de részt vesznek feladatainak megvalósításában.	
Módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt. Verziószám: 10/2021.	Készült: Budapest, 2021. 11. 09. 1078 Budapest, Nefelejcs utca 62. 2 eredeti példányban

Intézményünk adatai:

Az óvoda neve: Erzsébetvárosi Nefelejcs Óvoda
 Címe: 1078 Budapest, Nefelejcs utca 62.
 OM azonosító száma: 034357
 Jogállása: Önálló jogi személy
 Az alapító okirat száma: 7/3-TNY-679099
 Fenntartója: Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata
 1073 Budapest, Erzsébet krt. 6.
 Irányító szervének/felügyeleti szervének neve, székhelye:
 Budapest, VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzat Képviselő
 Testülete
 Budapest, VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzat Testülete,
 1073 Budapest, Erzsébet krt. 6.
 A köznevelési intézmény típusa: Óvoda

Telefon: 06 1 3519307 vagy 06 1 321 4181

E-mail címe: info@nefelejcsovi.hu

Honlap cím: www.nefelejcsovi.hu

Óvoda vezetője: Poszukné Nádhera Judit

A pedagógiai program jogszabályi háttere:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény
- a kormány 363/2012. (XII.17.) kormányrendelete az Óvodai Nevelés Alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 2003. évi CXCV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekvédelemről és gyermekjóléti igazgatásról
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 326/2013. (VIII.30.) Kormányrendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 26/1997. (IX.3.) NM rendelet az iskolai- és egészségügyi ellátásról
- 277/1997. (XII.22.) Kormányrendelet a pedagógus továbbképzésről, a pedagógus szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben résztvevők juttatásairól és kezdeményezéseiről

Egyéb dokumentumok:

- Az óvoda hatályos Alapító Okirata
- Nevelőtestületi határozatok

Tartalom

Óvodánk bemutatása	1
Bevezető gondolatok	2
Nevelés filozófiánk.....	7
A pedagógus, mint érték közvetítő.....	10
Az óvoda.....	13
Óvodai nevelésünk célja.....	13
Az óvodai nevelés általános feladatai.....	13
Egészséges életmód, szokásrendszer, egészségfejlesztés.....	14
A környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselője és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja	19
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	21
Az élmény szerepe a kisgyermek életében.....	25
Értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása.....	28
Anyanyelv és kommunikáció	30
A helyi pedagógiai program feltételrendszere.....	33
Az óvodai élet megszervezése.....	36
Gyermeki tevékenységek	39
Játék.....	40
Esztétikai tevékenységek az óvodában.....	44
Mozgás	49
A külső világ tevékeny megismerése	52
A környező világ formai és mennyiségi megismerése	54
Munka jellegű tevékenységek	56
A tevékenységekben megvalósuló tanulás	58
Tehetséggondozás	63
Szabadidős tevékenységek	65
Az óvoda kapcsolatrendszere	66
Az óvoda sajátos feladatai	71
A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve	76

Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	91
Nevelőmunkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke.....	94
Záró gondolatok	96
Legitimációs záradék.....	97
Források.....	98
Szakirodalom jegyzék	100

ÓVODÁNK BEMUTATÁSA

Óvodánk Budapesten, Erzsébetvárosban a Városligethez közel eső részen található „ugrásnyira” az Erzsébet körúttól és a Keleti pályaudvartól.

1997. tavaszán költöztünk a századfordulón épült, korszerűen áttervezett és felújított épületbe. Akkor négy csoportos óvodaként működtünk.

2001. szeptemberében a Peterdy utca felőli részen új épületszárnyal bővült az óvoda.

Óvodánk 7 csoportban nyújt lehetőséget 127 kisgyermek elhelyezésére és nevelésére.

A nevelőmunkában 15 óvodapedagógus, 1 fejlesztő pedagógus vesz részt.

Az óvoda működését közvetlenül 1 óvodatitkár, 7 dajka, 2 pedagógiai asszisztens, 1 konyhai dolgozó, 1 takarító, 1 mosó-vasaló, kertész és 1 karbantartó segíti.

Az óvoda 1241 m² hasznos alapterületen, 3 szinten működik, belső udvarral, tetőterasszal rendelkezik.

Földszinten találhatók: csoportszobák, gyermeköltözők, mosdók, WC-k, valamint melegítőkonyha, mosogató, étkező.

Az alsó szinten két tornaterem, szertár, raktárak, gyermek és felnőtt öltözők, mosdók, zuhanyozók, WC-k, mosó - szárító helyiség, kazánház nyertek elhelyezést.

A felső szinten találhatók: logopédus szoba, fejlesztő szoba, orvosi szoba, elkülönítő, irodák, könyvtár-nevelői szoba, raktár, mosdók, WC-k, tetőterasz.

Az óvoda belső udvara és a tetőterasz biztosítja a gyermekeknek a szabadban való tartózkodást.

Óvodánk helyi pedagógiai programját **az óvodavezető és a nevelőtestület készítette el, a mindenkor aktuális, érvényben lévő törvények, rendeletek, jogszabályok alapján.**

Óvodánkban a gyermekek nevelése saját helyi pedagógiai programunk alapján történik.

Helyi pedagógiai programunk középpontjában a GYERMEK áll.

Hisszük, hogy a gyermek személyiségfejlődésében - az öröklött adottságok mellett - a pozitív érzelmeknek nagy jelentősége van. Ezért **célunk, hogy óvodánkban, a gyermek élményekben gazdag, érzelmi nevelésben részesüljön.** Változatos tevékenységek biztosításával, természetes élethelyzetek megteremtésével juttatjuk a gyermeket pozitív élményekhez. Így reméljük, hogy a gyermek számára örömforrás lesz az óvoda.

A helyi pedagógiai program megírásához alapul szolgált a helyi társadalom szükségleteinek, elvárásainak az ismerete, az óvoda helyi sajátosságai, lehetőségei, eddigi nevelőmunkánk tapasztalatai és eredményei, a gyermekismeret.

Programunk megalkotása során az a gondolat vezérelt bennünket, hogy óvodánkban jól érezzék magukat az óvodahasználók - a gyermekek, a szülők és az óvoda dolgozói.

*"Mi dolgunk a világon?
Küzdeni erőnk szerint a legnemesbékért ..."*
(Vörösmarty Mihály)

BEVEZETŐ GONDOLATOK

TÉNYEK RÖVIDEN

Múlt és jelen

Nevelőtestületünkben már évek óta, tudatosan 1992. évtől vannak jelen az innovációs törekvések.

A VII. ker. Nefelejcs u. 62. sz. alatt lévő óvodába költözés felkínálta s egyben megkívánta, hogy az új lehetőségekből adódóan átgondoljuk eddigi nevelőmunkánkat.

Az 1996. évi közoktatási törvény módosítása értelmében - miszerint az óvodáknak helyi nevelési programot kell készíteni - arra készítette a nevelőtestületet, hogy írásban is rögzítse óvodai nevelésünk alapelveit, cél- és feladatrendszerét, kötelezettségeit, lehetőségeit úgy, hogy az tükrözze óvodai nevelésünk sajátosságát.

Akkori munkánkat megkönnyítette, hogy nevelőtestületünk stabil volt. Az együtt töltött évek, egymás nevelési módszereinek, eljárásainak ismerete, az együttműködés az új út keresésében, a problémák közös feldolgozása, megoldása, az örömeiben, sikerekben való osztozkodás stb. a nevelőtestület egységét eredményezte, amely hozzájárult a hatékony munkavégzéshez, az óvodai nevelés színvonalának emeléséhez, az egységes szemlélethez.

Saját, helyi pedagógiai programunkat megalkotásától-napjainkig szükség szerint módosítjuk.

Alapelveit, cél- és feladatrendszerét, alapvető tartalmát 1997/1998. nevelési évben alkotta meg a nevelőtestület.

Elfogadásra került: 1999. tavaszán.

1999. szeptember 1-től saját, Helyi nevelési program alapján dolgozunk.

MIÉRT AZ ÉLMÉNYEKBEN GAZDAG ÉRZELMI NEVELÉST állítottuk a gyermek személyiségfejlesztésének középpontjába?

Helyzetkép

Gyorsuló világunkban, a nagyléptékű társadalmi változások időszakában egyre jobban átértékelődnek az alapvető emberi értékek.

Az emberi értékek átörökítésében a családoknak kiemelkedő szerepe van.

Napjainkban a családok helyzete és értékrendje is megváltozott, ami messzemenően befolyásolja a gyermekek életét.

A családok életében ma hangsúlyozottá váltak a "konkrét, kézzelfogható anyagi értékek" (pl. pénz, lakás, autó). Többnyire másodlagos szerepet töltenek be az "elvont, eszmei, szellemi értékek" (pl. szeretet, boldogság, jóság, stb.).

Közvetlen környezetünkben is tapasztaljuk ennek jeleit, oly mértékben nehezítve, hogy a családok egy része egzisztenciális problémákkal terhelt. Egyesek az anyagi biztonság hiányával küzdenek, mások annak megteremtésén ill. fenntartásán fáradoznak, minél több idő és energia ráfordításával.

A családok életében a szükségesnél kevesebb idő és figyelem jut egymásra, olykor a gyermekek nevelésére.

A gyermekek nevelése pedig az élet első 5-6 esztendejében a leghatékonyabb, ezért az alapvető emberi értékek átörökítésében az óvodai nevelés szerepe megnő.

Tapasztalataink szerint a családok életében, a szabadidő eltöltésében egyre nagyobb teret kapnak a kommunikációs eszközök - televízió, DVD, mobil telefon, iPad, számítógép - mint élményadó örömforrások.

Ezek a lehetőségek az óvodás gyermeket is könnyen rabul ejtik.

Túl sok időt töltenek a kommunikációs csatornák előtt, amely által a gyermekek egyoldalú befogadóivá válnak a feléjük közvetített ingereknek, - arról nem is szólva, hogy - nem szelektálnak, mindenre vevők (jó és káros hatásra egyaránt, életkortól, egyéni sajátosságtól függetlenül). A "felfedezések korában" nem jut elegendő idő a játékra, önmaguk kipróbálására, kíváncsiságukból fakadó tapasztalatok megszerzésére, nem jutnak a tevékenységekből fakadó élmények birtokába, stb. Ebből adódóan az óvodai nevelésben hangsúlyt fektetünk a szabad játékra, a kíváncsiságukból fakadó spontán tapasztalatszerzés élményszerű varázsára.

Mintaadó személyi és tárgyi környezet biztosításával hozzájárulunk a környezettudatos magatartás kialakulásának megalapozásához.

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.

Az óvodai nevelés segíti a családokat az értékek mentén történő nevelésben.

KÜLÖNBÖZŐSÉGEK

A gyermekek **eltérő szociokulturális környezetből** kerülnek az óvodába, más életmódbeli, viselkedésbeli szokásokkal, eltérő neveltségi szinttel, más képességgel, más egyéni fejlődési ütemmel. Az együttnevelés képes az esélyegyenlőséget megvalósítani, alkalmas a különbözőség mentén az azonosság megtapasztalására, az egymástól való különbözőségnek a megismerésére és elfogadására.

Támogatjuk, biztosítjuk a nemzetiséghez tartozó és migráns családok gyermekeinek önazonosságának megőrzését, ápolását, társadalmi integrálását.

Nevelésünk folyamatában érvényesül az **inklúzív pedagógiai szemlélet**, melyben érvényesül a gyermek alapvető joga, megvalósul sajátos szükségleteinek kielégítése, az állapotuknak megfelelő segítségnyújtással, készségeik, képességeik kibontakoztatása, személyiségük védelme, fejlesztése.

Az inklúzív pedagógiai szemlélet gyakorlatban történő kifejeződése, és eszköze: a differenciálás. A differenciálás érvényesül a célokban, feladatokban, a munkaformákban, a módszerekben, az eszközökben, az elsajátítás idejében, tempójában.

A differenciálás segítségével a személyiség a maga útját bejárva képes fejlődni.

Az inklúzív szemlélet az egyénre szabott pedagógiai gyakorlatban, folyamatos visszacsatolásban és a gyermek fejlődésének nyomon követésében realizálódik.

Az inklúzív pedagógiai gyakorlat keretei között **megvalósul az integrációs gyakorlat is**.

Az óvoda nagy hangsúlyt fektet a kiemelt figyelmet igénylő gyermek helyzetére, szorgalmazza, hogy rendszeresen járjanak óvodába, ahol szükségleteik kielégítése, gondozásuk biztosítottá válik. Az óvoda feladatának tekinti a hátrányok csökkentését, a leszakadás megelőzését, nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. Tevékenységével az **esélyegyenlőség** elvének érvényesítését szolgálja.

A társadalmi integrációs folyamatban jelen van a **multikulturális szemlélet**. A gyermek személyiségének fejlesztéséhez szükséges a szülői ház nevelési szokásainak, elvárásainak ismerete, és a vele való kapcsolat kiépítése, a nevelői hatások együttes hatásának kifejtése érdekében. Az óvodapedagógusok a multikulturális társadalom érték közvetítőiként szükséges, hogy betöltsék nevelői hivatásukat, melyben minden gyermeknek egyenlő esélyt kell biztosítaniuk képességeik fejlesztéséhez.

Óvodánkban megvalósul **a nem magyar állampolgárságú, és a migráns gyermekek** óvodai nevelése is, melyben természetes a másság, és a különböző gondolkodásmódok elfogadása. Az óvoda dolgozóinak természetes és nyitott viselkedésével érhető el a más ajkú gyermekekkel történő kapcsolatteremtés. Esetükben az integráció oly módon valósul meg, hogy a saját csoportjukhoz való identitását meghagyjuk, és tiszteletben tartjuk. A felnőtt beszédpéldájával, a magyar nyelv értékeinek közvetítésével segíti a nyelv elsajátíttatását. A bevándorló gyerekek integrálása nem járhat a saját nyelvük és kultúrájuk sérelmével.

A sajátos nevelési igényű gyermekeket segítjük abban, hogy a maguk korlátozottsága mellett is a társadalom, szűkebb értelemben az óvodai csoport egyenrangú tagjaként éljék az életüket. Nevelésük, fejlesztésük érdekében szorosan együttműködünk a családdal, az utazó gyógypedagógussal, más segítő szakemberekkel.

AZONOSSÁGOK - LEHETŐSÉG EGY NEVELÉSI TERÜLETEN BELÜL

A gyermek életkori sajátosságaiból adódóan **minden óvodáskorú gyermekre jellemző**, hogy magatartása **érzelmi vezéreltségű**, vagyis a gyermekek **érzelmeiken keresztül megközelíthetőek**.

Ezért számunk óvodánkban kiemelt szerepet az érzelmi nevelésnek.

ÉLMÉNYEK SZEREPE

A kisgyermekkor legelemibb pszichikus szükséglete, legfőbb élményforrása, s egyben legfejlesztőbb tevékenysége a játék. A játék a gyermek önteremtő saját világa, amelyben kipróbálhatja önmagát. A gyermek játéka élményeiből táplálkozik. A gyermeknek a játékban lehetősége nyílik a pozitív és negatív élmények újraélésére, a benne felgyülemelő feszültségtől való megszabadulásra.

A gyermek élményei fakadhatnak: természetes élethelyzetekből, a gyermek tevékenységeiből, a természet szépségeiből, a közvetlen környezet felfedezéséből, a művészetekkel való találkozásból, az ünnepek, hagyományok által nyújtott lehetőségekből, stb. Óvodai nevelésünk folyamán arra törekszünk, hogy nyugodt, derűs légkörben, természetes környezetben a gyermekeket sokszínű élményekhez juttassuk.

A pozitív élmények pozitív érzelmeket váltanak ki a gyermekben. A gyermek játéka új tartalommal bővül, ami által új ismeretek birtokába jut, a játék során felszabadul, kitárul, nyitott lesz a világ felé, befogadja az őt érő nevelési hatásokat. Cselekvése által aktív, kreatív személyiséggé válik.

Élmény gazdag óvodai nevelésünk talaján minden gyermek jól érzi magát, programjaink pozitívan hatnak az ép és a sajátos nevelési igényű gyermekekre egyaránt.

Az **élménypedagógiai elvek** követésével segítjük a gyermeket az **óvoda-iskola átmenet** megkönnyítésében.

Az óvodában az iskolába lépés lélektanának ismeretében tervezzük feladatainkat. A feladat folyamatjellegű, mely a gyermek óvodába lépésével veszi kezdetét. A fejlesztés során prioritást élvez a gyermek elemi szükségleteinek a kielégítése, a játék feltételeinek biztosítása, és a mozgás elsődlegessége.

Jövőkép

A mi óvodánkban, az érzelmi biztonságot nyújtó légkörben a gyermek olyan pozitív erkölcsi tulajdonságokkal gazdagodik, mint szeretet, bizalom, tisztelet, becsület stb.

A mindennapokban, a társas együttélésben a gyermek gyakorolja, elsajátítja azokat a viselkedési szabályokat, formákat, amelyek az emberi kapcsolatteremtéshez elengedhetetlenül szükségesek. A közös élmények során a tevékenységek állandó körforgásában a gyermek teljes személyisége fejlődik.

A tevékenységekben a pozitív megerősítések által a gyermek sikerekhez jut, meg tanul bízni önmagában. A siker a legjobb motiváló erő, mely további cselekvésre ösztönzi. Sikerélmény hatására fokozódik a gyermek értelmi fogékonysága, fejlődik a gondolkodása. A gyermek tevékenységeinek végzése közben önállóan megtanul - szabadon választani, kezdeményezni, tervezni, szervezni, irányítani, dönteni, elemezni, ellenőrizni, értékelni - olyan cselekvési

funkciókat gyakorolni, melynek során felkészült az életre, alkalmassá válik az élethosszig tartó tanulásra.

Mindezek birtokában a gyermek olyan felnőtté válhat, aki szeretetben tud élni, derűs, kiegyensúlyozott, a világ felé nyitott, érdeklődő, alkotó személyiség, képes a maga sorsának irányítására.

A sajátos nevelési igényű gyermekeket segítjük a kapcsolatteremtésben, tevékenységeik végzésében, hátrányaik leküzdésében, az önálló életvitel kiteljesítésében.

Hinnünk kell egy befogadó világban, ahol mindenki egyaránt szereplője a hétköznapiaknak és az ünnepeknek.

Ezen gondolatok alapján született meg Helyi pedagógiai programunk.

*"Szép dolog kifaragni egy szobrot és
életet adni neki: de még szebb kiformálni
egy emberi lelket és megtölteni igazsággal."
(Viktor Hugó)*

NEVELÉS FILOZÓFIÁNK

Nevelőtestületünk évek óta fontos nevelési szempontnak tartotta a gyermek tevékenykedtetésére épülő élménynyújtást, amely a sokoldalú személyiségfejlődést szolgálja.

Tapasztalataink szerint ezek a nevelési eljárások a gyermek személyiségfejlődésére pozitívan hatnak.

Úgy gondoljuk, hogy ezen pozitív hatások miatt, a gyermek tevékenykedtetésére épülő élménynyújtást is egyik kiemelt nevelési szempontnak tartjuk, az egyéni képességek fejlesztése mellett. Nevelésfilozófiánk eleme továbbá, hogy a gyermeket azon képességek, készségek birtokába juttatjuk, melyekkel alkalmassá válik az élethosszig tartó tanulásra. A gyermekközösségek alakítását úgy segítjük, hogy az egyén értékeire épüljenek. Nevelésfilozófiánk része, hogy a gyermekeket megkíséreljük harmóniába hozni az élő és élettelen környezettel, a környezet tiszteletére és megővésére való érzékenyítéssel.

Nagy hangsúlyt szeretnénk fektetni a régi és új hagyományaink színvonalas megőrzésére és átörökítésére (óvodai és napjainkban is élő nemzeti és népi hagyományok).

Alapelvünk: a feltétel nélküli **szeretet** nyújtásával, érzelemben gazdag légkör megteremtésével, olyan gyermekközpontú nevelés, amely a gyermek tiszteletén és - az igényük szerinti - segítségnyújtáson alapul.

Nevelési módszereink közül – a gyermek pozitív énképének kialakulása szempontjából – előnyben részesítjük a dicséretet, elismerést, megerősítést, bátorítást, buzdítást.

Pedagógiai munkánkban arra törekszünk, hogy a gyermekek sok szép élménnyel gazdagodva élvezzék az óvodában töltött éveiket.

Fontos számunkra a nevelés során olyan **erkölcsi értékek** közvetítése, átadása, melyek képessé teszik a gyermekeket önmaguk és mások szeretetére és megbecsülésére. Szeretnénk elérni azt, hogy a gyermekek legyenek tisztában értékeikkel.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése során új morális értékek alakulnak ki a gyermekekben, mint az elfogadás, segítőkészség, fizikai vagy lelki támogatás, biztatás, sikerhez juttatás érzése stb.

Az **egészséges** életmód igényének kialakításával tesszük képessé a gyermekeket a feljükk közvetített értékek befogadására.

A **gyermek**, mint érték azért fontos számunkra, mert a nevelés által ismereteink, az általunk közvetített értékek beépülnek személyiségébe, amely által a gyermek továbbviszi ezeket a társadalomba, s később ő is átadja, átörökíti a következő nemzedék felé.

Az óvodai nevelés kiegészíti a **családi** nevelést. A szülők ismerik legjobban gyermekeik igényeit, szükségleteit, melyet tiszteletben tartunk, elfogadunk. A gyermekek eredményes, harmonikus fejlesztése érdekében ezért fontosnak tartjuk az együttműködést, a nyitott, korrekt partnerkapcsolat kialakítását.

Mindezek tükrében **nevelőtestületünk által megfogalmazott legfontosabb értékek:** szeretet, erkölcs, egészség, gyermek, család.

*"Csodálatos milyen eredeti tud
lenni egy gyerek, ha hagyják."
(Kosztolányi Dezső)*

MIÉRT ÉRTÉK SZÁMUNKRA A GYERMEK?

Nevelésünk középpontjában a **gyermek** áll, **érte** és **róla** szól a programunk.

A gyermek: a szülők közvetlen leszármazottja. Mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi, biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

Tágabb értelemben: a felnőttek és a társadalom számára azok az utódok, akiknek átadjuk szokásainkat, tapasztalatainkat, ismereteinket, kultúránkat.

A GYERMEK, MINT ÉRTÉK

Az óvodai nevelés a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására irányul, a gyermeket megillető jogok, alapvető szabadságának tiszteletben tartásával, az egyenlő hozzáférés biztosításával. A gyermeket - mint fejlődő személyiséget – gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Az óvodáskorú gyermek, fejlődő személyiség, aki az érzelmek uralma alatt él, ezért minden megnyilvánulása érzelmi vezéreltségű. Könnyen létesít kapcsolatot azzal a felnőttel, gyermekkel, akit elfogad, akit szeret. Ilyen közegben a gyermek felszabadul: kíváncsi, minden érdekli, nyitott, fogékony az őt érő hatásokra, szívesen beszélget, szüntelenül kérdez-felel, tapasztal, utánoz, azonosít, szeretné felfedezni, megismerni a világot.

Minden gyermeknek sajátos testi, biológiai és lelki szükségletei vannak, amit a családdal közösen, együttműködve igyekszünk kielégíteni. Minden gyermek más-más genetikai adottságokkal rendelkezik, fejlődését befolyásolják az érés sajátos törvényszerűségei, a különböző környezeti hatások, ezért nevelése folyamatában megilleti az egyéni bánásmód, a differenciálás.

A gyermek kibontakozásában az őt körülvevő környezet meghatározó. Biztosítjuk minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú, szeretetteljes nevelésben részesüljön, meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem adunk helyet semmiféle előítéletnek.

Ötéves kor körül a gyerekek igénylik a kortársakat, a közösséget.

Nemcsak az óvónői mintát, hanem egymás mintáját, egymás szokásait is eltanulják, azonosulnak vele. Mi a gyerekek egyéni képességszintjéhez, egyéni fejlődési üteméhez alkalmazkodunk, ez alapján biztosítjuk fejlődésüket.

Fontosnak tartjuk a megértő, együtt érző, segítő, de nem mindent elfogadó nevelői magatartást. A szabadság és a korlátozás megfelelő egyensúlyával biztonságot nyújtunk a gyerekeknek.

Sokszínű tevékenység biztosításával, az érdeklődést felkeltő, változatos eszközökkel, személyes mintáinkkal motiváljuk a gyermekeket az örömteli játéokra. A jóízű játékkal kellemes élményt nyújthatunk nekik.

Ha mi érdekes, örömteli tevékenységeket végzünk, a gyermekeknek is "érdekes és örömteli" lesz a közelünkben lenni.

Nagy hangsúlyt fektetünk az eszközök folyamatos fejlesztésére, ezzel teremtve újabb és újabb tapasztalási lehetőséget a gyermekek számára. Gondoskodunk a sajátos nevelési igényű gyermekek speciális eszköz ellátásáról, igénybe véve a szakemberek segítségét.

A szokások, és szabályok egyértelműségének biztonságával a gyermekeknek nem kell a váratlan fordulatoktól tartaniuk. Tudják, hogy mikor mi történik, mely helyzetben lehet, vagy nem lehet bizonyos dolgokat tenni, vagy nem megtenni.

Az ismétlés "végtelen" sora az élmény folyamatos áramlását nyújtja a gyermekeknek. Amit tegnap abbahagyott, azt holnap folytathatja.

Ennek eredményeként a gyermekek boldogok, szabadok lehetnek, örülhetnek az elkövetkezendő napoknak, mert folytathatják játékukat, vagy újakat kezdenek el.

Ezáltal a gyermekek közérzete jó lesz, nyitottá, érdeklődővé, kreatívvá válnak.

Végül testileg, lelkileg, szellemileg harmonikus egyének, egyéniségek lesznek.

*"Hagyjátok megélni a gyermekkort
a gyermekben!"*

(Rousseau)

A PEDAGÓGUS, MINT ÉRTÉK KÖZVETÍTŐ

A 2011. évi CXCV. a nemzeti köznevelésről szóló törvény 62.§. és 63.§. értelmében a pedagógus jogai és kötelezettségei az alábbiak:

A pedagógus joga:

- személyét, mint a pedagógus közösség tagját megbecsülik, emberi méltóságát és személyi jogait tiszteletben tartják, nevelői tevékenységét értékelik és elismerik,
- a nevelési program alapján az ismereteket, a nevelés módszereit megválassza,
- a helyi program alapján, a szakmai munkaközösség véleményének kikérésével megválassza az alkalmazott eszközöket, ruházati és más felszereléseket,
- saját világnézete és értékrendje szerint végezze nevelő, oktató munkáját, anélkül, hogy annak elfogadására kényszerítené vagy készítené a gyermeket, tiszteletben tartva a gyermek, a szülő, a pedagógus vallási, világnézeti meggyőződését,
- hozzájusson a munkájához szükséges ismeretekhez, intézményi és fenntartói információkhoz
- a nevelőtestület tagjaként részt vegyen a nevelési intézmény nevelési programjának megalkotásában, elfogadásában és értékelésében, gyakorolja a nevelőtestület tagjait megillető jogokat,
- szakmai ismereteit, tudását szervezett továbbképzésben való részvétel útján gyarapítsa, részt vegyen a köznevelési rendszer működtetésével, ellenőrzésével kapcsolatos megyei és országos feladatokban, pedagógiai kísérletekben, tudományos kutatómunkában,
- szakmai egyesületek tagjaként vagy képviselőjeként részt vegyen helyi, regionális és országos közneveléssel foglalkozó testületek munkájában,
- az óvoda könyvtárán keresztül használatra megkapja a munkájához szükséges pedagógiai segédanyagokat, az intézmény SZMSZ-ében meghatározottak szerinti informatikai eszközöket...

A pedagógus alapvető feladata: a rábízott gyermekek nevelése, fejlesztése, sajátos nevelési igényű gyermek esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével.

Ezzel összefüggésben

A pedagógus kötelessége:

- nevelő munkája során gondoskodik a gyermek személyiségének fejlődéséről, tehetségének kibontakoztatásáról, ennek érdekében tegyen meg minden tőle elvárhatót, figyelembe véve a gyermek egyéni képességeit, adottságait, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét,
- a nevelő tevékenysége során a különleges bánásmódot igénylő gyermekekkel egyénileg foglalkozzon, szükség szerint együttműködjön a gyógypedagógussal vagy a nevelést segítő más szakemberekkel,
- segítse a bármilyen oknál fogva halmozottan hátrányos vagy hátrányos helyzetű gyermek felzárkózását,

- előmozdítsa a gyermek, erkölcsi fejlődését, a közösségi együttműködés magatartási szabályainak elsajátítását, és törekedjen azok betartatására,
- segítse a tehetségek felismerését, kiteljesedését, nyilvántartsa a tehetséges gyermekeket,
- egymás szeretetére és tiszteletére, a családi élet értékeinek megismerésére és megbecsülésére, együttműködésre, környezettudatosságra, egészséges életmódra, hazaszeretetre nevelje a gyermekeket,
- a szülőt (törvényes képviselőt) rendszeresen tájékoztassa a gyermek teljesítményéről, magatartásáról, az ezzel kapcsolatban észlelt problémákról,
- a gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő - és szükség esetén más szakemberek - bevonásával,
- a szülőket az őket érintő kérdésekről rendszeresen tájékoztassa, a szülőt figyelmeztesse, ha gyermeke jogainak megóvása vagy fejlődésének elősegítése érdekében intézkedést tart szükségesnek,
- a szülő javaslataira, kérdéseire érdemi választ adjon,
- a gyermekek és szülők, valamint a munkatársak emberi méltóságát és jogait maradéktalanul tiszteletben tartsa,
- az ismereteket sokoldalúan és változatos módszerekkel közvetítse, szakszerűen megtervezve,
- a pedagógiai programban meghatározottak szerint sokoldalúan, a követelményekhez igazodóan értékelje a gyermekek munkáját,
- részt vegyen a számára előírt pedagógus-továbbképzéseken, folyamatosan képezze magát,
- a pedagógiai programban és az SZMSZ-ben előírt valamennyi pedagógiai és adminisztratív feladatait maradéktalanul teljesítse,
- pontosan és aktívan részt vegyen a nevelőtestület értekezletein, a fogadóórakon, az ünnepségeken és az éves munkaterv szerinti rendezvényeken,
- határidőre megszerezze a kötelező minősítéseket,
- megőrizze a hivatali titkot,
- hivatásához méltó magatartást tanúsítson,
- a gyermek érdekében együttműködjön munkatársaival és más intézményekkel.

Az óvónő, mint a kultúra, a szokások, tapasztalatok, ismeretek közvetítője

Az érzelmekre ható, élményekben gazdag, és a tevékenykedtetésen alapuló nevelői munka megvalósítása érdekében megfogalmaztuk az általunk követendőnek tartott óvónőképet.

Óvónőkép:

- Munkáját elhivatottsággal, a szakmai tudás teljes birtokában, lelkesen végzi.
- A rábízott gyermeket óvja, védi, tiszteli, szereti.
- Kiegyensúlyozott, nyugodt, derűs légkört teremt maga körül, melyben a gyermek biztonságot, védettséget élvez.
- A gyermek jogait érvényesíti, melynek az a feltétele, hogy az óvónő kötelességének érezze azok biztosítását.
- Állandóan szem előtt tartja a gyermek szükségleteit, és annak kielégítésére törekszik.
- Elfogadó beállítódással fordul a gyermekhez.
- Felismeri értékeit, érvényesíti autonómiáját, biztosítja önkéntességét.
- Képes olyan motiváló, élményszerű helyzeteket teremteni, (ötletessége, leleményessége, játékosága által) melynek során a gyermek önként vállalt tevékenysége lesz a

tapasztalatszerzés, az ismeretgyűjtés. E folyamatban a gyermek sikerélményhez juttatása érdekében együttműködő társ, segítő partner.

- Mély empátiás készséggel rendelkezik, igyekszik megérteni a gyermekek, a szülők, a munkatársak belső világát, cselekedeteik indítékait.
- Különös érzékenységgel figyeli és segíti a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, a szociálisan halmozottan hátrányos vagy hátrányos helyzetű, veszélyeztetett, vagy valamelyik kisebbséghez tartozó gyermeket. Nevelésükben a differenciált, egyéni bánásmód elvét részesíti előnyben.
- A szülők segítő, támogató, kezdeményező partnere a nevelésben.
- A családdal, a gyermekkel való kapcsolata során nyert bizalmas információkat hivatali titokként kezeli.
- A társintézményekkel való kapcsolattartásban részt vesz. Tisztában van kompetencia határaival.
- Minden cselekedete, kommunikációs és metakommunikációs magatartása, külső megjelenése példamutató, modell értékű legyen.
- Személyisége és nevelői tevékenysége hiteles legyen.
- Munkáját a rendszeresség, a folyamatosság, a fokozatosság és a pontosság jellemzi.
- A nevelőtestület aktív tagja, szívesen vállal részt a közösségért végzett munkában.
- Fontosnak tartja a szakmai továbbképzés, önképzés, önnevelés szükségességét az óvónői munka gyakorlatában.
- Rendelkezik azzal az erkölcsi többlettel, amely a szakma jellegéből fakad: humanizmus, felelősség, optimizmus, szabadság, titoktartás, hatalomkezelés, hitelesség...
- Példamutató és egyben mintaadó személyiség a másság természetes módon való elfogadásában.
- Cselekvő közreműködéssel jár élen az alapvető emberi értékek, a hagyományok átmentésében, átörökítésében.
- Az óvoda jó hírvének megőrzéséért és fenntartásáért munkálkodik.

A gyermek jogai – megtalálható a Gyermekvédelem az óvodában c. fejezetben.

*"Ha jó a cél, amit kitűztél,
akkor akadnak biztos eszközök."
(Vikingek)*

AZ ÓVODA

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Óvodánk 2015. július 01. napjától, az óvodai nevelés mellett, ellátja a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelését, oktatását: „Ellátja a többi gyerekekkel együtt nevelhető, szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi látási, hallási, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral, vagy egyéb pszichés zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdő gyermekek nevelését”.

ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA

- A kisgyermek személyiségének kibontakoztatása, harmonikus fejlődésének elősegítése, a hátrányok csökkentése oly módon, hogy figyelembe vesszük életkori és egyéni sajátosságait, eltérő fejlődési ütemüket, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását. Ezáltal számukra életre szóló ajándékká válik nevelésünk.
- Gondoskodunk a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékról.
- A ránk bízott gyermekeket olyan készségek, képességek birtokához juttatni, hogy azzal megalapozzuk az előttük álló következő életszakaszt, a kisiskolás kor sikeres kezdetét.
- Kiegyensúlyozott, szeretetben élni tudó, érzelmekben gazdag, a világ felé nyitott, érdeklődő, kreatív gyermek nevelése.

AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és értéorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Ennek érdekében:

a gyermek személyiségfejlesztésében, képességeinek kibontakoztatásában együttműködünk a családdal.

*„Amit hallok – elfelejtem,
Amit látok – megismerem,
Amit csinálok – megtanulom.”
(Ősi bölcsesség)*

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD, SZOKÁSRENDSZER, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

„A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki-szellemi jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.”

A gyermek egészségi állapotát jelentős mértékben befolyásolja életmódja. A helyes életritmus kialakítása az óvodában kezdődik. A test gondozása közben nemcsak a testi, lelki, hanem a szellemi egészség épülése is serkenthető. Ezért nagyon fontos feladatnak tartjuk az egészséges életvitel, életritmus igényének kialakítását.

A gondozás szokásrendszerének kialakításával segítjük a gyermekeket abban, hogy igény szerint kielégítsék szükségleteiket, elősegítjük növekedésüket, fejlődésüket, jó közérzetüket, egészséges életvitel-igényüket, melyen keresztül egészségük megóvására ösztönözzük őket.

Ezért nagyon fontos, hogy olyan feltételeket biztosítsunk számukra - eszközökkel, szokásrenddel és nevelő hatással, - hogy a gyermekek képesek legyenek egyéni fejlettségüknek legmegfelelőbben alkalmazkodni környezetükhöz. A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezetet biztosítunk. a lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a művészetek alkalmazásával a társas kapcsolati készségeket, valamint az egészséget támogató ismereteket és készségeket fejlesztjük.

A sajátos nevelési igényű gyermek nevelésében, fejlesztésében figyelembe vesszük a gyermekkel foglalkozó orvos, a pszichológus, a gyógypedagógus, ill. más szakember véleményét, javaslatait.

Egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok:

- A gyermek gondozása, testi és lelki szükségleteinek kielégítése, mozgásigényének kielégítése kiemelt fontosságú feladatunk.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- A gyermek óvodai életét rugalmas és természetes életritmus hassa át.
- A részben folyamatos napirend a gyermek egyéni tempójához igazodjon.
- A napirend rendszeres ismétlődése állandóságot jelentsen, támpontot adjon, ezáltal biztonságot nyújtson a gyermek számára.
- Az elmélyült játékhoz, tevékenységekhez egybefüggő, hosszantartó időt biztosítunk.
- A helyes óvodai életritmus kialakításával segítjük a gyermek közösségi életre történő felkészülését.

- A környezettudatos magatartás megalapozása, környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása.
-

- **Helyes életritmus:**

A beilleszkedés nehézségeit mindnyájan természetesnek tartjuk, ezért segítő, tapintatos, türelmes magatartással a gyermekek egyéni igényeinek megfelelően könnyítjük meg azt számukra.

Minden gyermeket keresztnévén szólítunk és éreztetjük velük a gondoskodást, törődést.

A rendszeresség, a tevékenységek állandósága a gyermek részére biztonságot jelentenek, melyek elengedhetetlen feltételei a helyes életritmus kialakításának.

A napirendet tudatosan, a gyermek élettani és életkori szükségletei alapján tervezzük. Figyelembe vesszük a családból hozott szokásokat, életvitelt is.

A szülőknek, - ha igénylik - tanácsainkkal segítünk az otthoni életritmus kialakításában, a nevelési helyzetek megoldásában.

Napirendünk alakításában fontos elv, hogy érvényesüljön a folyamatosság, a rugalmasság, az önkéntesség és a választhatóság.

- **Testápolás:**

Fontos és jelentős része a gondozási feladatainknak, hiszen a gyermekek testének, ruházatának gondozása, a szükség szerinti tisztálkodás egészségük védelmét is szolgálja.

A testápolással kapcsolatos szokások kialakításában fontosnak tartjuk a bensőséges viszony kialakítását a gyermekekkel. Az óvodapedagógus és a dajka, a gyermekkel együtt tevékenykedve sajátíttatja el a testápolás helyes technikáit. Nem sürgetve, hanem segítve, ösztönözve, érjük el, hogy fokozatosan majd önállóan is képesek legyenek a gyermekek szükségleteik kielégítésére.

A papír zsebkendő a csoportban a gyermek számára elérhető helyen legyen. Ezzel azt szeretnénk elérni, hogy használata igény és szükség szerint történjen. Az orrfújás technikájának helyességére a szülőkkel együtt tanítjuk a gyermekeket.

A függönnyel elválasztható WC-k teszik lehetővé, hogy a gyermekek megtanulják, hogy ez intim helyzet, amit tiszteletben kell tartani.

A mosdóban elérhető helyen elhelyezett, fogmosáshoz szükséges eszközökkel biztosítjuk a gyermekeknek a fogmosás lehetőségét.

Ahhoz, hogy gyermekeinket rászoktassuk a tisztaság és gondozottság igényére, magunk is ügyelünk gondozott, ápoltság megjelenésünkre, magatartásunkra.

- **Öltözködés:**

Legfontosabb funkciója az időjárás változásaival szemben való védekezés, de kihat az önállóságra, az igényességre is.

Felhívjuk a szülők figyelmét a kényelmes, praktikus, ízléses öltözködés fontosságára.

Óvodánkban váltócipő kötelező, a váltóruha is ajánlott.

Különös hangsúlyt fektetünk arra, hogy egész nap folyamán kényelmes, lábat védő lábbelit használjon a gyermek. Ajánljuk a műszál ruhák lehetőség szerinti mellőzését.

Nyáron - szükség szerint - biztosítjuk a fürdés, derékig való mosakodás, lábfürdő lehetőségét.

Összetartozásunk hangsúlyozásaképpen, ünnepi alkalmakon, óvodai eseményeken a gyermekek óvodánk emblémájával ellátott pólót viselnek (Nefelejcs-nap, sport nap, egyéb események).

- **Táplálkozás:**

A gyermek növekedésének nagyon fontos feltétele a helyes táplálkozási szokások kialakítása. Igyekszünk a napi gyümölcsöt beiktatni. Középső és nagycsoportban alkalom adtán, közösen készítjük el a gyümölcs-tálat vagy a gyümölcs-salátát.

Fontos feladatunk az egészséges életmód, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése.

Mivel a nap nagy részét óvodában töltik a gyermekek, így a napi háromszori étkezés az óvodában biztosított. A gyermekétkeztetést ellátó konyhával jó a kapcsolatunk. Az étrend minőségéről folyamatos tájékoztatást adunk.

A gyermeköltözőben elhelyezett heti étrendről a szülők is tájékoztatást kapnak. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy ismerjük a gyermekeink étkezési szokásait, kedvelt vagy nem szeretett ételeiket, ételérzékenységüket - ami egyre gyakrabban fordul elő (liszt, tej, tojás). Erre vonatkozóan a gyermek óvodába lépésekor tájékoztatást kérünk a szülőktől. Szükség esetén - a speciális étrend biztosításával kapcsolatban - felvesszük a konyhával a kapcsolatot.

Nem kényszerítjük a gyermekeket az ételek elfogyasztására, csak ösztönözzük őket az új ízek megkóstolására.

Figyelünk a gyermekek napi folyadék fogyasztására - kínálással, egyéni igényeik szerint (a csoportban mindig van tálcán elhelyezve pohár és a kancsóban víz).

A reggeli és uzsonna folyamatosan zajlik, az ebéd állandó időben, így a táplálkozás feltételes reflexei erősödnek.

A helyes étkezési szokások kialakításához jelentős mértékben szükséges az esztétikus, kulturált terítés hangsúlyozása. Óvodánkban ez textilterítő, műanyag alátét, porcelán és üveg edények, szép evőeszköz, szalvéta, szalvétatartó, alkalmanként gyertya használatával valósul meg.

Elegendő időt adunk - nem sűrgetjük a gyermekeket - az étkezésben, az ezzel kapcsolatos önkiszolgáló tevékenység helyes elsajátításában.

A kulturált étkezés alapvető szabályait megtartva, derűs légkörben ebédelünk, étkezés közben a halk beszélgetés elfogadott.

- **Testmozgás:**

Fontos kritériuma az egészség megőrzésének.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A gyermekek testi- és mozgás fejlődését folyamatosan figyelemmel kísérjük. A változásokat és a fejlettségi szintjüket a fejlődést nyomon követő dokumentumunkban rögzítjük.

Arra törekszünk, hogy a spontán mozgás az egész napi gyermeki tevékenység szerves része legyen. A mindennap végzett, néhány percre tartó szervezett mozgásra (mindennapos testnevelés, testmozgás), lehetőséget kínál a két tornaterem. A szabadlevegő széleskörű kihasználására, a szabad és a természetes nagymozgások gyakorlására, kielégítésére az udvar, a tetőterasz és a közeli Városliget kínál lehetőséget.

A sokrétű mozgásfejlesztés a jól felszerelt tornatermekben valósul meg.

Azokban a csoportokban, ahol az óvodapedagógusnak tanfolyami végzettsége van, a mozgás foglalkozások anyagába speciális testtartást javító és lábtorna gyakorlatokat is beiktat.

- **Pihenés, alvás:**

Nagyon fontos napirendi pont a gyermek egészséges fejlődése érdekében.

Erre a szülők figyelmét is felhívjuk és kérjük, hogy otthon is próbálják a napirendbe beilleszteni. Az alváshoz csendet, nyugodt légkört és szellőztetéssel friss levegőt biztosítunk.

Tiszteletben tartjuk a gyermekek alvási szokásait, vagyis ha kell cumit, alvómacit, "alvórongyot" hozhatnak be az óvodába.

Mesével, énekkel, vagy halk zenével teremtyük meg a nyugodt - biztonságérzetet nyújtó - légkört a gyermekek számára.

A nyugtalan, zaklatott gyermekek mellé odaülünk, simogatással, kézfogással segítjük az elalvásukat.

A nagyobb gyermekek számára a pihenőidő alatt lehetőséget nyújtunk csendes elfoglaltságra, könyvnézegetés, rajzolás, stb.

Figyelünk gyermekeink gerincének egészséges fejlődésére, ennek érdekében a pihenés 10 cm vastag szivacs fekhelyen történik.

Gondot fordítunk arra, hogy minden gyermeknek saját fekhelye legyen, ezért jellel vannak ellátva az alvószivacsok.

- **Betegségek megelőzése:**

Az óvodában a gyermekek egészséges fejlődését gyermekorvos ellenőrzi. A védőnő rendszeresen, jár óvodánkba. A fogorvos évente ellenőrzi a gyermekek fogazatát.

Amennyiben a gyermeknél bármilyen betegség tünetet tapasztalunk, arról a szülőt tájékoztatjuk, és szakember vizsgálatát javasoljuk.

- **Balesetmegelőzés:**

A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges biztonságos környezetet alakítunk ki.

A gyermekekkel egészségük és testi épségük védelme érdekében, a nevelési év kezdetén, ill. szükség szerint megismertetjük az óvodában található veszélyforrásokat.

A balesetek elkerülése érdekében, a játékeszközök használatával kapcsolatos elvárható magatartásformákat és szabályokat tartatunk be a gyermekekkel.

• **Lelki egészség fejlesztése:**

Pedagógiai programunk az érzelmi nevelésre épül, melyben kiemelt fontosságú a gyermekek személyiségének fejlesztése, pszichés fejlődésének elősegítése, támogatása.

Óvodapedagógus szerepe:

- A gyermek testi épségének megóvásáról, erkölcsi védelméről, szükségleteinek kielégítéséről, személyiségének fejlesztéséről gondoskodik.
- Segíti a gyermekek harmonikus mozgásának és testi képességeinek fejlődését.
- Az óvodában biztonságos, egészséges környezetet teremt. Személyes mintaadásával hozzájárul a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulásához.
- Az óvodai életrendet úgy alakítja ki, hogy megfeleljen a gyermek életkorának és fejlettségének, sajátos nevelési igényű gyermek igényének, melyben biztosítja az étkezési lehetőséget, a pihenőidőt, szabadidőt, testmozgást, sportolást.
- Segíti a gyermekeket abban, hogy a körülöttük lévő szűkebb és tágabb környezetben az emberi érintkezés alapvető szabályait elsajátítsák.
- A sajátos nevelési igényű gyermeket az önállósodás útján segíti, annyi segítséget adva számukra, amennyi a további önálló cselekvésükhöz szükséges.
- A szülővel együttműködve - megfelelő szakemberek bevonásával – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.
- Segítse a gyermekek egészségmegőrzési szokásainak kialakítását (egészséges életmód, testápolás, tisztálkodás, fogmosás, öltözködés, pihenés helyes étkezési szokások, egészséges ételek fogyasztására ösztönzés).
- Segítse a gyermekekben a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakulását, a környezettudatos magatartás megalapozását.

*„A természet nem a vagyontárgyunk:
úgy kell átadnunk gyermekeinknek,
ahogy kaptuk*

Oscar Wilde

A KÖRNYEZETI NEVELÉSBEN MUTATOTT JÁRTASSÁG, A FENNTARTHATÓSÁG ÉRTÉKRENDJÉNEK HITELES KÉPVISELETE ÉS A KÖRNYEZETTUDATOSSÁGHOZ KAPCSOLÓDÓ ATTITŰDÖK ÁTADÁSÁNAK MÓDJA

Célja, várható hatása

A gyermekek környezettel kapcsolatos ismereteinek bővítése, értékrendjének a fenntartható fejlődés szempontjainak megfelelő formálása, az életminőség javítását szolgáló magatartásforma kialakításához való hozzájárulás, a szemléletváltás segítése, gyermekeink és szüleik környezettudatos magatartásának alakítása, környezetkultúrájuk alapozása, formálása.

Törekszünk a gyermekek életkorának megfelelően a fenntartható és nem fenntartható rendszerek, cselekvések és attitűdök bemutatására, megértetésére. Célunk, hogy megalapozzuk óvodásainkban az aktív cselekvés igényét és a felelős magatartást a fenntarthatóság érdekében, hogy kreatívan gondolkodjanak a múlt és jelen tükrében a lehetséges jövőről, és ezért együttműködünk közvetlen környezetükkel is.

Feladata:

Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, olyan képességek tudatos fejlesztése, amelyek szükségesek a természetes és az ember által épített, létrehozott, a környezettel való harmonikus kapcsolat, a környezeti problémák iránti érzékenység, a helyes értékrendszer a környezettudatos életvitel kialakulása, valamint a fenntarthatóság érdekében szükséges ismeretek, magatartásminták, értékek és életviteli szokások megtanítása.

A természet szépségeire való rácsodálkozás képességének alakítása, az emberi környezetben megmutatkozó jó, szép, felfedezésére, ezek megbecsülésére nevelés. A gyermekek ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetüket, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldre és családra való kötődés alapja.

Olyan programok szervezése, ahol a helyi társadalmi és természeti környezet értékeinek megóvását, gazdagítását vagy problémáinak megoldását segíthetjük elő. Vannak közös ünnepeink, jeles napjaink, hagyományaink, melyek elősegítik környezetük megszerettetését, az együvé tartozás átélését, formálódását, s segíti a környezettudatos magatartás, az állatok védelme iránti elkötelezettséget.

Az Élmény napokon és a Felfedezések napjain az életkori sajátosságaikat figyelembe véve olyan tevékenységeket, programokat szervezünk, ahol közvetlen tapasztalatszerzés során ismereteket nyújthatunk a gyermekek számára a környezetvédelemről, formálhatjuk a környezettudatossághoz kapcsolódó magatartásukat, attitűdjüket és a fenntarthatóság értékrendjét hitelesen képviselhetjük.

Az Élménynapok a Jeles napokhoz, hagyományainkhoz, népszokásokhoz, környezetvédelmi napokhoz kapcsolódnak:

- A takarítás világnapja (szeptember 20.)
- Az állatok világnapja (október 4.)
- Szüreti mulatság (október)
- Medve nap (február 02.)

- Farsang (február)
- A víz világnapja (március 22.)
- Egészség nap (április 07.)
- A Föld napja (április 22.) Virágültetés, kertrendezés az udvaron, közösen a családokkal.
- A madarak és fák napja (május 10.)
- Környezetvédelmi világnap (június 5.)

Módszerei:

A környezettudatos nevelés kialakításában változatos módszerek alkalmazására van lehetőség:

- játék,
- külső helyszínen tapasztalatok gyűjtése,
- megfigyelés,
- kísérletezés,
- tanulmányozás,
- kooperatív tanulás,
- élménypedagógiai módszer,
- példamutatás.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Környezet központú szemlélet kialakítása.
- Pozitív mintát nyújtsanak a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a közösségi egészséges életvitelre.
- Képesek legyenek átörökíteni a jövő nemzedékének a környezettudatos szemléletet.
- Biztosítsanak lehetőséget a gyermekek számára a szelektív hulladékgyűjtés gyakorlatára.
- Sokoldalúan ismertessék meg a gyermekeket a körülöttünk lévő világgal.
- Biztosítsák a gyermekek számára a mindennapi szabadban történő, egészséges mozgást.
- Fejlesszék a gyermekekben azokat a szokásokat, képességeket, melyek a környezettudatos személyiség kialakításához elengedhetetlenek.
- Tegyék lehetővé a gyermekek számára a környezet tevékeny megismerését.
- Biztosítsanak alkalmat, időt, helyet a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.
- A gyermekeket vonják be az elemi környezetvédelmi tevékenységekbe (téli madáretetés és -védelem, élőlények óvása).
- Szülőkkel való kapcsolattartások alkalmával beszéljenek kitűzött témaként a természet és a környezetvédelem fontosságáról.

- *"... az embernek érzelmekre is szüksége van,*
- *mert gyengédség és szeretet nélkül az élet csupán afféle lélektelen gépezet."*

(Viktor Hugó)

AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Az emberrel vele születik a külső vagy belső fizikai inger hatására keletkező fiziológiai feszültség. Az érzelmek kialakításában döntő hatású a környezet. **Az érzelem** tanult pszichikus funkció, pozitív vagy negatív viszonyulás másokhoz, ill. a külvilághoz.

Kisgyermek korban az érzelmeknek domináló szerepük van. A gyermek érzelmei sokfélék, színes skálán mozognak (öröm, rokonszenv, vonzódás, szeretet, kíváncsiság, felfedezés, rácsodálkozás, harag, indulat, szégyen, félelem, ellenszenv, düh, utálat, agresszió, stb.).

Az óvodásgyermek érzelmei labilisak, gyorsan keletkeznek, de gyorsan el is múlnak. A felnőttek számára lényegtelen dolgok, történések is előhívják az öröm vagy a szomorúság megnyilvánulásait.

Az érzelmek egyensúlya befolyással van a gyermek személyiségének fejlődésére.

Az integrált nevelés a sérült gyermekek számára megsokszorozza a szociális kölcsönhatásokat, az ép gyermekek pedig új, eddig át nem élt tapasztalatokat szereznek a másságról, egymás elfogadásáról.

Célunk, feladatunk:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes önbizalmat erősítő, családi légkör megteremtése az "óvodás évek" alatt, ezáltal teremtve boldog gyermekkort.
- Éléményszerű helyzetekben a gyermek személyiségfejlődésének elősegítése, kibontakoztatása.
- Pozitív érzelmekre épülő társas kapcsolatok kialakítása (az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermek és gyermek, valamint az óvodai alkalmazottak viszonyában).
- A gyermek erkölcsi tulajdonságainak formálása (szeretet, bizalom, őszinteség, tisztelet, becsület, segítőkészség, biztatás, fizikai-lelki támogatás, elfogadás, sikerhez juttatás stb.)
- A gyermekek nevelése annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
- A gyermekcsoport és a szülők felkészítése a sajátos nevelési igényű gyermekek fogadására.
- Az esélyegyenlőség megvalósítása. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében, szükség szerint együttműködünk az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Az érzelmi nevelés tartalma:

Az óvodapedagógus és a gyerek közötti pozitív érzelmek kialakításának első lehetősége az óvodába való **beszoktatással**, **befogadással** kezdődik. A beszoktatás minősége később meghatározza a gyermek érzelmi kötődését az óvodához.

Azért, hogy a gyermek biztonságban érezze magát, lehetőséget adunk arra, hogy a szülő gyermekével együtt tartózkodhasson az óvodában a beszoktatás/befogadás ideje alatt.

Az **"anyás" beszoktatás, a gyermek befogadásának** ideje alatt a szülő is megismerheti az óvoda életét, napirendjét, szokásait, s megkönnyítheti gyermeke beilleszkedését a közösségbe.

Óvodánkban a beszoktatás/befogadás másik lehetséges módja az **"időben fokozatos" beszoktatás/befogadás**. Ebben az esetben a gyermek fokozatosan, de egyedül - az anya jelenléte nélkül - ismerkedik az óvodai élettel. Kezdetben rövid időt, 1-2 órát tölt az óvodában, később egy délelőttöt. Ezt követően már együtt ebédel csoporttársaival, majd az óvodában tölti a délutáni pihenést is. A beszoktatás/befogadás a kölcsönös bizalom kialakításának az ideje, mely megalapozza a gyermek, az óvónők, a dajka, a szülők - tágabb értelemben - az óvoda és a család későbbi jó viszonyát.

Ha a szülő megérzi, hogy gyermekét szeretet és gondoskodás veszi körül, akkor nyerhetjük meg őt, hogy azonosulni tudjon nevelési elveinkkel, partnernek fogadjon el minket gyermeke személyiségének formálásában.

Az új gyermekek érkezését gondos előkészület előzi meg.

Tájékoztató szülői értekezleten - a nyár folyamán - a szülőket megismertetjük a beszoktatás lehetőségeivel, az óvoda szokásrendszerével, a házirenddel.

Készülünk a gyermekek fogadására: az óvónők elkészítik a gyermek jelét, a nagyobb gyermekek apró ajándékkal kedveskednek új társaiknak.

A szülőket a faliújságon elhelyezett néhány soros köszöntő várja. (Ezek az óvodába érkezés első élményei, amit a gyermek és a szülő átél.)

Az egymással való ismerkedés idején a beszoktatás első napjaiban mindkét óvodapedagógus egész nap jelen van, a dajkák is fokozottan segítenek.

A beszoktatás megkönnyítésére a gyermekek elhozhatják az óvodába az otthon megszokott, biztonságot adó kedvenc tárgyaikat (pl. cumi, kendő, "alvó rongyocska", baba, puha kisméretű állatfigura, stb.). Ezek a tárgyak egész nap folyamán gyermekkel lehetnek.

A pihenés idejére nyugalmas, szeretetteljes légkört teremtünk. Mesével, altatódallal segítjük az ellazulást, simogatással nyugtatjuk a sírós gyermeket. Mivel minden gyermek más adottságokkal, szokásokkal érkezik az óvodába, ezért megilleti őt részünkről a toleráns, kiváró, segítő magatartás.

A beszoktatás/befogadás ideje alatt igyekszünk a gyermekkel minél közelebbi, bensőséges kapcsolatot kialakítani, mert ez nevelésünk alapja.

A csoportokban vidám, derűs és őszinte, biztonságot nyújtó légkört alakítunk ki, ahol a gyermekek és az óvó nénik érzelmi rezdülései is felszínre kerülhetnek, derűlttség, jókedv, viccelődés, lelkesedés, szomorkodás, sajnálkozás, rosszallás, stb., ahol a gyermekek önmaguk lehetnek, s szabadon élhetik meg saját személyiségüket.

Az oldott, családias légkörben a gyermekek jól érzik magukat, mely kedvezően hat társas kapcsolatuk alakulására, a különbözőségek elfogadására, tiszteletére.

A különböző tevékenységek gyakorlása, a közös élmények átélése folytán is formálódik a gyermekek egymáshoz ill. a felnőttekhez való viszonya.

A gyermekek nyitottságára építve segítsük elő, hogy ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetüket, amely a szülőföldhöz való kötődésük alapja.

Az óvodapedagógus-gyermek kapcsolat akkor lesz pozitív töltésű, ha az óvodapedagógus:

- a gyermeket érzelmein keresztül közelíti meg,
- megértő, segítő magatartással bizalmat kelt a gyermekben,
- a gyermekkel folytatott kommunikációban nem parancsoló, kioktató, hanem beszédet serkentő, melyben a gyermek bátran megnyilvánulhat, felteheti kérdéseit,
- teret ad a szabad játéknak, melyben a gyermek vágyait, elképzeléseit megvalósíthatja, - változatos, színes élményeket, érdeklődésre számot tartó tevékenységeket biztosít,
- a gyermeket bátorítja, dicséri, megerősíti, hogy pozitív énképe kialakuljon, erősödjön.

Közösségi nevelés

Az óvoda egyszerre ad teret a gyermek önkifejező és önértékesítő törekvéseinek és társas szükségletei kielégítésének.

A gyermek érzelmei tükröződnek a barátságkialakításban is. Kezdetben lényegtelen tulajdonságok (szép ruha, új játék) alapján választanak barátokat, később fontosabb tulajdonságok kerülnek előtérbe (okos, kedves, segítőkész, stb.). Az 5-6 éves gyermekeknél a pozitív jellembeli tulajdonságok a csoport központi alakjává is tehetnek egy-egy gyermeket. A közösség kialakulásában, formálásában az óvónőnek kiemelkedő szerepe van.

Sok dicsérettel, buzdítással, pozitív megerősítéssel segítjük a gyermekeket abban, hogy jól érezzék magukat, megtalálják helyüket a közösségben. A magatartási nehézséggel küzdő, a szorongó, a magányos és a - különböző oknál fogva - peremhelyzetre kerülő gyermekek pozitív tulajdonságainak kiemelésével igyekszünk őket is a csoport elfogadott tagjaivá tenni.

Az óvodáskorban a kisgyermek a játékon keresztül, társas kapcsolataiban gyakorolhatja a közösségi élet szabályaihoz való alkalmazkodást.

A gyermekeknek segítségére vagyunk abban, hogy elfogadják az eltérő képességű és tulajdonságú, valamint a sajátos nevelési igényű társaikat.

Az ép és a sajátos nevelési igényű gyermekek együtt nevelése a gyermekek személyiségfejlődésében azért jelentős, mert már korán megtapasztalják, hogy a világban elsősorban emberek, élnek és vannak köztük "más" emberek is.

Erkölcsei nevelés

Erkölcsei értékek megalapozása

Ez az életkor sorsdöntő az erkölcsi jellem kialakulásának szempontjából, mert ebben az időszakban rakódnak le a későbbi személyiség alapvonásai, egész életre szólóan.

Erkölcse: Az emberi magatartást, a társas együttélést meghatározó normák, elvek rendszere.

"Az erkölcsi normák megismerésében és elfogadásában az értelem és az érzelem, (erkölcsi érzelmek) követésében, végrehajtásában pedig az akarat játszik elsődleges szerepet!" (Dr. Szabó Pál Tivadar)

A társadalom erkölcsi értékeit, normáit a gyermeknek tanulnia kell.

Minden családban más és más értékrend található, ezen belül más erkölcsi felfogás.

Célunk és feladatunk: A legalapvetőbb erkölcsi normákat megismertessük a gyermekekkel, és azokat személyiségükbe építjük.

A számunkra legfontosabb, az óvodáskorban megalapozható erkölcsi értékek:

- az anyanyelv szeretete
- a hazaszeretetre nevelés (magyarságtudat, néphagyományok, népi kultúra őrzése), szülőföldhöz való kötődés
- a keresztény kulturális értékek, a nemzeti identitástudat alapjainak megismertetése
- a kulturált beszédmodor, viselkedés,
- egymás tiszteletben tartása, a másság elfogadása,
- emberbarátság, segítségadás,
- a helytelen viselkedés elutasítása, megakadályozása,
- a munka megbecsülése, kötelességtudat,
- a szülők iránti tisztelet,
- a környezet és a természet védelme, megóvása.

Óvodapedagógus szerepe:

- Segítjük a gyermekek egymáshoz, felnőttekhez való viszonyának, társas kapcsolatainak alakulását.
- Elsajátíttatjuk a közösségi élet, az együttműködés magatartási szabályait, azok betartására ösztönözzük a gyermekeket.
- Elősegítjük a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlását, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak és akaratának, szokás- és normarendszerének megalapozását, melyek a szocializáció szempontjából meghatározóak.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek csoportba való integrálásának segítése, a másság elfogadtatása a gyermekekkel.
- Igyekszünk minél több olyan irodalmi anyagot választani és minél több olyan szituációt teremteni, amelyben az erkölcsi megítélésnek szerepe van, és amelyben az erkölcsi normákat gyakorolhatják a gyermekek, hogy ezek segítségével később értékes választásokra, döntésekre legyenek képesek. Ha ezek a szabályok beépülnek a gyermek személyiségébe, betartásukat belső kényszerítő erőként éli majd meg a gyermek.
- Az erkölcsi normák beépülését helyes példamutatással, szeretettel próbáljuk elősegíteni.
- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda többi dolgozójának kommunikációja és viselkedése.
- A pozitív értékek és negatív helyzetek megfelelő megítélésével a gyermekeket alkalmassá tehetjük a problémák kezelésére, megoldására, amellyel felkészítjük őket a társadalomba való beilleszkedésre.

Jövőkép:

Minden gyermeket szeretnénk olyan emberré nevelni, aki tisztában van saját értékeivel, aki képes a folyamatos tanulásra, akinek erős "gyökerei", megalapozott értékrendje van, aki megfelelő bizalommal él, ugyanakkor képes környezete hatásait befogadni, ill. elutasítani.

Az integrált nevelésnek köszönhetően a gyermekek, majd olyan felnőtté válnak, akik egyenértékűnek tekintik, és szükség szerint segítik a mássággal, ill. a fogyatékkal élő társaikat.

Az ilyen ember tud később odafigyelni másokra, számára a többi ember nem "háttérzaj", nem csak "környezet", hanem **érték**.

"Az élményt semmi sem pótolja."
(Kodály Zoltán)

AZ ÉLMÉNY SZEREPE A KISGYERMEK ÉLETÉBEN

A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása.

Az óvodáskorú gyermeknek a világban való tájékozódása az élménygondolkodás fonalán kezdődik.

Az élmények segítségével a gyermek eligazodik a környezetében: tapasztalatokat szerez, ezáltal ismereteit gyarapítja, kapcsolatot teremt, miközben kommunikál, megérti, átveszi a metakommunikációs jelzéseket, megtanulja az alapvető viselkedési és magatartási szokásokat, megismeri mások véleményét, értékrendjét, miközben sajátja is alakul, felkészül az életre. A gyermek élményeiben keletkező pozitív érzelmi megnyilvánulások - a jókedv, az önfeledt hangos gyermeki nevetés - a harmonikus személyiségfejlődés nélkülözhetetlen alkotóelemei.

A sajátos nevelési igényű gyermek számára örömteli helyzet, hogy együtt lehet, együtt játszhat ép kortársaival, mert az őt körül vevő mintákból, élethelyzetekből, élményekből, rengeteg tapasztalatot szerez, amely személyiségfejlődését elősegíti.

A fentiek alátámasztják, hogy **a kisgyermek személyiségfejlesztésében az élményeknek meghatározó szerepük van.**

Az élménynyújtásban a gyermekeket körülvevő környezetnek felelőssége van. Eddigi tapasztalataink és a szülők visszajelzései azt igazolják, hogy a pozitív élmények mély hatással vannak a gyermekekre.

Gondoljunk a mindenkit megérintő családi ünnepekre: a születésnapra vagy a Karácsonyra, mikor élmények sokasága éri a gyermeket. Napokig, sokszor hónapokig jelen vannak játékában, gondolataiban ezek az események, amelyek emlékképek formájában felidéződnek. (pl. "Emlékszel az emeletes "szülinapi" tortámra? Alig tudtuk felvágni, mert megolvadt, mire az Anyu elhozta az oviba!" vagy: Már tavaszodik, és még mindig felcsendül a csoportban a "Kiskarácsony" kezdetű dal.)

A gyermek élményei fakadhatnak: természetes élethelyzetekből, a gyermek tevékenységeiből, elsősorban a szabad játékból, a természet szépségéből, a közvetlen környezetünk felfedezéséből, a művészetekkel való találkozásból, társas kapcsolataiból, az ünnepek, hagyományok által nyújtott lehetőségekből, stb.

Természetes élményhelyzetekből:

Pl. a gyermek óvodás lesz, vagy kistestvére születik, vagy kórházba kerül, vagy nyaralni volt, stb.

Gyermek tevékenységeiből:

Szabad játék, szabadon választott tevékenységek, munka, tanulás.

Természet szépségeiből:

Rácsodálkozás a természet szépségeire, az évszakok változásaira, séták kirándulások, alkalmával.
Séta: közvetlen környezetünkben, a Városligetben,...

Kirándulás: pl.: Vadaspark, Szentendre, Mogyoróhegy, Margit-sziget...

Közvetlen környezetünk felfedezése:

A 4-5, 6-7 éves gyermekek számára a "FELFEDEZÉSEK NAPJA". Lehetőség szerint a délelőtt egy részét a gyermekek közvetlen környezetükben, vagy az óvodán kívül töltik. Felfedezik, megismerik szűkebb és tágabb környezetüket. Ezen a napon sor kerülhet óvodán belüli programra, és óvodán kívüli programokra: színház, és múzeum látogatásra, a Városliget, a Garai piac, a Keleti pályaudvar, az Almássy téri játszótér, a posta, az újságos, a virágüzlet, stb. „felfedezésére”.

Művészetekkel való találkozásokról:

Esztétikai nevelés területei (vers, mese, ének, zene, énekes játék, néptánc elemei, rajzolás, mintázás, kézimunka).

Szépművészeti Múzeum, Gyermekszínház, Bábszínház-látogatás.

Előadóművészek meghívása az óvodába: pl. Kolompós együttes, Alma együttes, Nefelejcs Bábszínház.

Óvónők előadása: bábozás, dramatizálás, tánc, hangszereken való játék, ének, kórus - ének (csoportban, közös ünnepeken).

Óvodai kiállítások: Volt már: „Mini Galéria”, Fotó kiállítás, Mackó kiállítás, Baba kiállítás, „Utazz velünk” kiállítás, „Emlékeink”, „A mese varázslatos világa”...c. kiállítás, a gyermekek alkotásaiból készült kiállítás...

Társas kapcsolataiból:

Gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt kapcsolatból.

Baráti kapcsolatok, közös együttlétek, közös élményeket eredményeznek, segítik az összetartozást.

Óvodánk ünnepei és hagyományai

Az időről időre visszatérő sajátos keretek között lezajló közösségi események, az ünnepek.

Az ünnepek azért jelentősek a gyermekek életében, mert a hétköznapiakat színesebbé teszik. Ezeket a napokat örömteli várakozás előzi meg. Közös tervezgetéssel és készülődéssel fokozzuk az összetartozás érzését.

Az ünnep fényét emeljük az óvoda ízlelés feldíszítésével, a felnőttek és gyermekek ünnepi öltözködésével, ajándékkészítéssel és ajándékozással.

Az együttlétet hangulatosabbá, élménytelibbé tesszük a közös énekléssel, a felnőttek bábozásával, ill. dramatizálásával.

Ünnepeink, megemlékezéseink, hagyományaink:

- Gyermekek születésnapja
- Mikulás
- Karácsony - Farsang - Március 15. - Húsvét
- Anyák napja
- Évzáró
- Gyermeknap
- Nemzeti Összetartozás Napja

Ünnepeinken nem a gyermekek szerepeltetésén van **a hangsúly**, hanem **az örömteli élménynyújtáson**, melynek a gyermek nem átadója, hanem befogadója.

Óvodánk életében a régi hagyományok mellett új hagyományok teremtésével is próbálkozunk.

"Új" hagyományteremtő rendezvényeink:

- "Aprók tánca" (őszi, téli és tavaszi ünnepkörökhöz kapcsolódóan)
- „Alkotó teadélután” (kézműves foglalkozások a szülőkkel közösen)
- "Nefelejcs Napok" (óvodánk születésnapjának megünneplése változatos programokkal)

Az ünnepek, hagyományok előkészületeit és feladatait közösen tervezzük a szülőkkel és lebonyolításában is számítunk segítségükre.

A szülőknek lehetőségük nyílik a közös ünneplésbe való bekapcsolódásra ("Aprók tánca", "Nefelejcs Napok", évzáró ünnepség).

Az ünnepek között sajátos helyet foglalnak el a természethez és a környezethez kapcsolódó "jeles-jelölt" napok. Sajátosak tartalmuknál és céljuknál fogva.

Célunk és feladatunk a megemlékezésekkel, hogy a kisgyermek a szívükkel megérezze, az eszükkel megértse a természet és a környezet, életet biztosító értékeit. Érezzék át a természet szépségeit, lássák meg a természet védelmének szükségességét.

Természettel és a környezettel kapcsolatos megemlékezések - "Jeles napok"

- A víz napja (március 22.)
- A Föld napja (április 22.) Virágültetés, kertrendezés az udvaron, közösen a családokkal.
- A madarak és fák napja (május 10.)
- Az állatok napja (október 4.)

Környezetvédelmi program

- A takarítás világnapja (szeptember 20.)
- Környezetvédelmi világnap (június 5.)

ÉRTELMI FEJLESZTÉS, NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

A gyermek ismeretanyagának forrása a mindennapi élet, ezért fontosnak tartjuk, hogy a mai, gyorsan zajló társadalmi változásokat, a váratlan és bonyolult helyzeteket megértsék, és abban tájékozódni tudjanak.

A gyermek a spontán észleléstől hosszú fejlődés után jut el a tudatosig. A pontos megfigyelés lesz később az alapja a helyes gondolkodás, emlékezet, fantázia kialakulásának. A képzelet fejlődése fontos a fantázia miatt, mert ez áthatja a játéktevékenységet. Képet alkothatnak olyan dolgokról, amit nem ismerhetnek. Ennek feltétele a környezet nyújtotta érzelmi biztonság. A gyermek érzékszervein keresztül tapasztalatokat szerez, így fokozatosan ismeri meg a környező világot.

Az emlékezet alapja a sokoldalú, változatos tevékenykedtetés, amely lehetővé teszi a pontos bevésést, a biztos felidézést. A közös tevékenységek, a siker hatására a gyermek emlékezeti bevésése erősödik, s ez az érzelmi többlet újra átélésre ösztönzi őt.

A gyermek gondolkodásának feltétele az aktív emberi környezet jelenléte. A gondolkodási tevékenység a problémák megoldására irányul. Problémahelyzet akkor adódik, amikor valamilyen célt kívánnak elérni, de az odavezető út nem - vagy csak részben - ismert. Az óvodás gyermek problémamegoldását elsősorban a fantázia kötetlen működése segíti.

A gyermek valódi tudása az, amit maga fejt meg, amit cselekvésén keresztül gyakorol és sajátít el.

Célunk, feladatunk:

- értelmi képességek alapozása, - cselekvésbe ágyazottan,
- az ismeretanyag iránti érdeklődés felkeltése és fenntartása, elsősorban megtapasztalás útján,
- az ismeretek gazdagítása, rendszerezése,
- különböző tevékenységekben és élethelyzetekben biztosítjuk a gyakorlás lehetőségét, az értelmi képességek és a kreativitás fejlesztését.
- problémaszituációk teremtésével, változatos tevékenységekkel a gondolkodás fejlesztése,
- a spontán szerzett tapasztalatok tudatos alakítása,
- a gyermek eljuttatása a cselekvő-szemléletes gondolkodási szintről a szemléletes-képszerű gondolkodás szintjére, ill. a legmagasabb szintre, a nyelvi gondolkodás szintjére.
- a sajátos nevelési igényű gyermek értelmi fejlesztésében együttműködünk a gyógypedagógussal, megteremtjük a fejlesztés feltételeit (eszközök, módszerek).
- valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Az óvodapedagógus szerepe:

- megteremti a gyermekek értelmi fejlesztéséhez szükséges optimális feltételeket,
- játékos tevékenységeken keresztül megfigyeli, hogy a gyermek milyen tapasztalatokkal rendelkezik és az értelmi funkciója milyen szinten áll,
- a családdal együttműködve alakítja ki az egyes gyermekekhez igazodó módszereket, amelyek hatással lehetnek a gyermek értelmi fejlődésére,
- a cselekvéseken keresztül szerzett ismereteket érzelmi hatásokkal, élményekkel erősíti,
- a gyermek értelmi képességek fejlesztését komplex módon végzi,
- az önbizalom kialakulását pozitív megerősítéssel segíti,
- a fejlődésben elmaradt, részképeség hiánnyal rendelkező, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében alkalmazza az egyéni bánásmód elvét, és a differenciált képességfejlesztést.

A gyermekek között az értelmi képességek tekintetében egyéni különbségek mutatkoznak.

Az átlagosnál jobb képességű, tehetséges gyermekek fejlesztését szintjükhöz mérten, differenciált feladatok biztosításával segítjük elő. A fejlődésben elmaradt gyermekeket saját ütemük szerinti egyéni fejlesztésben részesítjük.

Abban az esetben, ha csoporton belül nem sikerül a fejlesztést megoldani, igénybe vesszük a **fejlesztő pedagógus** segítségét. A tankötelezettség elérése után, valamilyen oknál fogva még egy évet az óvodában maradó gyermekek nevelésére, fejlesztésére fokozott figyelmet fordítunk.

A sajátos nevelési igényű gyermek esetében a gyermekkel foglalkozó pedagógusok (belső és külső munkatársak) folyamatosan konzultálnak a gyermek nevelésében, fejlesztésében elért eredményekről, valamint a további feladatokról.

*„Nincs kevesebb ékesszólás a hanghordozásban,
a szemben és az arc kifejezéseiben,
mint a szavak megválasztásában.”*

(Horatius)

ANYANYELV ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

Az anyanyelv az a nyelv, amelyet az ember gyermekkorában elsőként tanul meg, s amelyen rendszerint legjobban és legszívesebben beszél.

Anyanyelvünk a legfontosabb szellemi örökségünk, melynek átadása kiemelt jelentőséggel bír.

Fontosnak tartjuk, hogy mi, pedagógusok megfelelő, utánpótlásra méltó beszédmintát nyújtsunk a gyermekeknek!

Az anyanyelvi nevelés áthatja az óvodai nevelést, tartalma a nevelés eszközeinek. Valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

A beszéd és a gondolkodás együtt fejlődik, s e kettő szorosan összekapcsolódik a mozgásfejlődéssel. Csak a jól játszó gyermek tud elmélyülten gondolkodni. Az új helyzetek következtében aktivizálódik a gyermekek gondolkodása, s ez ösztönzi a beszédtevékenységet. A társakkal való kapcsolatteremtés eszköze is a beszéd.

A kommunikáció szociális jelenség, érintkezési forma, olyan társas viselkedés, amelynek tartalma az információcsere.

A kommunikációs nevelés átfogja az óvodai nevelőmunka, az óvodai élet minden területét. Valamennyi óvodai tevékenység kommunikációs szinten zajlik, mely közvetlen formában jelenik meg.

A sajátos nevelési igényű gyermek beszéd készsége, beszéd fejlettsége eltérhet ép társaiktól. Az integrált nevelés során azonban szerezhettek olyan kommunikációs tapasztalatokat, mely pozitív hatással lesz anyanyelvi fejlődésükre.

Célunk:

Olyan értékeket adni, melyek örök érvényűek. (anyanyelv, mese- vers és mondavilág)

A családok különböző szociális helyzete miatt a gyermekek kommunikációs képessége is eltérő fejlettségi szintű. Nevelőtestületünk célja, hogy a magas szintű kommunikációs képesség kialakításával mindenfajta emberi érintkezésre alkalmassá tegyük a gyermekeket.

A csoportban olyan oldott, családi légkört teremtsünk, melyben a gyermekek bátran megfogalmazhatják, kinyilváníthatják gondolataikat, feltehetik kérdéseiket.

Az empátiás légkörrel, a beszédhelyzetek megteremtésével, a beszélőkedv motiválásával, élményekkel, párbeszédre inspiráló helyzetekkel segítjük elő a szocializációt.

Célunk továbbá, a beszédértés, a kifejezőkészség elősegítése (szókincsbővítéssel, fogalom magyarázattal), hogy e területen is alkalmassá váljanak a gyermekek az iskolai életmódra.

Feladataink:

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés.

Az anyanyelv fejlesztésében a beszélő környezet és a szabályközvetítés különös jelentőségű.

Fontosnak tartjuk, hogy nyugodt, biztonságot nyújtó légkörben, megfelelő - érzelmi alapon létrejövő - kapcsolatot teremtsünk a gyermekekkel.

A pedagógus-gyermek kapcsolata döntően befolyásolja a beszédfejlődést, ezért állandó készenlétben vagyunk minden gyermek kommunikációs igényének (kérdés, mondanivaló, vélemény, stb.) kielégítésére.

A módszerek, eszközök megválasztásával segítséget nyújtunk a gyermekeknek ahhoz, hogy átélhessék a mesék – versek képzeletbeli világát.

Segítjük a gyermekeket abban, hogy képesek legyenek az önálló nyelvi alkotásra (bábozás, dramatizálás, mesealkotás stb.).

Mintát kívánunk nyújtani a választékos kifejezőmódokkal, a megfelelő mondatformákkal, a tiszta, világos, érthető beszéddel. Minta, a beszédmagartás és az illem alkalmazása is.

Feladatunknak tekintjük még, hogy kérdéseinkkel fejlesszük a gyermekek gondolkodását, beszédre ösztönözzük őket.

Figyelmet fordítunk a kérdések támogatására, a válaszok igénylésére, a gyermekek meghallgatására.

Mivel a gyermek alapvető tevékenységi formája a játék, ezért olyan játékhelyzeteket igyekszünk teremteni (pl.: vásárlás, segítségkérés, telefonálás, stb.), amelyben a kommunikációs képességek fejlődnek.

Lehetőséget biztosítunk ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék migráns társaik anyanyelvét és kultúráját.

Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés tartalma, módszere:

Az óvodába kerülő gyermekek első igazi irodalmi élménye a mondókákhoz, ölbeli játékokhoz kapcsolódik. Ezek a testközeli játékok biztonságot, érzelmi melegséget nyújtanak számukra. Az óvodapedagógus és a gyermek érzelmi kapcsolatát bensőségesebbé teszik.

Igyekszünk minél több lehetőséget biztosítani arra, hogy a gyermekek megkedveljék a vidám rigmusokat, népi mondókákat. Ösztönözzük őket arra, hogy a mondóka közben megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazzák beszédükben.

A gyermekek életkori élményeit tükröző versekkel, mesékkal ismertetjük meg őket. Fontos szempontnak tartjuk a mese, vers során, hogy a pedagógus a gyermekekkel szemben üljön, így kialakulhasson a szemkontaktus. Ez biztosíthatja a pontosabb megértést, láthatóvá teszi az érzelmek mimikai megjelenését és a helyes artikulálást. A gyermek arcán visszatükröződő érzelmek jelzik számunkra, hogy milyen hatást váltott ki az adott vers, mese.

A televízióhoz szokott gyermekeknek igyekszünk olyan előadásmóddal átadni a mesét, verset, hogy a passzív képzeletük aktivizálódjon látvány nélkül is. Mindennapi meséink hatására nő a gyermekek bábozó, dramatizáló kedve, amelyet fokozhatunk az óvónői bábjátékkal. Ezáltal felszabadulhatnak a szorongó, visszahúzódozó gyermekek gátlásaik alól.

A gyakori mondókázás, a mindennapos mesélés ráirányítja a figyelmet az anyanyelv szépségeire, gyakorlása által a gyermekek intenzívebben részesülhetnek az anyanyelv élményében.

Az óvodapedagógus szerepe:

- beszédmintánkkal (kiejtés, hangszín, hangerő, tempó, stb.) beszéd kultúránkkal, beszédstílusunkkal hatunk a gyermekekre, szülőkre,
- nyitott, barátságos légkör teremtésével olyan kommunikációs helyzeteket igyekszünk létrehozni, melyben a gyermek bizalommal megnyílhat, őszintén beszélhet,
- Figyelmet fordítunk a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére.
- felmérjük, figyelemmel kísérjük az egyes gyermekek beszédértését beszédképességét, és beszédtechnikáját,
- a helytelen, rossz kiejtést vagy kifejezéseket beszédjavítás céljából, a javítgatás elkerülésével nem feltűnően, de helyesen ismétljük,
- szókincsbővítés céljából új szavakkal, kifejezésekkel ismertetjük meg a gyermekeket,
- a szülőkkel és a logopédussal együttműködve segítjük a beszédzavarral küzdő gyermekeket.

AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

A HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAM FELTÉTELRENDSZERE

A helyi pedagógiai program megvalósítását igénylő **személyi és tárgyi feltételrendszer** tekintetében kedvező helyzetben vagyunk.

SZEMÉLYI FELTÉTELEK

Óvodánkban a nevelőmunkát 15 főiskolai végzettségű óvodapedagógus és 1 fejlesztő pedagógus végzi a vezető óvodapedagógus irányításával. A testületünk képzettségi mutatója optimális. Tagjaink folyamatosan továbbképzésben vesznek részt az eredményes munkavégzés érdekében. Nevelőmunkánkat 1 óvodatitkár, 2 pedagógiai asszisztens, 7 dajka, 1 konyhai dolgozó, 2 takarító, 1 karbantartó-kertész segíti. Nevelőtestületünknek 5-20 éve állandó tagjai vannak. Ez az állandóság eredményezi az egységes nevelési elvek megvalósulását. Óvodapedagógusaink összehangolt óvodai koncepció alapján, önállóan dolgoznak. A pedagógus szabadság értelmében, eszközeiket, nevelési módszereiket szabadon választják meg.

Az óvodában, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Valljuk, hogy **a nevelés kulcsfontosságú tényezője az óvodapedagógus**. A teljes óvodai élet során, a többi munkatárssal együttműködve, összehangolva pedagógiai munkát végez, melynek ő az irányítója.

Az óvodapedagógusnak sokrétű feladata, szerepe van. Óvja, védi, gondozza, neveli, tanítja a gyermeket, ugyanakkor egy személyben informátor, vezető, szervező, tanácsadó, és a szülő segítő partnere.

Az óvodapedagógus a gyermek számára érzelmi meghatározó tényező. Modell, követésre ösztönző minta, vele azonosul a gyermek, az általa közvetített értékeket utánozza.

Véleményünk szerint **nélkülözhetetlen, hogy az óvodánkban dolgozó pedagógusok a következő emberi, nevelői tulajdonságokkal rendelkezzenek** a pedagógiai hitelesség érdekében:

- Társa a gyermeknek, meghallgatja, megérti, segíti, tiszteletben tartja.
- Bizalmat, biztonságot, derűt sugárzó egyéniség.
- Feltétel nélküli szeretetet nyújt.
- Kifinomult empátiás képességgel és toleranciával rendelkezik - Figyelembe veszi a gyermek egyéni és életkori sajátosságait.
- Gyermeket mindig a pozitív oldalában erősíti.
- Figyelemmegosztó képességgel rendelkezik.
- Nyílt, kommunikatív.
- Hiteles mintát ad a másság elfogadását illetően.
- Képes a magyar néphagyomány a népi kultúra közvetítésére, az alapvető emberi értékek átörökítésére.
- Jó kapcsolatot tart a gyermek nevelésében résztvevő kollégákkal, és a szülőkkel.
- Szakmai ismereteit szinten tartja, folyamatosan bővíti (önképzés).

Óvodánkban a VII. ker. Erzsébetvárosi Önkormányzat Képviselő testületének határozata alapján lehetőségünk van fejlesztőpedagógus alkalmazására.

A **fejlesztőpedagógus** szükség és a lehetőség függvényében foglalkozik a fejlődésben elmaradt, részképességek hiányával küzdő gyermekekkel.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködésével történik.

A nevelési célok megvalósításának közvetlen, tevékeny segítője a **dajka**, a **pedagógiai asszisztens**. Az óvónő nevelőmunkájával azonosuló, segítő résztvevője. Tájékozott a nevelési cél és a megvalósítás módját illetően, összehangoltan tevékenykednek a gyermek nevelésében. Ennek érdekében időről időre megbeszélik tapasztalataikat s a további tennivalókat.

Az óvoda ügyviteli munkájának elvégzésében az **óvodatitkár** segít.

A konyhai teendők ellátását a **konyhai dolgozó** végzi.

Környezetünk tisztán és rendben tartásában a **takarítók**, a **mosó-vasaló**, a **kertész**, a **karbantartó**, tevékenykednek. A fűtés, és a melegvíz ellátásáról a **fűtő** gondoskodik.

TÁRGYI FELTÉTELEK

Az **óvoda bővítése következtében** elmondható, hogy a Erzsébetvárosi Nefelejcs Óvoda a XXI. sz. követelményeinek megfelelő, korszerű körülmények között tudja nevelni óvodásait. A **csoportsobák** bútorai, berendezési tárgyai esztétikusak, természetes anyagokból készültek, elrendezésük kellemes, barátságos, otthonos környezetet nyújt a gyermekeknek. A foglalkoztató szoba az étkezés és pihenés helyszíne is.

A beépített szekrények egy része a fektető szivacsok tárolására szolgál.

A berendezés a gyermekek játékaiknak elhelyezését, jól láthatóságát, hozzáférhetőségét szolgálja, tekintettel a gyermekek biztonságára.

A játékok sokszínű választéka megfelelő számban a gyermekeket motiváló, képzeletüket megmozgató, gondolkodásukat, ügyességüket fejlesztő, személyiségük kibontakoztatását serkentő, természetbarát anyagból készült és balesetmentes. A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális eszköz ellátásáról gondoskodunk.

A négy foglalkoztatót 2-2 csoportonként, három foglalkoztatót csoportonként jól felszerelt **mosdók** egészítik ki, amelyben megfelelő számú gyermek-WC és mosdó van. A tisztálkodás eszközei a gyermekek által elérhető magasságban vannak.

Az óvoda helyiségei jól szellőztethetőek, világosak, kellően szeparálhatók. A **tágas gyermek öltözők** alkalmasak közös rendezvények, összejövetelek megtartására. Az öltözőben lévő szekrények szolgálnak a gyermekek ruházatának tárolására. Egy szekrényben két gyermek ruházata helyezhető el.

A gyermekek mozgásigényének kielégítése, fejlesztése a **két tornateremben** jól megvalósítható. A tornaterem felszereltsége lehetőséget nyújt az irányított mozgásos tevékenységek gyakorlására, a kézi szerekkel való mozgásra, versenyjátékok folytatására, a kúszás-mászás, ugrás, talajtorna gyakorlására, futásra.

A szabadban tartózkodás, levegőzést, játékot, tornázást óvodánk **udvarán és a tetőterazon** tudjuk megvalósítani. Az udvar egy nagyméretű homokozóval és fedett színnel is rendelkezik. A nagy mozgások gyakorlására, a nagyobb gyermekekkel, alkalmanként a Városligetbe megyünk.

Az **irodák** a tetőtérben találhatóak. Berendezésük esztétikus, a célnak megfelelő. A kedvező körülmények és a tárgyi feltételek biztosítják a kulturált ügyintézést. A korszerű ügyvitelt telefax, számítógép, nyomtató és fénymásoló segíti.

A tartalmi munka színvonalát fokozzák azok a kiszolgáló helyiségek, amelyek a gyermekek gondozását szolgálják, pl.: orvosi szoba, beteg elkülönítő helyiség, illetve amelyek a gyermekek foglalkoztatásához hozzájáruló helyiségek, pl. logopédiai szoba, fejlesztő szoba, könyvtár, szertár.

Az óvodaorvos és védőnő zavartalan munkája érdekében korszerűen felszerelt **orvosi szoba** áll a rendelkezésünkre. Abban az esetben, ha az óvodában jelentkezik valamelyik gyermekben fertőző vagy egyéb, lázzal járó betegség és a szülőket nem sikerül értesíteni, mód van arra, hogy a beteg gyermeket felügyelet mellett a **beteg elkülönítőben** helyezzük el.

Óvodánk **logopédiai szobával** és **fejlesztő szobával** rendelkezik, ahol egyéni és kiscsoportos foglalkozásra egyaránt lehetőség van. A logopédiai és a fejlesztő foglalkozáshoz szükséges eszközök gazdag, sokszínű kínálata áll a kollégák rendelkezésére.

Az óvoda audiovizuális eszközeinek egy része és gazdag könyvállománya a **nevelői szobában** kapott helyet. Ez a helyiség egyben **könyvtár** is, mert alkalmas könyvállományunk elhelyezésére. A könyvek egy része gyermekirodalom, szakirodalom, más része óvodai folyóirat, kézirat. Időnként meglátogatjuk a gyermekekkel a könyvtárat, hogy ismereteket szerezzenek a könyvtár használatáról is. Itt helyeztük el a **televíziót- és videomagnót, projektort, laptopot**, amelyen a nagyobb gyermekek alkalmanként természetfilmet néznek meg, illetve a felidézhetik egy-egy ünnepélyünk, közös rendezvényünk eseményeit. Ezeket az eszközöket használjuk a jeles ünnepek alkalmával, a gyermekek foglalkozásain, a tudásmegosztó tevékenységek során, továbbképzéseken. A pedagógusok számára **biztosított számítógépek és az internet hozzáférése** segíti munkájukat. A könyvtár és nevelői szoba a nevelőtestület szakmai összejeövetelinek helyszíne is. Megfelelő munkakörnyezet az óvodai munkatársaknak, alkalmas a szülők fogadására is. Ez a helyiség 20-30 ember kényelmes elhelyezését teszi lehetővé, ezért itt alkalmanként kerületi, fővárosi szakmai programoknak is helyet adunk

A gyermekek foglalkoztatását szolgáló eszköztárunk nagy részét **szertárban** tároljuk. A szertár gazdag választékkal segíti az óvodapedagógusokat abban, hogy felkeltsék a gyermekek érdeklődését, s az eszközök segítségével vonzóvá tegyék a különböző műveltség-területeket. Az eszközök nagy része gyárilag készített korszerű segédeszköz, amelyek mellett bőséggel találhatók az óvodapedagógus által készített eszközök is.

Óvodánk korszerűen felszerelt **melegítő konyhával** rendelkezik, melyben a fekete és fehér edények elkülönítése és a négyfázisú mosogatás megoldott. Az étel felforralására megfelelő számú tűzhely, a tálalásra elegendő hely áll rendelkezésre.

A dolgozóknak tágas, kulturált **felnőtt öltözőhelyiségben** van lehetőségük az átöltözésre, a munkához való előkészülésre. Minden dolgozónak saját, kulccsal zárható öltözőszekrénye van.

Az óvoda textíliáinak mosása, vasalása a korszerűen felszerelt **mosó-száritó helyiségben** történik.

A **kazánház** a pince részen kapott elhelyezést.

AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

A gyermekek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend helyes megszervezése biztosítja a feltételeket.

Az óvodai élet tervezésénél figyelembe vesszük az óvoda adottságait, lehetőségeit, személyi és tárgyi feltételeit, a gyermekek fejlettségét, életkori sajátosságait és ehhez igazodva szervezzük a tevékenységi formákat.

A **napirend** rendszeres ismétlődésével állandóságot jelent, támpontot ad, ezáltal érzelmi biztonságot nyújt a gyermekeknek.

Óvodai életüket egész nap áthatja a rugalmasság, természetes életritmus, amelyben kiemelt szempont a gyermek testi szükségleteinek figyelembevétele. A részben folyamatos napirenddel a gyermekek egyéni szükségleteihez, egyéni tempójához igazodunk.

Az elmélyült játékhöz, elsősorban a szabad játékhoz, valamint a tevékenységek gyakorlásához egybefüggő, hosszantartó időt biztosítunk a gyermekek számára.

Óvodánk 6 órától 18 óráig tart nyitva, ezért napirendünk a következőképpen alakul:

Délelőtt	6.00-11.45	játék, ezen belül szabad játék kb. 8-9.15-ig folyamatos reggeli,	
-	beszélgetések,	kezdeményezések,	szabadon választott
-	tevékenységek,		
-	egyéni fejlesztés		
	11.45-12.00	készülődés az ebédhez	
	12.00-12.45	ebéd	
	12.45-13.00	készülődés a pihenéshez	
Délután	13.00-15.00	mese, pihenés, alvás	
	15.00-15.50	folyamatos felkelés, készülődés az uzsonnához, uzsonna	
	15.50-18.00	szabad játék, egyéb szabadon választott tevékenységek	

A **hetirend** a rendszerességet és a folyamatoságot segíti elő, lehetőséget ad a gyermekek heti életének megszervezésére. A hetirend összeállításánál arra figyelünk, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, elsősorban a játék, a kezdeményezések, foglalkozások megvalósítására, a gyermekek meghallgatására, ötleteiknek kipróbálására.

A hetirend összeállításánál figyelembe vesszük a gyermekcsoport életkor szerinti összetételét, igényeit, a gyermekek képességeit. Ezen belül változhatnak a tevékenységek helyei és időkeretei, pl.: időjárás-változás és váratlan események hatása.

A **"Felfedezések napján"** szervezett formában, valamilyen élményszerű helyzetben kívánjuk a gyermek ismereteit bővíteni, lehetőségtől függően minél többször az óvodán belül és kívül, kihasználva a környezettudatos nevelés lehetőségeit.

A nevelési folyamatba szervesen illeszkedik a **tanulási tevékenység**, amelynek **időtartama az életkortól függően 5 – max. 35 perc**.

Ezeket a megfelelő időtartamú, differenciált, párhuzamosan is végezhető tevékenységeket a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósítjuk meg,

A tanulás lehetséges formái:

- spontán, játékos tapasztalatszerzés,
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- mintakövetés által, utánzással,
- óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés,
- óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek.

A tanulás formáit az életkori sajátosságok, az egyéni fejlettség, a tevékenységek jellege valamint az adott körülmények, lehetőségek befolyásolják, illetve határozzák meg.

Gyermeki tevékenységek:

- Mindennapi testnevelés
- Verselés, mesélés
- Művészeti tevékenységek:
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- Mozgás
- Külső világ tevékeny megismerése
- "Felfedezések napja"

A tevékenységek időkeretei, szervezeti formái:

A tevékenységek időkereteit, szervezeti formáit rugalmasan állítjuk össze. Az óvodapedagógusaink korcsoporttól és témától függően választják meg az időkeretet, valamint, hogy kötött vagy kötetlen formát alkalmaznak-e.

A gyermekek fejlesztéséhez a mikrocsoportos foglalkozásokat helyezzük előtérbe, alkalmazva új tanulás szervezési eljárásokat, módszereket.

Tehetséggondozás, felzárkóztatás esetén az egyéni, vagy a páros foglalkozásokat alkalmazzuk.

A pedagógusok a gyermekcsoportok közötti kiegyensúlyozott kapcsolat érdekében egymás napi- és hetirendjét, ill. az óvoda lehetőségeit figyelembe véve szervezik feladataikat.

Az óvodai nevelés a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

A nevelőmunka dokumentálása:

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg.

A nevelőmunka tervezését, folyamatát, értékelését, a gyermekek megismerését, fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését dokumentálni szükséges.

A tervező munkában a legfontosabb a gyermekek folyamatos megfigyelése, megismerése, mert arra épül egyéni képességfejlesztésük.

- féléves nevelési terv készítése és értékelése (szeptembertől decemberig, januártól, május végéig, nyári terv = júniustól-augusztusig),
- tematikus terv készítése,
- heti tanulási terv készítése,
- napi-hetirend összeállítása,
- a gyermekről szóló egyéni feljegyzések, fejlődésének nyomon követése érdekében (folyamatosan),
- a csoportra vonatkozó megfigyelések
- a gyermekcsoport életével kapcsolatos feljegyzések (Programok, Szervezési feladatok, Élmények hatása, „Felfedezések napja”...),
- a nevelőmunka év végi értékelése.

Az óvodás gyermek fejlődésének nyomon követését, Dr. Bakonyi Anna - a gyermek megfigyelésén alapuló mérési és értékelési rendszer alapján végezzük.

A csoportnaplót és a gyermek fejlődésének nyomon követését folyamatosan vezetjük, így a csoport haladása, valamint a gyermekek fejlődése egész óvodai életük alatt nyomon követhető.

GYERMEKI TEVÉKENYSÉGEK

A gyermek tevékenykedő lény. A gyermeki tevékenység valamilyen belső szükséglet kielégítésének vagy külső követelmény teljesítésének eszköze.

A társadalom számára szükséges egyéni képességek elsajátítása a gyermekek tevékenykedtetésével érhető el. A folyamatos tevékenységeken keresztül fejlődik a gyermek teljes személyisége. A gyermek személyiségfejlődését meghatározó alapvető tevékenységi formák a játék, a munka, a tanulás és a szabadidős tevékenységek.

A **játék** a gyermek életkori sajátosságából adódóan önkéntes tevékenység, melyben élményeit, vágyait dolgozza fel, s ez a cselekvés számára örömet jelent. A gyermek, játékán keresztül érti meg az őt körülvevő világot. A játék egy olyan folyamat, amelyben a gyermek felkészül a felnőtt életre. A játék mással nem helyettesíthető.

Pedagógiai programunkban a **szabad játék** hangsúlyos szerepet tölt be.

A gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé.

A **munka** során alakul ki és fejlődik a gyermek felelősségérzete, formálódik közösségi magatartása, társaihoz való viszonya, erkölcsi magatartása (pl. a munka megbecsülése). Személyiségét az is fejleszti, ha - pozitív értékelés, megerősítés által - elér arra a szintre, hogy a munka számára önként vállalt és belülről fakadó tevékenység lesz.

A **tanulás** óvodáskorban, játékos formában, gyakorlati cselekvésbe ágyazottan történik. A tanulás közben végzett sokféle tevékenység lehetőséget ad az érdeklődés kielégítésére, a tapasztalat és ismeretszerzésre, az alkotásra. Hatására fejlődik a gyermek gondolkodása, beszéde, képes lesz a problémák felismerésére és megoldására. Ennek során eljut a valódi tudáshoz, melyet maga fejt meg, cselekvésen keresztül sajátít el és alkalmaz képességei által.

A **szabadidős tevékenységekben** a gyermekek az időfelhasználást illetően és a lehetőségek között szabadon, önként választhatnak. Ezek a tevékenységek a gyermek egyéni képesség fejlesztésének és tehetség ápolásának a területei és az eszközei. Mivel a gyermekek napjuk nagy részét az óvodában töltik délelőtt és délután is, szabadon választhatnak a felkínált lehetőségek közül, pl.: rajzolás, festés, gyurmázás, kézi munka, barkácsolás, társasjátékok, mese-vers, bábozás, dramatizálás, diafilmvetítés, zenehallgatás, tánc. A tevékenységek gyakorlása folytán elsajátítják a helyes viselkedést, a kulturált magatartást, (segítségadás, alkalmazkodás, egymás tisztelete példamutatás, stb.) ezáltal szocializációs képességeik fejlődnek, valamint erkölcsi értékeik gyarapodnak.

*"A játék
Az különös
Gömbölyű és gyönyörű,
Csodaszép és csodajó,
Nyitható és csukható,
Gomb és gömb és gyöngy, gyűrű."
(Kosztolányi Dezső)*

JÁTÉK

JÁTÉK- A VILÁG MEGISMERÉSÉNEK SAJÁTOS GYERMEKI ESZKÖZE

A gyermek születésétől fogva aktív kutató. Törekszik az őt körülvevő világ felfedezésére, megismerésére, megértésére. Törekvését olthatatlan kíváncsisága vezérli. A környező világ megismerését mozgás, tevékenység, utánpótlás útján végzi a gyermek. Az óvodáskorú gyermek életében a mozgás, a játék elválaszthatatlan fogalmak.

A **játék** örömteli tevékenység a gyermek számára. Örömet lel magában a tevékenységben, az eszközökkel való manipulálásban, a társakkal való együttműködésben, elképzeléseinek megvalósításában, fantáziájának akadálytalan kibontásában

A **szabad játék** során a gyermek játszva tanul önmagától, a társaktól és a felnőttektől. A játék során keresgél, próbálkozik, tájékozódik, alternatív cselekvési, alkalmazkodási módokat tapasztal, utánoz és dolgoz ki a gyermek, önmaga és környezete között. A játék során a gyermek kipróbálja saját hatékonyságát, lehetősége nyílik az "én" érvényesítésére. A gyermek teljes szabadságát érvényesítheti a játékban. Szabadon választhat játék-témát, játékeszközt, játszótársat, maga igényelte időtartamig. Maga választja meg az utánpótlásra érdemesnek érzett helyzetet, cselekményt, személyt. A játékban lehetősége van a társakkal való egyezkedésre, alkudozásra, konfliktus helyzetek megoldására, szervezési feladatok gyakorlására, döntések meghozatalára.

A szabad játéknak nevelésünkben hangsúlyos szerepe van, ennek megfelelően alakítjuk a gyermekek napirendjét. A szabad játék idejének óvodánkban védett ideje van.

A GYERMEK TÁMOGATÁSA A JÁTÉKBAN

Óvodánkban a gyermek életrendjét úgy alakítjuk ki, hogy **egész napját** a játék elsősorban a szabad játék, vagy a játékos színezetű tevékenységek töltik ki. (A játék menetébe illeszkednek a személyes szükségleteiket kielégítő tevékenységek.)

Megteremtjük azt a biztonságos közeget, nyugodt **légműkört**, amelyben kialakulhat érzelmi kötődésük társakhoz, óvodapedagógusokhoz. Ebben a légkörben az egymásra figyelő, barátságos, udvarias, tapintatos, megértő beszédmodor és viselkedés érvényesül.

A gyermeki játék **élményekből** táplálkozik. Az élményhez juttatásra számos lehetőséget biztosít óvodánk (séták, kirándulások, közös megfigyelések, hagyományok ápolása, alkotómunkajellegű tevékenységek, közös ünnepeink megrendezése során). A játékot gerjesztő folyamatos érzelmi feltöltődést szolgáló élmények nyújtását állandó feladatunknak tekintjük.

Élményforrásaink: az évszakok változásainak, az élőlények (emberek, állatok, növények) viselkedésének megfigyelése, az emberek munkájának megfigyelése, az óvoda környékén történő

változások, események figyelemmel kísérése, új játékeszközök, az együttvégezett játékos munka vagy tanulás jellegű tevékenységek, a közösen átélt kulturális programok, középületek meglátogatása, szórakoztató és sporttevékenységek megfigyelése, gyakorlása, a gyermekek ünnepei, a hagyományok ápolása, a mindennapi élet egy-egy mozzanata...

A gyermekben felmerül az óvónővel **együttjátás** igénye. Ez az igény érzelmi irányultságából, a gyermek felnőttközponú viszonyulásából ered, valamint **utánzási** ösztönének kielégítését is szolgálja. A játék folyamán többször teremtik meg az érdeklődésre számot tartó **örömteli** tevékenység lehetőségeit, amelyek során cselekvési, viselkedési, gondolkodási, beszédmintát vehet az óvodapedagógustól.

Biztosítjuk a gyermekek szabad játékhoz való jogát, melynek következtében kedvük, igényeik, elképzeléseik és vágyaik szerint, szabadon játszhatnak.

A gyermek mozgás- és játékigényének szem előtt tartásával alakítjuk ki a játék **helyét**. Óvodánkban a játszás színhelye a csoportszobában, a tornateremben az udvaron és a tetőterazon van. A játszóhelyeket úgy alakítjuk ki, hogy megfeleljenek a gyermekek együttműködési igényeinek, az eszközökhöz való hozzáférhetőség (észrevehetőség, elérhetőség, mennyiség) szempontjának, a játékeszközökkel való akadálytalan tevékenykedésnek a társak, más játszócsoportok zavarása nélkül, a nyugodt sarok kialakítása, amely az egyedül játszás autonómiáját szolgálja. Valljuk, hogy az érdekes, ösztönző, ugyanakkor kényelmes, zsúfoltságmentes, nyugodt játszóköze az aktív, elmélyült játék biztosítója. A játszóhelyeket a lehetőségekhez mérten a gyermekek maguk is alakíthatják – székek, asztalok, paravánok, más rendelkezésre álló tárgyak mobilizálása a játékban.

Az élményeken alapuló játék témáit sokféle **játékeszköz** biztosításával kívánjuk elmélyíteni. A játékeszközök kiválasztásakor a következő szempontoknak kívánunk megfelelni: a játék legyen fejlesztő hatású, érdekes, szórakoztató, esztétikus, praktikus, életkornak megfelelő, fantáziát, kreativitást serkentő, környezetbarát, balesetmentes. Legyen a csoportban egyedül játszásra alkalmas játék, de főként kooperatív, társakat igénylő, játékokat nyújtunk. A kész játékok sokasága mellett az óvodapedagógus által készített játékoknak is fontos szerepet szánunk.

A gyermek biztonságos eligazodása végett néhány **játékszabály** kialakítását látjuk szükségesnek. Ezek a testi épség védelmében, a társak nyugodt játéka, a játékeszközök megóvása érdekében születtek.

Az óvodapedagógus szerepe a játékban mindig annyi, amennyit a gyermek életkora, fejlettségi szintje, a játék fajtája, a csoport légköre megkíván.

Tudatos jelenlétével biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Feltételteremtő tevékenysége mellett, szükség és igény szerinti együtt játszik, támogat, serkent, ösztönöz, indirekt reakciókat fejt ki. Ha szükséges játszótárs, vagy segítő, vagy mértéktartó vezető, vagy tette kész szemlélő, a gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartásával. Az a személy, aki vállalkozó társa, segítője a gyermeknek, a világ megismerését célzó kalandjában.

A játszó gyermekek figyelemmel kísérése során megkülönböztetett figyelmet fordít a sajátos nevelési igényű, a magányos, az unatkozó gyermekek felderítésére, a játékba való bekapcsolására. Mindemellett figyel a gyermekek közötti kapcsolatok alakulására is.

A játszó gyermeket figyelve megismerheti a gyermek személyiségét, társas magatartását, szociális, motoros és verbális képességeit. A gyermek megfigyelése során szerzett tapasztalatok, ismeretek tükrében tervezheti a gyermek egyéni, differenciált képességfejlesztését.

A JÁTÉK A LEGFŐBB SZEMÉLYISÉGFEJLESZTŐ ESZKÖZ

Nevelőtestületünk azon fáradozik, hogy óvodánkat ingergazdag környezetté varázsolja. **Feladatunknak tartjuk**, hogy a hozzánk járó gyermekeknek érzelmi biztonságot nyújtó közösséget teremtsünk, amelyben **játék és játékos tevékenységek során a gyermekek szociális, motoros, verbális képessége, pszichikuma és kreativitása harmonikusan fejlődhet és erősödhet.**

Az óvodapedagógus indirekt fejlesztő munkája maga után vonja a gyermek fejlődését. A spontán fejlődés és az óvónő indirekt fejlesztő munkája eredményezi a képességek olyan készség szintjét, **amely birtokában a gyermek megéri a játékos tanulásra, majd a tanulásra.**

Tudatosan szabunk irányt a gyermek fejlődésének azáltal, hogy közös tevékenységre kínálunk lehetőséget naponta többször is, sokszínű élményhez juttatjuk, a különböző játékfajtákhoz sokszorosított eszközökkel biztosítunk.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése érdekében, speciális játékeszközök beszerzéséről gondoskodunk.

A gyermek játéka, **játékfajták** egyenrangú ötvöze, gyakorló, szimbólikus - szerep, konstrukciós alkotó szabály és mozgásos játékok, bábozás, dramatizálás, barkácsolás egymást feltételezve, egymásra épülve az életkortól, fejlettségi szinttől, tapasztalattól, érdeklődéstől determináltak.

Motoros (mozgás) képesség fejlesztése a játékban: Mivel a gyermek életeleme a mozgás, ezért olyan játékok sokaságát kínáljuk a gyermeknek, amelyek nagymozgás, finommozgás és térbeli tájékozódás ösztönét kielégíti, fejleszti. Tornatermünkben bordásfal, zsámoly, tornapad, mászókötel, mászólépcső, ugrálókötél, csúszó-mászó lapok serkentik a gyermeket fizikai képességeinek gyakorlására. A finommozgás csiszolására szolgáló téglák, botok, tollas ütők, karikák, labdák a szabadban folyó játéknak csupán eszközei, mint az óvoda épületében.

A szabadban sok, mozgásos, verseny- és szabadjátékokat szervezünk, melyek anyaga a nagymozgások sorozatát foglalja magába.

Csoportszobáink egy része méreténél fogva leginkább a finommotoros képességeket fejlesztő játékokra alkalmas, de ennek érdekében a játékok sokaságát kínáljuk fel a gyermekek számára. Ilyenek az összerakó, konstrukciós, építő, tűző, fűző játékok. Az alkotójátékok sorával - rajzoló, mintázó, szövő, kötöző - eszközökkel tesszük változatossá a finommozgást gyakorló játékokat.

A verbális (megismerő) képességek fejlesztése a játékban: az érzékelést, észlelést, emlékezet, képzelet működését igénylő játékok széles skáláját biztosítjuk a gyermekek számára. Dominók, kártyák, társasjátékok, kirakós játékok, puzzle-k, lottójátékok használata során ösztönözzük a gyermekeket elemzésre, kiválasztásra, összehasonlításra, csoportosításra, probléma-megoldó gondolkodásra.

Fontosnak tartjuk, hogy az óvónők különböző módszerekkel közkedve tegyék az előbb felsorolt játékokat. Közreműködésükkel a gyermeket a játék kezdetétől a végéig segítsék addig, amíg a gyermek erre önállóan nem képes.

Ezek a játékok sajátosságuknál fogva a gyermek **kommunikációs** képességeit is sokrétűen fejlesztik. Beszédhelyzetet teremtet, beszélőkedvet eredményez, beszédtechnikát gyakoroltat, szókincset bővíti, párbeszédre inspirál.

A játékban motoros és verbális képességek fejlődése közben a szociális és erkölcsi képességek is fejlődnek. Az óvodai játékok nagytöbbsége társas jellegű. Szerep-, szabály- páros-, társas-, versenyjátékok során fejlődik a gyermek viselkedése. Kialakul alkalmazkodóképessége, a másokra figyelés képessége, a másik tisztelése, az egymás iránti türelem, az egyezkedés képessége, az együttműködés képessége, az alá-fölérendeltségi viszonyok elfogadásának képessége.

A sajátos nevelési igényű gyermek számára hatalmas húzóerőt, örömteli helyzetet jelent, hogy együtt lehetnek, együtt játszhatnak egészséges társaikkal.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése érdekében közreműködünk, folyamatosan konzultálunk, a gyermek fejlesztésében résztvevő szakemberekkel.

*"Minden első benyomás örökké megmarad a
gyermekben, az első szín, az első zene, az első
virág színezik ki élete előterét."*

(Masznyik Endre)

ESZTÉTIKAI TEVÉKENYSÉGEK AZ ÓVODÁBAN

A MŰVÉSZETI NEVELÉS LEHETŐSÉGEI

A teljes személyiségre ható ereje miatt, az esztétikai tevékenységek áthathatják egész nevelőmunkánkat. Nevelőmunkánk során az esztétikai élmények befogadtatására és esztétikai tevékenységek gyakorlására, és az ez irányú képességek kialakítására törekszünk. Számos lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermek cselekvő kapcsolatba kerüljön a természettel, a műalkotásokkal, a mindennapi élet esztétikai értékeivel. Ennek során igyekszünk kialakítani az esztétikum megőrzésének, létrehozásának képességét. Közben kialakul a gyermekben az esztétikai érzelem, fogalom, ízlés, esztétikai ítélőképesség.

Állandó törekvésünk, hogy a gyermeket esztétikai élményben részesítsük. Az **esztétikai élmény**, gyönyörködéssel jár együtt, a gyönyörködés útján válik a gyermek aktív befogadóvá (mese-, zenehallgatás, szép tárgyak, képek, szobrok megtekintése, szép táj szemlélése). Bizonyos alkotás létrehozásával, e célra irányuló tevékenység (mondókázás, versmondás) során alkotó jellegű élményeket él át a gyermek. A gyermekkel kialakított jó kapcsolatunk során ösztönözzük, serkentjük, hogy először játékban, majd esztétikai jellegű tevékenységében megjelenítse formáit, színeit, gesztusait, énekeit, önkifejező alkotásait. Az esztétikai jellegű műveltségterületek (zene, vizualitás, irodalom) komplex hatásrendszerével sajátos módon segítjük a gyermek esztétikai nevelését, globális világlátását. Megismertetjük a gyermekeket a magyar népi kultúra gyöngyszemeivel, mert ezek az alkotások, nekünk szóló, ránk jellemző esztétikai élményt és tartalmat hordoznak.

Célunk, feladatunk: a gyermek életének gazdagítása, az esztétikum csodálása, a tevékenységek örömeinek átélése. A szép iránti érzékenység örömeinek megéreztetése, a szép iránti nyitottság, az esztétikai fogékonyság kialakítása. A gyermek ízlésének formálása. Képességeinek gazdagítása a változatos zenei – irodalmi - vizuális tevékenységek biztosítása által.

A tevékenység örömeinek átélése érdekében, az elmélyült tevékenykedés megvalósulásához nagyobb, szabad területet biztosítunk. A tevékenység **helyül** az esztétikai tevékenység saját adottságaiból adódóan választjuk a csoportszobát vagy a kézműves szobát, a tornatermet vagy az udvart. Esztétikai élmények befogadását a pozitív érzelmek kiváltását segítő, az érdeklődést felkeltő motiváció, az esztétikai tevékenység eredményes gyakorlását szolgáló, esztétikus, ép **eszközöket** alkalmazunk.

Törekszünk a környezetbarát anyagok minél szélesebb körű alkalmazására, melyek használatával a környezettudatos magatartást segítjük elő.

Eszközeink: Minden nap alkalmat nyújtunk a komplex esztétikai tevékenységek szabad gyakorlására a játék folyamán. Elérhető helyen mindig megtalálják a gyermekek a vizuális tevékenységek eszközeit (papírok, kréták, filctollak, ceruzák, ollók, ragasztók, festékek, gyurma, agyag), az irodalmi élményt segítő, felidéző tárgyakat (bábok, fejdíszek, átváltozást elősegítő

öltözekek, mesés-, képeskönyvek), a zenéléshez használható hangszereket (csengő-bongó, ritmus- és ütőhangszerek).

Nagy jelentőséget tulajdonítunk azoknak a könyveknek, képes újságoknak, amelyeket a gyermek kezébe adunk. A könyvek kiválasztását illetően meghatározó azok szín és formavilága, ábrázolási módja, a tekintetben, hogy a gyermek érdeklődését felkeltse, ízlését pozitív irányba formálja.

Derűs, vidám, nyugalmat, bizalmat sugárzó, aktivitást kiváltó **léggörben** teremtünk lehetőséget arra, hogy a gyermek kapcsolatba kerüljön a művészi jellegű tevékenységekkel. Az óvodás gyermek nagyon fogékony életkorban van. A most átélt esztétikum beépül személyiségébe, amely a későbbi életszakaszokban is meghatározó tényező. Ezért tartjuk nagyon fontosnak, hogy a gyermek a legszigorúbb mércével mért esztétikummal, kulturális értékekkel találkozzon. Ennek érdekében az óvónőink által összegyűjtött irodalmi, ének-zenei, vizuális **anyagot** alkalmazzuk. A művészi értékű mesék, versek, dalok, táncok kincsesházába kívánjuk vezetni a gyermeket. Felelősséggel tartozunk azért, hogy a gyermeket olyan **környezetben** neveljük, ahol szép tárgyak egyszerű, praktikus, lehetőleg természetes anyagból készült bútorzat, textília, játék vegye körül. Nagy gonddal válogattuk össze a babaszoba, az autópark, az építő és kirakójáték eszköztárát, és a többi játékeszközt is. Az óvoda dekorálása során figyelembe vettük és megteremtettük a természetvilág elemeinek és a természetes anyagok egységének harmóniáját. Ezért a rafia, vessző, nád, szárazvirág, fából készült díszítő tárgyak mellett, minden csoportban szobanövényeket, egy-egy csoportban akváriumot is elhelyeztünk.

A környezet esztétikai hatását fokozza és erősíti óvónőink igényes megjelenése, viselkedése, kommunikációs magatartása.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül, az önkifejezés és a kreativitás eszköze, amely fejleszti az esztétikai fogékonyságot és elősegíti a téri tájékozódás fejlődését.

A gyermek **vizuális nevelése** során megismertetjük a különböző technikákat (rajzolás, festés, mintázás, kollázsolás, linózás, fröcskölés, stb.) valamint a kézimunka, a népi kismesterségek gyermekek által gyakorolható fajtáit (nemezelés, szövés, fonás, agyagozás, bőrözés, tojásfestés, gyöngyfűzés ...). Lehetőséget biztosítunk arra, hogy alkotásai során a gyermek megismerkedhessen az őselemekkel (levegő, tűz, víz, föld), azok tulajdonságaival, a természetes anyagokkal (agyag, gyapjú, vászon, fonal, vessző, bőr, rafia, csuhé, viasz...). A mindennapos tevékenységek sorába tartozik óvodánkban, a gyurmázás, díszítő mintázás, plasztikus alkotások formázása. Nagy örömet jelent a gyermek számára a különböző anyagok tapintása, gyurkálása, formázása, kimunkálása. Leggyakoribb anyagaink a liszt, a homok, az agyag. A gyermek tapasztalatot gyűjt az anyagok minőségi különbségeiről (formálhatóság, felhasználhatóság, maradandóság). Mintázás során fejlődik a gyermek kezűgyessége, finommotorikája, fantáziája, kreativitása. Kielégül mozgásigénye, alkotói vágya, bővül technikai ismerete.

Figyelemmel kísérjük a fejlett kezűgyességű gyermekeket, segítjük tehetségük kibontakozását. Megismertetjük a gyermekeket a színezésre használható növények (cékla, hagyma, diólevél, stb.) és a modern világunkat körülvevő mesterséges anyagokkal is. Játékuk során számtalan lehetőséget nyújtunk a szín- és formavilág megismerésére, felfedezésére.

Fontosnak tartjuk, hogy a változatos eszközök, a különböző, anyagok állandóan hozzáférhetőek, vonzóak legyenek a gyermek számára, mert ez inspirálja önálló vagy az óvónővel közös barkácsolásra. Barkácsolás során a gyermek rácsodálkozik egy-egy anyag szépségére (pl. a papír színére, a textil mintájára, a vessző hajlékonyságára, rugalmasságára, a fa erezetére, stb.). A népművészeti elemekkel, a műalkotásokkal való találkozásra tárlatlátogatáson, kiállítás

megtekintésekor teremtünk lehetőséget. A népművészeti tárgyak, festmények, szobrok, épületek, látványával szeretnénk hatni a gyermek esztétikai érzelmeire, gondolkodására. Gyakorta használjuk ki azt a helyzeti előnyünket, hogy óvodánk múzeumok, nevezetes épületek, és szép természeti környezet közelében helyezkedik el (Szépművészeti Múzeum, Múcsarnok, Vajdahunyad-vár) - gyakran látogatjuk ezeket.

A gyermekek érzelmeire kívánunk hatni, esztétikai élményt szeretnénk nekik nyújtani akkor is, amikor az óvodában hozunk létre különböző tartalmú, a gyermekek érzelmi világához közel álló kiállításokat.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Környezetünk és mi magunk is állandó mozgásban vagyunk. Ez a mozgás ritmikus vagy aritmikus. Többnyire hangok is kísérik. A hangok tudatosulása, a hangzó világ birtokba vétele vezet az emberi vokális és később a hangszeres **zenéhez**. Mint ahogyan rá lehet vezetni a gyermekeket a meglátásra, úgy a meghallásra is. Hogy melyik gyermek mit lát meg vagy mit hall meg, az az ő egyéniségétől, lelkületétől függ. A zene, mozgásra készítető hatással bír. Ezért az óvodai zenei nevelésünk tartalmát a ritmikus-dallamos beszéd, a mozgás, a tánc, a játék, a ritmushangszerek használata alkotja. Az élményszerűség biztosítása érdekében többségében ölbeli játékokat, népi gyermekjátékokat, énekes játékokat használunk. Ez a dalanyag a népi kultúra átörökítésének egyik eszköze. A népdalok éneklése, hallgatása, az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak, a gyermek zenei képességének (egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. Kis hangterjedelmű ütempárokból építkező, a legarchaikusabb elemeket hordozó szövegű dalostáncos játékok, amelyeknek szövegük, ritmusok, dallamuk, kísérő mozdulatuknál, játékuknál fogva alkalmasak a kisgyermek zenei nevelésére. A dalokat, dalos játékokat, táncokat a gyermek önkifejezési eszközének is szánjuk (zenei intuíciók, képzelet, fantázia megjelenítésére, kifejezésére). **Éneklés, énekes játékok, színjátszás, táncolás** közben kívánjuk a gyermekeket a tevékenység öröméhez juttatni, és esztétikai fogékonyságukat fejleszteni.

A zenehallgatás anyagának megválasztásánál figyelembe vesszük a nemzetiségi nevelés esetében, a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

Igényesen válogatott kortárs művészeti alkotásokat is hallgatunk.

Feladatunk, hogy a felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés a gyermekek mindennapi tevékenységének részévé váljon.

Megteremtjük óvodánkban az élőzenével való találkozás lehetőségét – pedagógusok hangszereken való játéka, kóruséneklés. Évente néhány alkalommal meghívjuk óvodánkba a Kolompos együttest. Ez alkalommal a gyermek közvetlen közről láthatja, hallhatja, kipróbálhatja egyik-másik hangszert (pl. nagybőgő, hegedű, stb.). Az előadások alkalmával megtapasztalhatja a hangszerek együtthangzását, az élőzene varázsát, miközben találkozik a magyar népzenevel, népmesék, a népi játékok, a néptánc világával.

Sok olyan zenei játékot játszunk, amelyek során a gyermek zenei képességei fejlődnek (hallás, ritmus, éneklési készség). Énekhanggal, hangszerrel illusztráljuk a tempót, hangerőt, hangszínt, hangmagasságot. A zenei kreativitás fejlesztése során dallamba foglaljuk a gyermek nevét, ösztönözzük, hogy ő is próbáljon alkotni dallamot. Ritmushangszereket adunk a kezébe (csörgő, dob, triangulum, harang és más hangszerek), amelyek segítségével próbálghat érzéseket kifejezni (pl. öröm, harag, ünnep, stb.). Gyakran játszunk olyan játékokat, ahol a látás, tapintás kizárásával a gyermek csak a fülére hagyatkozhat hallása finomítása, zenei hallása fejlesztése érdekében.

Verselés, mesélés

A gyermeket gyönyörködtető, jókedvre derítő, szellemi kalandra serkentő esztétikai műfaj az **irodalom**. A személyiséget gazdagító népi mondókákat, költséket, meséket, verseket, dramatikus játékokat alkalmazzuk az irodalmi nevelés, a **vers**, **mese** anyagaként.

A magyar népmeséknek kiemelt jelentőséget tulajdonítunk.

Ezenkívül megismertetjük a gyermekeket a klasszikus és kortárs irodalommal, valamint más népek meséivel.

Az ősi rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág, ritmikusan hangzó mondókák, mesék megismertetése útján kívánjuk biztosítani a gyermeknek az irodalmi élményszerűséget, az örömezt és az anyanyelvi nevelést.

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez.

A mindennapos mesélést mindig kellemes, meghitt hangulatban, a meséléshez legalkalmasabb helyen (mesesarokban, meseszőnyegen vagy mesepárnákon) kezdeményezzük.

A mese hallgatása közben közel bújhat hozzánk a gyermek. Jól láthatja arcunkat, jól hallhatja hangunkat, közélről szemlélheti a képet, a bábót, a meséléshez alkalmazott eszközöket. Olyan élelenséget sugárzó hangon, olyan arcimimikával, testtartással mesélünk, hogy a gyermekek szinte lássák maguk előtt, igazként éljék meg az eseményeket. Az élményszerű mesélés során törekszünk arra, hogy az átélés mellett mindig megőrizzük a gyermek biztonságérzetét, s hogy a mese végére a katarzis érzéséhez eljusson. Azokat az irodalmi alkotásokat helyezzük előtérbe, amelyek magukban hordozzák a mozgás, éneklés, dramatizálás lehetőségeit, melyek előcsalogatják a gyermekből az improvizatív, kreatív képességeket. Ennek következtében a gyermek képessé válik az önálló alkotásra. Lehetőséget adunk a gyermekeknek saját vers és mesealkotásra, annak előadására, mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálására, amellyel kreativitását és az önkifejezését fejleszthetjük. A gyermek szívesen bújik bele egy-egy mesehős, állat, ember szerepébe. Ilyenkor érzelmileg azonosul vele vagy tőle való féltelmét, ellenszenvét, rokonszenvét játssza ki a gyermek. Az átváltozást elősegítő játék öltöztetőkeinek változatos skáláját biztosítjuk a gyermek számára (különléle ruhák, jelmezek, fejdíszek, egyéb kellékek).

Olyan meséket tolmácsolunk a gyermeknek, amely arra az érzelmi és erkölcsi felismerésre készíteti, hogy az ember szereti az életet. Fél és küzd a halál ellen, harcol a boldogulása érdekében, az élet értelme a másik emberrel való kölcsönös szeretetben és boldogságban van.

A mese a kerek világ tükörképe. Szemléletes magyarázatot ad a másik emberről, a természetről. Tanít az emberi együttélés törvényeire, feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, és megfelelő viselkedésformákat. Műfajilag teljes, alaphangját a líra és a dráma adja.

A mondóka műfajában önálló életet él a forma és a hangzás, a tartalom akár másodlagossá is válhat. A mondókákat, amelyeket alkalmazunk, a mondogatás öröme mellett a ritmikus mozgás élvezetessége egészíti ki (hintáztató, ültető, lovagoltató, testrészt-gyakorló, stb.).

A bábjáték komplexitása miatt, alkalmas **módszer** a gyermeki személyiség fejlesztésére.

A bábjáték a gyermek számára elsősorban **játék**, mely örömet jelent számára, érzelmileg kötődik hozzá. A gyermek így játékos módon sajátát el ismereteket, teremt kapcsolatot a világgal, a közeli és távoli környezettel, élményeit, benyomásait játékosan dolgozza fel. A bábjáték **esztétikai hatású**, így alkalmas eszköze a vizuális nevelésnek is. A bábu egyrészt látvány, másrészt mozgó

figura, melynek formái, színei, mozgása mély benyomást tesznek a gyermekre. A benne rejlő mozgatási lehetőség cselekvésre, tevékenységre inspirálja a gyermeket. A bábú – amellyel játszani, manipulálni lehet – kedvezően motiválja a gyermek megismerő tevékenységét, érdeklődését, figyelmét tartósan fenn tudja tartani, ezért az **értelmi funkciók** fejlesztésének is hatásos eszköze.

A bábjáték nemcsak a gyermek szórakoztatására használható fel, hanem **eszköz** a nevelésben. Hasznos eszközjellege abban rejlik, hogy a bábjátéknál a mozgás és a szó egybekapcsolásából alakul a játék, s ez a két tevékenység fejlesztő hatással van a gyermek **mikromozgásának** (kézmozgás) összerendezésére és a **beszédkészség** fejlesztésére egyaránt. Öntevékenységet kíván a gyermektől, amely inspirálja cselekvésbátorságát, önbizalmat ad számára. A bábú eleven lény benyomását kelti, s így vizuálisan, auditíve, és kinezteziásan nyújtja az ingereket s ez a tény alaposabb megismeréshez, ismeretszerzéshez vezet.

A bábjáték az a varázslatos eszköz, amellyel a gyermek a már meglévő ismereteit rendszerezni tudja, összehasonlításokra, megkülönböztetésekre, csoportosításokra, következtetésekre, általánosításokra, ítéletek alkotására is képes. Amellett, hogy önfeledten játszik, észrevétlenül rendezi a külvilágról szerzett ismereteit, gyakorolja a logikus gondolkodást, **erkölcsi normarendszere**, értékítélete fejlődik.

Az óvodapedagógus szerepe:

- igyekszik úgy tolmácsolni az esztétikumot, hogy a gyermek azt befogadja, átélje, élménynyé váljon benne, miáltal személyisége gazdagodik,
- megpróbál érzelmi, hangulati feszültséget keltetni, amellyel katarzis-élményhez juttatja a gyermeket,
- olyan esztétikai műfajok tolmácsolására törekszik, amelyek tartalmuknál fogva alkalmasak a személyiség formálására,
- a gyermekkel olyan érzelmileg gazdag, pozitív kapcsolatot alakít ki, amely alkalmassá teszi a gyermek bátorítására, segítésére, fejlesztésére, a kreativitásának serkentésére, az alkotókedv fokozására az esztétikai jellegű tevékenységek gyakorlása során,
- az életkori sajátosságokat szem előtt tartva tervezi, szervezi feladatait,
- színes, gazdag repertoárral rendelkezik,
- az esztétikus környezet megteremtésével hozzájárul a gyermek szépérzékének fejlesztéséhez, emellett mintát nyújt a családoknak,
- környezetbarát eszközök használatára való törekvéssel, környezettudatos mintát nyújt a gyermekeknek és közvetetten a családoknak is,
- igyekszik a komplex esztétikai nevelés, a művészeti nevelés által, olyan változatos élményekhez juttatni – óvodán belül és kívül - a gyermekeket, amiktől személyiségük gazdagodik, formálódik, úgy hogy a művészetekkel való találkozás későbbiekben igényükké válik.

MOZGÁS

A mozgás a gyermek lételeme, természetes megnyilvánulási formája.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal segítünk. Ezzel biztosítjuk a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatását.

A gyermek mozgása képet ad általános fejlettségi szintjéről, fejlődése tempójáról. Az óvodáskorú gyermek mozgásfejlesztése, az egészséges életmódra nevelése mellett a gyermek értelmi és szociális képességeit is fejleszti. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

Az óvodáskor kezdetétől kihasználunk minden lehetőséget a gyermekek mozgásának sokoldalú fejlesztésére. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe. Napirendünket úgy állítjuk össze, hogy a gyermekeknek alkalmuk legyen a spontán, ill. a szervezett, irányított mozgásra és ezek gyakorlására. Ezzel is megszerettjük a változatos mozgásformákat.

Az **egészséges életmódra való nevelés** szokásait az óvodában alapozzuk meg, **célunk**, hogy a gyermeknek ez természetes igényévé váljon, hatással legyen a családok életére és szemléletére is. Arra törekszünk, hogy a *spontán* mozgás az egész napi gyermeki tevékenység szerves része legyen. A mindennap végzett, néhány percre tartó szervezett mozgásra (mindennapos testnevelés, testmozgás), lehetőséget kínál a két tornaterem.

A szabad levegő kihasználására számtalan lehetőséget biztosítunk. Udvarunk és a tetőterasz mellett kihasználjuk a közeli Városliget nyújtotta lehetőséget (séták, kirándulások, sportpályák látogatása). A rendszeres mozgás elősegíti a gyermek egészséges fejlődését, edzettségét, fejleszti álló és teherbíró képességét, ügyességét, gyorsaságát, ellenálló képességét, a társra figyelmet stb. A különböző fejlettségű, edzettségű gyermekek miatt gondot fordítunk arra is, hogy a mozgás és a pihenés egyensúlyban legyen.

A mozgás fejleszti a gyermekek **értelmi képességét** és egész személyiségüket is.

A mozgások gyakorlása során fejlődik nagymozgásuk és finommotorikájuk, amelynek eredményeképpen mozgásuk harmonikus, összerendezett, fegyelmezett lesz. Eközben megismerik és megnevezik a téri irányokat, formákat, szókincsük is bővül. A mozgástapasztalatok bővítése mellett lehetőségünk van mennyiségi, vizuális és környezetismereti tapasztalatot is átadnunk a gyermekeknek (halmazok, számosság, sorszám, relációk, színek, formák, testsémák stb.).

A közös mozgás egyben öröm forrása is, melyben fejlődik a gyermek éntudata. A mozgások gyakorlása során a gyermek alkalmazkodik társaihoz, megismeri a siker és a kudarc élményét. A közös játékok során a gyerekekben kialakul egy egészséges versenyszellem. Munkánk során a gyermekek természetes mozgáskedvére, mozgásigényére alapozunk, fejlesztésükre, sokféle mozgásra ösztönző eszközt biztosítunk, ami érdeklődésüket, figyelmüket, fantáziájukat felkelti, ébren tartja. Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására.

A **szabadban való mozgás**, játék, kirándulás, alkalmával is kihasználjuk a lehetőséget a csúszás, bújás, mászás, kúszás stb. gyakorlására. Eszközeink jelentős részét a elsősorban a tornatermekben használjuk, de néhányat az udvaron is használunk. Egyebek között az ugróasztalt, ugrókötelet, billenő korongot, lépegetőt, füles labdát, Body Rollt, stb. melyek segítik a szemkéz, szem-láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztését. A szabad játékon kívül szeretnénk gyermekeinknek minél több kötetlen, szabad mozgástevékenységet biztosítani.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek.

A **szervezett, irányított, mozgásos tevékenység** akkor lesz sikeres és örömteli, ha gyermekeinket megtanítjuk egymáshoz alkalmazkodni és betartatni az alapvető szabályokat.

A spontán mozgásformák mellett korcsoporttól függően hetente 1 vagy 2 alkalommal **mozgás foglalkozást**, illetve napi **frissítő tornát** tartunk. A sokrétű mozgásfejlesztés a jól felszerelt tornatermekben valósul meg.

A mozgás foglalkozáson a játékot, ill. játékoságot alapvető eszközként alkalmazzuk. Figyelembe vesszük a csoport általános fejlettségét, eszerint állítjuk össze a gyakorlatokat. Különböző nehézségű feladatokat tervezünk a gyermekek számára, melyből többet vagy kevesebbet is végeztethetünk - a csoport képességei szerint.

A fokozatosságot mindig szem előtt tartjuk!

A kisebbeket, a bátortalanabbakat nem erőltetjük a gyakorlat végzésére. Az érdekes feladat, a dicséret majd ösztönzi őket a részvételre.

Ösztönzően hatnak a gyermekekre a változatos kéziszerke is, ezért gyakran használjuk azokat, mint pl. babzsák, karika, bot, szalag, labda, buzogány, stb.

Óvodáskor végére szeretnénk elérni, hogy a gyermekek az egyszerűbb utasításokat bemutatás nélkül is értsék és hajtsák végre.

Lehetőség szerint építünk a foglalkozások anyagába **láb - és testtartást javító gyakorlatokat**.

Fordítsunk gondot a **mozgás foglalkozások szervezésére**. A gyermekek feladatvégzése közben ne legyen sok várakozási idő. Az eszközök előkészítése még a foglalkozás előtt történjen meg. A feladatok végre hajtása előtt győződjünk meg a balesetmentes helyzetről.

A tornatermek megfelelő kihasználása érdekében készítsük el a csoportbeosztást, majd tartsuk is be.

Célunk és feladatunk:

- a környezeti és tárgyi feltételek megteremtése,
- egészséges életmód szokásainak kialakítása (életritmus),
- kisebb rendellenességek megelőzése, javítása,

- változatos eszközök biztosítása,
- egészséges, fejlett, fizikailag erős gyermekek nevelése,
- a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek kibontakoztatása,
- alkalmazkodó képesség és akarat fejlesztése a szabad mozgáskedv megtartása mellett,
- mozgástapasztalatok bővítése,
- a sajátos nevelési igényű gyermek számára megfelelő feltétel megteremtése.
- az egészségfejlesztő testmozgás biztosítása minden gyermek számára, az egyéni szükségletek és képességek figyelembe vételével

Az óvodapedagógus szerepe:

- a mozgásszükséglet kielégítéséhez olyan feltételeket teremtünk, amelyben a gyermek mozgásöröme, aktivitása kiteljesedik,
- a szervezett mozgás fejlesztő hatásait tudatosan tervezzük, figyelembe véve a gyermek életkori sajátosságait, egyéni képességét, teherbírását.
- a jó hangulat kialakulása érdekében úgy szervezzük a foglalkozásokat, hogy játékos hangvételű legyen, rövid, érthető utasításokat adunk,
- mozgásmintáinkkal példát nyújtunk a gyermekek gyakorlatvégzéséhez.

A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

A gyermek fejlődését befolyásolják környezetének hatásai. Mindennapjaik során egyre több és pontosabb tapasztalatot szereznek az őket körülvevő környezetről, miközben természetes módon fejlődnek.

A környezet megismerése, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások és szabályok áthatják az óvodai tevékenységek nagy részét, elősegítve a környezettudatos magatartás kialakítását.

Célunk és feladatunk:

- a környezettel való harmonikus kapcsolat kialakítása,
- a gyermek az életkorának megfelelően el tudjon igazodni a környezetében,
- a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti-, emberi és tárgyi világ értékei iránt,
- tágabb és szűkebb környezetben közvetlen tapasztalási lehetőségek, tevékenységek biztosítása,
- a természetvédelemmel való ismerkedés, szokások, viselkedésmódok kialakítása, aktív részvétellel az elemi környezetvédelmi tevékenységekben.
- A gyermekek ismerjék meg szülőföldjüket, az ott élő embereket, a hazai tájat, a helyi hagyományokat és néphagyományokat, szokásokat, a nemzeti, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, ezek szeretetét, védelmét, tapasztalják meg a közösséghez való tartozás élményét,
- A fenntartható fejlődés érdekében helyezzünk hangsúlyt a környezettudatos magatartás-formálás alapozására, alakítására.

A gyermek legfontosabb életkori sajátossága a kíváncsiság, mely a megismerés hatóereje. Ezt használjuk fel tudatosan a tapasztalatszerzés folyamán. A **közvetlen tapasztalatszerzést** minél több közös sétával, kirándulással, együttes **élménynyújtással** igyekszünk biztosítani (pl.: az óvoda környezetének megismerése, állatkerti séták, Vadaspark látogatása, piaci séták, almaszüret). Ezek a séták, kirándulások alkalmat adnak beszélgetésekre, s ezzel a gyermekek szókincsének bővítésére.

Arra törekszünk, hogy a gyermekek érzékeljék a környezet szépségét, változásait, szeressék és óvják azt. Fedezzék fel a környezet hangjait, színeit, formáit, illatait, mozzanatait és az élet ritmikusságát (évszakok váltakozása, ill. visszatérése). Különböző termések gyűjtésével, többirányú megfigyeléssel próbáljuk ráirányítani a gyermekek figyelmét a természet sokoldalú megismerésére.

A természet gondozását az évszakokhoz kapcsolódó kerti és szobai munkában (növény-, akvárium gondozása) való részvétellel segítjük. A természetben lejátszódó folyamatok (halmazállapot-változás, rügyezés, csíráztatás, hajtatás, stb.) alkalmasak az ok-okozati viszonyok megértésére.

A környezet megismerése során a gyermekek, matematikai tartalmú tapasztalatoknak és ismereteknek a birtokába jutnak, melyeket tevékenységeikben is alkalmaznak (mennyiségi, alak, nagyságbeli és térbeli viszonyok).

A **tapasztalatszerzést** az óvodáskorú gyermekek életkori sajátossága miatt igyekszünk **élményszerűvé tenni**, amiben segítségünkre van a többi nevelési terület is.

Olyan programokat szervezünk, melyek elősegítik a környezettudatos gondolkodásmód kialakítását, pl.: szelektív hulladékgyűjtés, madáretető és itató elhelyezése, élőlények óvása, télen madáretetés és védelem...

A **„Felfedezések napján”** érdekes helyszíneket választva az óvoda közeli és távolabbi környezetét ismertetjük meg a gyermekekkel. Így felfedeztetjük velük közvetlen környezetüket és a kulturális programokkal, élményt nyújtunk számukra (pl. meglátogatjuk a közeli múzeumokat, az Állatkertet, a Bábszínházat, a Dunát, a Vajdahunyad várat, pályaudvarokat, templomokat és felfedezzük közvetlen környezetünket is). Ezek a napok alkalmasak a társadalmi környezetben való viselkedési módok és emberi kapcsolatok megismerésére és gyakorlására. A helyszíni tapasztalatokhoz óvodán belüli ismeretnyújtás is kapcsolódik. Összegyűjtünk a látottakkal, a tapasztaltakkal kapcsolatos képeket, könyveket, videofelvételeket. Szívesen vesszük, ha a gyermekek otthonról hozott könyvekkel, képekkel, tárgyakkal egészítik ki az adott témával kapcsolatos eszköztárunkat. Ezáltal, önmaguk is hozzájárulnak ismereteik elmélyítéséhez.

A Föld napjáról a családokkal együtt emlékezünk meg, ami még jobban segíti a gyermekek környezetbarát viselkedésének kialakulását (az udvar szépítése, virágültetés, növények gondozása).

Fontosnak tartjuk, hogy megtanítsuk gyermekeinket a **természet és a környezet megóvására**. Legyen igényük arra, hogy ne szemeteljenek, a fák, bokrok ágait, a virágokat megóvják, ne tépjék le. Ehhez **személyes példaadásunkkal** nyújtunk mintát a gyermekeknek.

Erre kínálgató alkalmak: A madarak és fák napja, A Föld napja, A víz napja, Az állatok világnapja, A takarítás világnapja, A környezetvédelmi világnap.

Jövőkép:

Úgy érezzük, hogy óvodánkban a gyermekek otthon érzik magukat. Ezért továbbra is környezetünk megóvására, szépítésére törekszünk, s erre neveljük a gyermekeket is.

Valljuk, hogy a megfelelő, időben elkezdett, a természet minden élőlénye és tárgya iránti pozitív érzelmi viszonyt, tiszteletet kialakító nevelés vezethet el a környezettudatos, környezetbarát, felnőtté váláshoz.

Az óvodapedagógus szerepe:

- kezdeményezzük a családdal együtt történő munkálkodást az óvoda szépítése és környezetünk védelme érdekében,
- a környezethez és a természethez fűződő viszonyunk mintá a gyermekek és a szülők számára,
- a gyermekek környezetét kedvvel és aktívan alakítjuk,
- kialakítjuk a tiszta környezet iránti belső igényt, - személyes példamutatással, környezettudatos mintaadással,
- megpróbáljuk a körülöttünk lévő világot sokoldalúan megismertetni a gyermekekkel.

A KÖRNYEZŐ VILÁG FORMAI ÉS MENNYISÉGI MEGISMERÉSE

A külső világ tevékeny megismerése során a gyermekek tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről, nagyságbeli és téri viszonyokról, miközben fejlődik tér-, sík-és mennyiségsszemléletük, alakul ítélőképességük.

Első matematikai ismereteiket a családban szerzik a gyermekek. Óvodai nevelésünkben építhetünk ezekre a tapasztalatokra, felhasználva kíváncsiságukat, érdeklődésüket.

Az óvodában minden tevékenységükben megjelenik a matematika. Játékukban párosítanak (pl.: csésze-tányér), halmazokat képeznek (játékválogatás) stb.

Célunk, feladatunk:

- lehetőséget biztosítunk a környező világ mennyiségi és formai viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzésre,
- gondolkodás fejlesztése (problémamegoldás, figyelem, emlékezet, képzelet, érzékelésészlelés, megfigyelés, stb.),
- játékos szituációkkal és vonzó eszközökkel az érdeklődés felkeltése és fenntartása,
- számfogalom megalapozása.

A matematikai tartalmú tapasztalatok átszövik mindennapjainkat. Tapasztalatszerzési lehetőségek adódhatnak **spontán**, kezdeményezett, és **irányított tevékenységekből** is.

Matematikai tartalmú tapasztalat és ismeretszerzés a gyermek tevékenységeiben

Az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységekben (gombolás, fűzés, öltözködés, hosszabb-rövidebb, jobb-bal, elől-hátul, szimmetria, összehasonlítás) is megjelenik. Terítés közben kialakul a számlálás, becslés, megítélés. Építés során geometriai tapasztalatokat szerezhet a gyermek a különböző tárgyakról (egyenes, gömbölyű, szögletes, sarka van, stb.), térbeli viszonyokkal ismerkedhet meg (előtt, mögött, alatt, mellett, stb.).

Szerepjátékoknál alkalom nyílnak a mérések gyakorlására, a számfogalom megalapozására (több, kevesebb, ugyanannyi). A mozgásos játékok a tájékozódás, távolság, forma, tömeg, gyorsulással kapcsolatos ismereteket gyarapítják ("Mókuskáim, ki a házból!", bújócska, versenyjátékok, dalos játékok).

A homokozás, gyurmázás is alkalmat adhat a különböző anyagokkal való tapasztalásra.

A gyermekek szeretik a problémahelyzeteket, mert érzik benne a kihívást, ezért biztosítunk számukra egyre több matematikai tartalommal dúsított tevékenységet. Az óvodáskor végére labirintusjátékkal, barkohbával fejlesztjük a gyermekek tájékozódó képességét, logikai gondolkodását, tárgyi tudását.

A gyermekekkel közösen készítsünk társasjátékokat, puzzle-játékokat, melyek szabályait együtt találjuk ki, vagy készítsünk kirakós játékot, ahol ők darabolják fel a képet.

A tükörrel való tevékenykedés a térbeli tájékozódás hasznos eszköze. Megragadunk minden alkalmat, ami segítheti a szimmetriáról való tapasztalatok szerzését is.

Az 5-6-7 éves gyermekek számára az óvónő által kezdeményezett és irányított tanulást szervezzünk. Ezekben a szervezeti formákban a legfontosabb törekvésünk, hogy az eltérő képességű gyermekeket egyéni képességeik szerint fejlesszük (felzárkóztatás, tehetséggondozás). Ezen belül alkalmazzuk az **egyéni**, a **páros** vagy a **mikrocsoportos** fejlesztést is.

A foglalkozások színesítése érdekében a meglévő matematikai eszköztár mellett egyszerű eszközöket készítünk, terméseket és apróbb tárgyakat gyűjtünk. Így próbáljuk elérni, hogy a matematika ne legyen "tantárgy" jellegű, hanem mozgásos-érzékszervi tapasztalatokból táplálkozzon.

Célunk továbbá, hogy a gyermekek matematikához fűződő viszonya természetes, emberi és örömteli legyen.

Az óvodapedagógus szerepe:

- olyan játékszituációkat biztosítunk, amelyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére,
- használjuk ki a játék és szabadidős tevékenység szituációit, a spontán adódó lehetőségeket a fejlesztés észrevétlen megvalósítására,
- megfigyeltetjük a gyermekekkel az őket körülvevő, környező világ mennyiségi, formai és térbeli viszonyait.

MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A munka valamilyen célra irányuló tevékenység.

A gyermek a munkát és a munkajellegű tevékenységet önként és örömmel végzi. A gyermeki munka a játékból indul ki, amíg a játék spontán tevékenység, addig a munka elvégzését külső szükségesség indokolja. A gyermekek napi munkálkodásuk, cselekvő tapasztalásuk közben ismerkednek meg környezetükkel, az őket körülvevő természeti környezettel és a tárgyi világgal. Megtanulják a munkaeszközök használatát, és az által mozgásos, tapintásos, vizuális ismeretekhez jutnak.

Munkavégzés közben alakulnak a gyermekben a munkavégzéshez szükséges attitűdök, készségek, képességek, tulajdonságok, - mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság.

Célunk és feladatunk:

- a munka megszerettetése,
- olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, ami fejleszti a közösségi kapcsolatokat és a kötelesség teljesítését, tapasztalatszerzést, kitartást,
- munkajellegű tevékenységek biztosítása és tervezése, differenciált feladatadás,
- a munka a gyermeknek örömforrás legyen,
- a munka jellegű tevékenységben a gyermekek önálló döntésének tiszteletben tartása.
- Környezetünk védelmére irányuló munkavégzés során a családok szemléletformálása.

Az óvodáskor kezdetén gyermekeink önmagukért, saját szükségleteik kielégítéséért, a felnőttek segítségével végzik az önkiszolgálást. Később a közösségért is szívesen vállalnak feladatot, miközben erkölcsi tulajdonságaik alakulnak, formálódnak.

Az óvodáskorra jellemző munkafajták:

- **Önkiszolgáló munka**, amely végigkíséri a gyermek óvodás éveit. Munkavégzésnél figyelembe vesszük a gyermekek fejlődési ütemét, tempóját.

Tartalma: étkezés, öltözködés, testápolás. Öltözködés és testápolás közben alkalmunk van pl. a testséma rögzítésére, a munkamozzanatok sorrendjére. E tevékenységek gyakorlása folytán fejlesztjük a gyermekek önállóságát, kitartását.

- **A napi élettel kapcsolatos munkák**

Ide tartozik minden olyan tevékenység, amelyet előre megtervezünk, vagy a spontán helyzetek alakítják. Ezeket, a tevékenységeket, önmagukért és társaikért végzik a gyermekek.

Tartalma: játszóhely, játékpolic rendben tartása, terem rendezés, asztaltörlés, söprés, stb.

A gyermekek megtanulják a legfontosabb munkaeszközök célszerű használatát, valamint a munkavégzés részfolyamatainak sorrendjét. Ráébresztjük a gyermekeket arra, hogy bizonyos helyzetekben hogyan segítsenek önmagukon.

- **Az élő környezethez kapcsolódó munkák:**

A környezetünk megismerésével és megóvásával kapcsolatos tevékenységek elvégzése.

Tartalma: növények ápolása, akvárium gondozása, udvari munkák elvégzése. A gyermekeket a munkavégzés során, megtanítjuk az eszközök balesetmentes használatára és megóvására.

- **Az óvoda hagyományaihoz kapcsolódó munkák:**

Tartalma: a közösségért végzett munka örömeinek megtapasztalása (ünnepi készülődés, díszítés, sütés, ajándékkészítés). Ezzel a tevékenységgel kívánjuk az óvodai közösség kapcsolatát bensőségesse és szeretetteljessé, színessé tenni. A közösségért végzett munka jó alkalom arra, hogy a gyermek megtanulja megbecsülni saját és mások munkáját.

- **Önként vállalt megbízatások:**

Tartalma: a felnőttektől kapott megbízatások, kérések teljesítése. Ezekben a tevékenységekben gyakorolják a gyermekek az illedelmes viselkedés szabályait.

- **Együttműködés a családdal:**

Ösztönözzük a szülőket, hogy vegyenek részt az óvodáért végzett munkákban (óvoda szépítése, virágültetés, kertrendezés).

Felhívjuk a szülők figyelmét az otthoni gyermekmunka fontosságára és személyiségfejlesztő hatására.

A gyermekek környezettudatos magatartásának alakítása érdekében kérjük a szülők támogatását és partnerségét.

Az óvodapedagógus szerepe:

- az óvodába érkező gyermekek önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységét segíti,
- a munkavégzéshez elegendő időt, megfelelő helyet, nyugodt légkört és a szükséges munkaeszközt biztosítja,
- a munka elvégzésénél figyelembe veszi a gyermek egyéni fejlettségét, teherbírását,
- a gyermek munkáját pozitívan értékeli,
- a munkához való viszonyban példát mutat a gyermekeknek (jókedv, igényesség),
- a sajátos nevelési igényű gyermeket az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységekben, ill. a munkajellegű tevékenységek végzésében szükség szerint segíti.

A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

TANULÁS A JÁTÉKBAN, JÁTÉK A TANULÁSBAN

Az óvodás életkor bizonyos értelmi és szociális képességek megtanulásának optimális időszaka. Az óvodás gyermek anélkül, hogy ennek tudatában lenne, "többet tanul, mint későbbi egész életében" (Dr. Páli Judit).

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részében utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.

Az óvodai tanulás elsősleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.

Az óvodás korszakra a spontán tanulásból a tudatos tanulás felé vezető út a jellemző. A **tanulás** többnyire nem látható (latens) módon megy végbe, és a **felszínen, mint játék jelenik meg**. A gyermek mindig tanul. Többnyire tudattalanul, **spontán**, és csak az óvodáskor vége felé hangolódik a tudatos tanulásra. Ennek következtében olyan készségek, és képességek birtokába jut, mely által alkalmassá válik az élethosszig tartó tanulásra.

Szabad játékban a gyermek tapasztalatszerzésre, önállóságra, a környező világ megismerésére törekszik. Nem elég azonban hagyni a gyermeket játszani. A játékhoz forrásra van szüksége, erről a forrásról az óvodában mi óvodapedagógusok gondoskodunk. Az élménygazdag környezet biztosítja a gyermek számára a szabadon választott játéktémák forrását. A játék ad keretet annak a tapasztalati élményanyagnak, amelyet a gyermek a környezetéből, az általa megismert világból kiemel.

Tapasztalataink szerint **a gyermek abból tanul, amit játszik, és attól tanul, akivel játszik**.

Ezért nagy körültekintéssel tervezzük meg a gyermek számára felkínált játékot, a játék lehetőséget és a játékba ágyazott tevékenységeket. A játékon belül is nagy hangsúlyt fektetünk a szabad játékra, a szerepjáték lehetőségeink megteremtésére. Olyan hagyományos játéktémák helyszíneinek kialakítására törekszünk, ahol olyan eszközökkel játszhatnak a gyermekek, amelyek szűkebb és tágabb környezetükhöz hasonlítanak (pl. szoba, konyha, üzlet, posta, stb.). Sugallják az általuk ismert felnőttek magatartásának, beszédének, cselekedeteinek utánzását. Így ez a játék a szociális tanulás, a kommunikációs készség legfőbb színterévé válik.

A hagyományos szerepjáték-témák mellett nagy jelentőséget tulajdonítunk a spontán tanulás terén a meseélményekből táplálkozó szerepjátékoknak. A gyermekek gondolkodásának fejlesztése, a kíváncsi emberi magatartás, az erkölcsi normák, a világ megismerése szempontjából az emberré nevelés hatékony eszközének tartjuk a mesét. Ezért a gyermeknek minden olyan törekvését segítjük, az eszközök gazdag tárházával szolgáljuk (bábok, jelmezek, díszletek), amelyek ez irányú játékukat elősegítik.

A hagyományos és a mese-szerepjátékok mellé kapcsolódnak még azok a játékok, amelyek valamilyen otthonról hozott élményen, vagy valami közösen átélt élményen alapulnak, vagy rendkívüli események hatására alakulnak ki (pl. esküvő, szüret, kórház, stb.). Ezekhez a témákhoz nincs előre elkészített hely és eszköz a gyermekek számára. Ilyenkor segítjük a gyermeket a meglévő eszköz kreatív módon való alkalmazásában (pl. székéből autó, ágy, stb. készítése), illetve a gyermek részvételével elkészítjük a szükséges játékeszközt. A nagyobbakat ösztönözzük, hogy önállóan próbálják az egyszerűbb játékeszközöket elkészíteni.

Ilyen játékhelyzetekben tanul meg a gyermek önállóan, kreatívan, fantáziájára támaszkodva gondolkodni, tervezni, szervezni, cselekedni.

A gyerekek körültekintő megfigyelése, megismerése alapján törekszünk megfelelő feltételeket teremteni azokhoz a játéktémákhoz, amelyek egy-egy gyermeket foglalkoztatnak, hogy élményeik újraélése során lehetőségük nyíljon örömről, szorongásuk, félelmük, tapasztalataik kifejezésére.

A spontán tanulást szolgálják azok az összerakó, építő-konstruáló játékok is, amelyeknek változatos formáit biztosítjuk a gyermekek számára. A különböző elemekkel való játékoknak sokoldalú képességalkotó hatása van.

A gyermek kedvenc építményének (autó, repülő, vár, palota, garázs, daru, stb.) létrehozása közben fejlődik problémafelismerő képessége, állhatatossága, cselekvőképessége, viszonyítási érzéke, térbeli tájékozódása, ok-okozati összefüggések felismerésének tükrében megoldási terv készítése. A konstrukciós-, összerakó-, építőjáték közben eredményre törekszik a gyermek. Ennek érdekében kitartóan cselekszik, legyőzi a sikertelenséget, kudarcot is. A *játékos*, cselekvéses tanulás olyan játékhelyzet, amelynek során a "valami" elkészítése, létrehozása a cél.

A gyermekek a szabadban folyó játék során (udvaron, ligetben) teszik a legérdekesebb megfigyeléseket, felfedezéseket. Számítatlan lehetősége nyílik a természet jelenségeinek önkéntelen megfigyelésére (pl. a nap, víz, levegő), a természetben található anyagok megtapasztalására (pl. víz, homok, kő), az állatok viselkedésének közvetlen megfigyelésére (rovarok, csigák, madarak), a fák, bokrok és virágok szépségének élvezetére.

A gyermek játszótársa, a spontán tanulás egyik legmotiválóbbról forrása. A gyermekek a különböző családi környezetből, életkörülményekből, lakóközösségből fakadóan különböző élményekkel, ismeretekkel rendelkeznek. Játék során az egyik gyermek átadja a másik gyermeknek ismereteit, tapasztalatait, mintegy modellként szolgál a másik gyermek számára. A gyermektársak mellett az óvodában a legmotiválóbbról, a legerősebb utánzásra serkentő személy az óvónő. Az ő általa nyújtott modell az együttjáték, együttes tevékenység során a szociális magatartásformák és a kulturális értékek elsajátítását teszi lehetővé utánzás által. Ezért azt gondoljuk, hogy akkor segítjük a gyermek spontán tanulását leginkább, ha a játék során elfogadó, támogató partnerek vagyunk, s állandó példával (modellel) segítjük a gyermek spontán tanulásának, értelmi fejlődésének útját.

A játékban ismeretek, jártasságok, készségek alakulnak ki. Mégsem tehetünk egyenlőségi jelet az óvoda korosztályra vonatkozóan a játék és a játékba ágyazott felkínált tanulás közé. "A játék el nem vitatható elsődlegessége és prioritása mellett sem mindenható a tanulás tekintetében." A biológiai gyökerek, a különböző populációk, a szociális háttér befolyásolja a gyermeket a különböző helyzetekhez való viszonyulásban. E célból a képességek fejlesztése, a részképességek hiányának pótlása érdekében szervezett keretek között fontos biztosítani a különböző műveltségterületekkel való szervezett találkozást. Ezek: a társadalmi gyakorlat összefüggéseit tükröző környezet megismerése, a komplex esztétika és a társadalmi érintkezés forrásait tükröző: matematika, kommunikáció. Az egészség megőrzését, fokozását célzó testnevelés.

A tanulás érzelmi viszonyulás. Kíváncsiság, cselekvésre készítő belső mozgatóerő nélkül az óvodáskorban elképzelhetetlen.

A tanulást a gyermekben lejátszódó pszichikus folyamatok segítik. (Érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás.) A pszichikus folyamatok elősegítése érdekében arra

törekszünk, hogy kisebb csoportokban biztosítsuk a gyermekek számára a tapasztalatszerzést segítő érzékelést.

Kiseb csoportban minden gyermeknek lehetősége nyílik a szemlélődésre, megfigyelésre (látás - hallás), a tárgyak, eszközök tapintására, a vele való manipulálásra. A kis csoportos foglalkozás során közvetlen beszélgetést tudunk kialakítani a gyermekkel. Minél több lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermekek felmerülő kérdéseire válaszoljunk, kíváncsiságukat kielégítsük. A közvetlen érzékelés, megfigyelés a közvetlen beszélgetés, az emlékezetbe vésés tartósságát a későbbi gyors felidézést eredményezi. A gyermek figyelmének felkeltése, megőrzése érdekében ugyanazt a témát **mindig más-más eszköz és módszer** alkalmazásával kívánjuk elérni. Arra törekszünk, hogy az eszközök érdekesek legyenek, és az újdonság erejével hassanak a gyermekekre. Olyan témákat választunk, amelyek a gyermek érdeklődését felkeltik, megmozgatják fantáziáját. Nézetünk szerint a tanulási tevékenységeket, a gyermek környezetéből kiindulva, egyéni fejlődését figyelembe véve kell biztosítani. A gyermek fejlődését, tanulását cselekvés által biztosíthatjuk a legeredményesebben.

A gyermek tevékenysége lehetőséget ad: az érdeklődés kielégítésére, tapasztalatszerzésre, a problémamegoldó gondolkodásra, az emberi és tárgyi környezet szépségének felfedezésére. A gyermek tanulási tevékenységét **komplex módon**, különböző fejlettségi szintekre, **differenciáltan tervezzük**. A tanulási tevékenységeket **hosszú- és rövidtávra** is megtervezzük.

Tervezésünk mottója: a gyermekekre alapozunk, minden gyermek egyéni képességeire!

Olyan tevékenységekre nyújtunk lehetőséget, amelyek a gyermek "világlátását" szolgálják. Tervezésünk alappillére a műveltségterületek (fejlesztési területek) integrálása. A gyermek tanulási tevékenységének megtervezését az aktualitás (pl.: évszak) vezérli. A tanulási tevékenységet a délelőtti játékba ágyazva, rugalmasan megválasztott időkeretben **szervezzük**. Egyéni fejlesztésre koncentráló tanulási tevékenységeket szervezünk. A legkülönbözőbb oldalról megvilágítva sokfajta eszközzel, módszerrel közelítjük meg a témát. Probléma elé állítjuk a gyermeket, mert a megoldás során saját tevékenysége által fejlődik. A tanulási tevékenység feltétele a **nyugodt légkör**. Legalkalmasabbnak azt az **időt** találjuk a tanulásra, amikor több gyermek nem játszik már, elakadt a játék, de a tartalmasan játszó gyermekeket nem zavarja meg. A tanulás megszervezésénél figyelembe vesszük a gyermekcsoport játékkultúráját, önállóságát, együttműködési szokásait. Az eredményes tanulás megvalósítása érdekében alapvető viselkedési szabályokhoz szoktatjuk a gyermekeket (beszéd, illetve kommunikációs szabályok, testhelyzet, eszközhasználat). A tanulás **helye** a témától függően elsősorban a természetes környezet, valamint a csoportszoba erre legalkalmasabb területe.

A tanulás **eszközeit** képezik azok a tárgyak, amelyek a téma közvetlen szemléltetését szolgálják (pl. gyümölcsök, növények, munkaeszközök, stb.). Az audiovizuális eszközök, melyek a közvetett megfigyelést, szemléltetést, megértést segítik (magnó, videomagnó, diavetítő, képek). A manipulációs eszközök, amelyek az ismeretek gyakorlását, rendszerezését, rögzítését teszik lehetővé (matematikai eszközök, képes lottók, applikációs képek, stb.). Eszköze lehet minden, ami a természeti-társadalmi környezetben megtalálható (gép, élőlény, anyag vagy használati munkaeszköz) a tanulás témájával kapcsolatos és a gyermekkel közvetlen kapcsolatba hozható.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztését a fejlesztő pedagógus és az utazó gyógypedagógus látja el. Útmutatásuk alapján szerezzük be a gyermek fejlesztését segítő speciális játékeszközöket, valamint javaslatuk alapján végezzük a gyermek fejlesztését.

Az óvodapedagógus szerepe:

- A gyermek érdeklődésének, tudásvágyának felkeltése és kibontakoztatása.

- Lehetőséget kínálunk a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerheti a felfedezés, a rácsodálkozás a kutatás örömét. A tevékenységek körét folyamatosan bővítjük.
- Olyan tevékenységeket kínálunk fel, amiben alapozunk a gyermek kíváncsiságára, érdeklődésére s ebben megadjuk a tanulási lehetőségeket.
- A tanulást támogató környezet megteremtése, amely során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.
- A gyermeket aktivitásra, a feladatok, problémák megfigyelésére, azok kreatív megoldására bátorítjuk.
- Fontosnak tartjuk, hogy a tanulás folyamatában egyenrangú kapcsolatot teremtsünk a gyermekkel, mert ez a kapcsolat serkentőleg hat a tevékenységre.
- A gyermek tudásvágyának kielégítése során tudunk a gyermekkel együtt csodálkozni, kutatni, felfedezni, lelkesedni, örülni, - az értékeket ilyen módon átadni.
- Biztosítjuk minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- Törekszünk a gyermek megismerésére, fejlettségi szintjének ismeretében, önmagához viszonyítva segítjük, elismerjük, értékeljük (differenciált bánásmód).
- Személyre szabott, pozitív értékeléssel segítjük a gyermek személyiségének kibontakozását.
- A sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, a szociálisan halmozottan hátrányos vagy hátrányos helyzetű, veszélyeztetett, gyermekek felzárkóztatására differenciált, egyéni bánásmódot alkalmazunk.
- Számon tartjuk azokat a gyermekeket, akiknél nem tapasztalható a belső szükségletből fakadó érdeklődés, nem fejtenek ki aktivitást. A családdal együttműködve feltárjuk a problémákat, melyek segítik a gyermek megértését, fejlesztését.
- Külön figyelemmel szervezzük a tehetséges gyermekek tevékenységét. (Feladattöbblet, feladatmélység.)
- Megkülönböztetett figyelemmel kíséri és a sajátos nevelési igényű gyermek fejlődését, segíti fejlesztését.
- Az óvodában maradó 6. életévét betöltő gyermekek számára új játék és tanulási lehetőségeket kínálunk fel, az ismereteket új oldalról, változatos módszerekkel közvetítjük. A **fejlesztőpedagógus** által is fejlesztést kapnak azok a gyermekek, akiknek erre szükségük van. Ez a fejlesztés egyénre szabott, a gyermek fejlődési ütemét követi, speciálisan azt a képességet fejleszti, ahol a gyermeknek elmaradása, hiányossága van. A fejlesztőpedagógus **célja** és **feladata**, hogy a fejlődésben megrekedt, vagy valamilyen ok, okok miatt elmaradt gyermekeket felzárkóztassa, segítse.

A fejlesztőpedagógus feladata:

- Az 5-6 éves gyermekek fejlettségi szintjének felmérése.
- A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekeknek egyéni, páros, ill. mikro csoportos formában foglalkozásokat tart.
- A gyermekek fejlesztésében a leghatékonyabb módszereket és eszközöket alkalmazza. -
A gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követi, regisztrálja.
- A gyermek fejlődéséről rendszeresen konzultál az óvodavezetővel, az óvodapedagógusokkal, a logopédussal, szükség esetén más szakemberrel.
- Kapcsolatot tart a szülőkkel, az Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat VII. Kerületi Tagintézménye
- A gyermek fejlődéséről korrekt tájékoztatást ad a szülőknek szükség szerint, de legalább félévenként.

Óvodánk „Jó gyakorlata” (a TÁMOP 3.1.4/08/1-es kódszámú „Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés – Innovatív intézményekben” című projektben, adaptáltuk): **Drámajáték az óvodában**

Drámajáték, mint a személyiségfejlesztés egyik eszköze

A játék személyiségfejlesztő hatása óvodáskorban domináns.

Azonban a játék tevékenység nem minden esetben biztosítja a gyermek számára ebben az életkorban szükséges, elsajátítandó készségeket, képességeket, ismereteket.

A gyermek fejlesztésére irányuló tanulási tevékenységet a játékba ágyazottan, különféle módszerekkel és eszközökkel valósítjuk meg

A játékos tanulási tevékenységben, a képességfejlesztés egyik eszköze a drámajáték. Ebben az esetben nem a játékhoz keresünk ismeretet, hanem az ismeretanyaghoz, a megvalósítandó célhoz és feladathoz rendeljük a megfelelő drámajátékot.

A drámajáték az óvodapedagógus által kezdeményezett és irányított, képességfejlesztő módszer.

A tevékenységekben bármikor felhasználható, - motiváció, ráhangolódás, egy-egy téma előkészítése, feldolgozása, rendszerezés, összegzés – de mindig a pedagógiai feladatok és célok figyelembevételével.

A drámajáték

- **kifejezési formája:** a megjelenítés, az utánzás.
- **megjelenési módja:** a felidézett, vagy az éppen megnyilvánuló társas, kölcsönhatás, az interakció.
- **eszköze:** az emberi és a zenei hang, az adott nyelv, a test, a tér és az idő.
- **tartószervezete:** a szervezett és irányított emberi cselekvés.

Személyiségfejlesztő hatása:

- Fejleszti a kommunikációt, a koncentrációs készséget, a képzeletet, a fantáziát, a kreativitást, az önismeretet, gazdagítja az érzelmeket.
- Élvezetesebbé, átélhetővé teszi, ezáltal megkönnyíti az ismeretszerzést, az ismeret anyag rendszerezését.
- Eljárásaival, megoldási módjaival élményszerűbbé, a gyermek számára „tapinthatóvá” teszi a tanulási folyamatot.
- A gyermekek az ismeretek befogadásában, a cselekvő tevékenységek gyakorlásában, aktív résztvevők, a tevékenység alkotói, olykor szerzői is. Garancia erre az ő meglévő tudásuk: tapasztalataik, ismereteik, átélt élményeik.

Elősegíti:

- a közösségben, a közösségért tevékenykedő gyermek aktivitásának serkentését,
- önismeretének, emberismeretének gazdagodását,
- alkotóképességének, önálló, rugalmas gondolkodásának fejlődését,
- megtervezett feladatra, a munkára való szoktatást, az összpontosított feladatvégzést,
- mozgásának összerendezettségét, kifejező voltát, testi biztonságának fejlődését,
- időérzékének fejlődését,
- beszédének tisztaságát, kifejező voltát, - felszabadultságát, mely oldja gátlásait, - önbizalmának növelését.

A drámajáték gazdagítja a nevelőmunkát,

- színeesebbé teszi a foglalkozásokat,
- viselkedési bátorságot ad, biztonságot nyújt a résztvevőknek,
- természetes kapcsolatot teremt a résztvevők között,
- aktivizálja a kommunikációt.

*„A tehetség természeti kincs.
Önmagában hordozza a fejlődést, mint egy mag
és természetes módon kifejlődik.
Szükség van a megóvására, gondozására.”
(Gyarmathy Éva)*

TEHETSÉGGONDOZÁS

A tehetséggondozás az óvodánk számára kiemelt feladat. A hitvallásunk az, hogy minden gyermek tehetséges lehet valamely területen.

Sokszínű tevékenységek biztosításával, érzelmeken, élményeken keresztül, az érdeklődést felkeltő, változatos eszközökkel, személyes mintákkal motiváljuk a gyermekeket a felfedezés örömeinek felismerésére, a bennük rejlő lehetőségek kibontakoztatására. Figyelembe vesszük a természetes kíváncsiságukat, érdeklődésüket, életkori és egyéni sajátosságait, ezzel elősegítve önmaguk és a környezetük megismerését.

A tehetség megjelenhet kiemelkedő képességekben, motiváltságban, kreativitásban, melyek a következő területeken mutakozhatnak meg:

- nyelvi kifejező készség,
- mozgáskultúra,
- logikai intelligencia, problémamegoldó gondolkodás
- intraperszonális intelligencia,
- interperszonális intelligencia,
- térbeli- vizuális intelligencia,
- ének-zenei intelligencia,
- praktikum-tudományos intelligencia.

Az óvodapedagógus feladata:

- óvodásaink képesség struktúrájának és erősségeiknek megismerése,
- a gyermekek fejlődésének folyamatos figyelemmel kísérése,
- egyéni sajátosságoknak megfelelő differenciálás, egyéni bánásmóddal lehetőségek biztosítása,
- a kiemelkedő képességterületeknek, egyéni szükségleteknek megfelelően a célok meghatározása,
- a kibontakoztatás lehetőségének biztosítása, minél színesebb választék felajánlásával,
- a szülők folyamatos tájékoztatása az intézményünk tehetséggondozási programjairól, lehetőségeiről, a családi háttér támogató erejének felhasználása érdekében.
- a tehetséggondozás feltételeinek megteremtése:
 - nyugodt, derűs, elfogadó légkör,
 - pozitív tulajdonságokra támaszkodó nevelői attitűd,
 - spontaneitás lehetőségének biztosítása mind a gyermekek, mind a pedagógusok részére,
 - felkészült pedagógus, aki az ismereteinek bővítésére, új módszerek megismerésére nyitott és motivált,
 - innovációhoz szükséges továbbképzések, szakmai anyagok, eszközök, programok elérhetősége, biztosítása a lehetőségekhez mérten,
 - együttműködés a családokkal, más szakmai szervezetekkel.

Intézményünkben a tehetségfejlesztés lehetőségei:

- csoporton belüli tevékenységek (szabad játék ideje alatt a kreatív eszközökhöz való hozzáférés biztosítása, zenehallgatás, dramatizálás, bábozás, változatos logikai játékok, sakk, színes programokhoz, élményekhez való juttatás, stb.),
- modern táncok - Nefelejcs Dance,
- néptánc- Gyöngyharmat Néptáncsoport,
- vers- és mesemondó napok, ahol a tehetséges gyermekek lehetőséget kapnak a kedvenc meséjük, versük elmondására a többi óvódás előtt,
- élővilág felfedezésére, feltárására, megismerésére lehetőséget nyújtó programok (méhészeti bemutató, Állatok Világnapja, Fák Világnapja, Madarak Világnapja, Környezetvédelmi Világnap, stb.)
- élővilág felfedezésére, feltárására, megismerésére lehetőséget nyújtó tehetséggondozó műhely a Kisfelfedezők
- rajzpályázatokra és rajzversenyekre a gyermekek felkészítése, különböző változatos technikákkal
- Ovilogi - matematikai képességek fejlesztése,
- Zeneovi a Molnár Antal Zeneiskola szervezésében,
- Paletta tehetséggondozó műhely - vizuális képességek fejlesztése
- úszás,
- korcsolya,
- Nefelejcs napok:
 - a tehetséges gyermekek a produkcióikat bemutathatják a Nefelejcs napi műsor összeállításában (vers és prózamondás, táncbemutatók, énekes- hangszeres előadások, stb.)
 - a rajzpályázatokon nyertes alkotásokat a kiállításon bemutatjuk

A tehetségfejlesztő foglalkozások az igényeket figyelembe véve bővíthetők, módosíthatóak.

*„A szabad cselekvés mindig magasabb rendű, mint a kötelességből elvégzett.”
(Rudolf Steiner)*

SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGEK

Az óvodás gyermekek napjaik nagy részét az óvodában töltik. A nap folyamán sokféle szabadidős tevékenységet kínálunk fel számunkra, amelyben szabadon dönthetnek, hogy kivel, mit, hol és milyen eszközzel játszanak, tevékenykednek.

Fontos, hogy **olyan feltételeket biztosítsunk** a csoportszobában, az udvaron, a tetőteraszon, melyek által **változatos tevékenységre ösztönözzük a gyermekeket**.

A felkínált eszközökkel felkeltjük a gyermekek fantáziáját, ezek lehetnek félkész játékok (barkácsolás), természetes anyagok, amelyek kreativitásra, ötleteik megvalósítására készítetik őket. (pl. papírmunkák, nemezelés, bőrizés, szövés-fonás, batikolás, agyagozás, csuhéból játékkészítés...). Az anyagok újrahasznosításának lehetőségére hívjuk fel a gyermekek figyelmét. A tevékenykedő gyermekeknek a megfelelő időben adunk segítséget, ötletet, bátorítást, ha megrekednek, vagy nem képesek a tevékenység folytatására.

A csoportszobán kívül az udvart is felhasználjuk szabadidős tevékenységekre. (pl.: homokozás, ugróiskola, buborékfújás, kézimunkával kapcsolatos tevékenységek, krétarajzolás, karikázás, mozgásos szabályjátékok). Az udvaron lehetőség adódik még a dalos játékok játszására.

Az udvari szabadidős tevékenységnek közösségformáló hatása van, mivel a különböző korcsoportok itt közösen játszhatnak, tapasztalatokat szerezhetnek egymástól a gyermekek.

A nagyobb csoportokban megjelenő szabály- és társasjátékokkal fejleszthetjük a részképességeket, a pszichikus funkciókat és az egész személyiségüket.

Rendelkezésre állnak a bábozáshoz és a dramatizáláshoz szükséges eszközök (jelmezek, ruhák, rongyok, saját készítésű eszközök). Ez a tevékenység rendkívül alkalmas a gátlásos, visszahúzó gyermekek bevonására, feloldására.

Szabadidőben építünk a gyermekek érdeklődésére, ötletadásokkal és változatos eszközökkel teremtünk kedvet, kellő motivációt a tevékenységek gyakorlására, amelyben fantáziájuk szárnyalását segítjük elő, ezzel hozzájárulunk alkotóképességük fejlődéséhez.

Az óvodapedagógus szerepe:

- a csoportszoba átrendezésével az udvar és a tetőterasz lehetőségeinek kihasználásával kiszélesítjük a tevékenységi- és mozgásteret a gyermekek számára,
- sokféle tevékenységet és változatos eszközöket kínálunk a gyermekeknek az egész nap folyamán, ez által elősegítjük kreativitásuk kibontakozását, fantáziájuk szárnyalását.

„Egy hivatás nagysága elsősorban talán abban van, hogy egyesíti az embereket; csak egyetlen igazi fényűzés van: az emberi kapcsolatoké.”

(Saint-Exupéry)

AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

Céljaink, és feladataink megvalósításában kiemelkedően fontos szerepe van az óvodán belüli és kívüli kapcsolatoknak.

Kapcsolatrendszerünk jó működtetésének elengedhetetlen feltétele a folyamatosság, az egyediség és az intenzitás.

Kapcsolataink kialakításában és fenntartásában óvodánk nyitott és kezdeményező.

Az óvoda dolgozóinak kapcsolata

Programunk olyan hozzáállást kíván az óvoda minden dolgozójától, olyan nevelői légkört feltételez, mely a szereteten, az elfogadáson, egymás tiszteletén alapul. Továbbá előtérbe helyezi az egymásra figyelmet, a toleranciát, az őszinte, nyílt együttműködést, szükség esetén a segítségnyújtást.

Az óvoda hagyományainak ápolása egyebek mellett erősíti a közösségi szellemet, az összetartozást, igényes, felelősséggel vállalt munkavégzésre ösztönöz.

A gyermekek érzelmi nevelése csak hiteles együttélésben "háttér környezetben" lehet eredményes és teljes.

Kapcsolatunk a családdal

Az óvoda kapcsolatrendszerében legszorosabb kapcsolatunk az óvodába járó gyermekek családjával van.

Az óvodai nevelés akkor eredményes, ha összhangban van a családi neveléssel, ezért szükséges a családdal való jó kapcsolat kialakítása, a szoros együttműködés.

Az óvoda és a család közötti együttműködésben **feladatunk** a szocializációs folyamatok tudatosabb vezérlése mellett az erkölcsi nevelés és a viselkedés kultúra fejlesztése.

Az együttműködés formái változatosak, magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda és a család teremt meg - a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig.

A családdal való együttműködésben a következő elveket valljuk:

- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda csak kiegészíti a családi nevelést.
- Az óvodapedagógus tisztelje a szülőt, fogadja el a család szokásrendszerét.
Az együttműködés során érvényesítse az intervenciók gyakorlatát, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait
- A gyermek nevelésében legyen a család partnere. Kapcsolatában tanúsítson toleráns, empátikus magatartást, éreztesse segítő szándékát.

- A kapcsolat nélkülözhetetlen láncszeme az egymáshoz való alkalmazkodás és a kölcsönös bizalom!

A családdal való kapcsolattartás formái

A különböző kapcsolattartási formák lehetőséget adnak a családnak és az óvodapedagógusnak, hogy kicseréljék tapasztalataikat, gondolataikat a gyermekről, tájékozódjanak a gyermeket érő hatásokról. A sajátos nevelési igényű gyermek családjával empátikus magatartást tanúsít, figyelembe vesz, elfogadja a család kialakult szokásrendszerét, együttműködik a gyermek nevelésében, fejlesztésében.

- **Szülői értekezletek**

- Tájékoztató szülői értekező

Megelőzi a gyermek óvodába érkezését. Az értekezőt az óvodavezető tartja.

Az új szülők megismerkednek az óvodával, információt kapnak az óvoda működéséről, szokásrendszeréről, betekintést nyernek az óvoda helyi pedagógiai programjába.

Kiemelt feladat a beszoktatás lehetőségeinek megismertetése és felkínálása. Bemutatkoznak a gyermekek leendő óvodapedagógusai.

- Csoport szülői értekezletek

Nevelési évenként 2-3 alkalommal történnek a csoportvezető óvodapedagógusok szervezésében.

Az óvodai szokásrend, a nevelési célok, feladatok felvázolása mellett hangsúlyos szerepet kap az óvoda és a család együttműködésének lehetősége.

Az értekező közvetlen, természetes hangvétellel beszélgetésre, tapasztalatcserére ösztönző formában történik.

- Speciális szülői értekező

Alkalmanként szakemberek nyújtanak tájékoztatást, ismereteket egy-egy témában (pl. gyermekorvos, védőnő, logopédus, pszichológus, tanítónő).

- **Napi kapcsolattartás**

Folyamatos kapcsolattartás, melyben a szülő informálhatja az óvodapedagógust, ill. tájékozódhat gyermekéről, de csak röviden, néhány mondatban. Hosszabb eszmecserére fogadóórán van lehetőség.

- **Fogadóóra**

A szülő és az óvodapedagógus őszintén, nyugodt körülmények között beszélgethet a gyermek fejlődésével kapcsolatos tapasztalatokról, az esetleges tennivalókról stb.

A szülő a gyermek fejlődésének nyomon követéséről félévkor és évvégén tájékoztatást kap.

A szülők igénye szerint, az óvodapedagógussal megbeszélte, előzetes időpont egyeztetés után történik.

Fogadóórán - az előbbieket szerint - az intézmény vezetőjével, a fejlesztőpedagógussal is lehet találkozni.

A kapcsolatfelvételt ebben a formában, kezdeményezheti a pedagógus is.

- **Nyílt napok**

A szülőknek lehetőséget teremtünk nevelési évenként 1-2 alkalommal - szülő kérésére többször is - betekinteni az óvoda, a gyermekcsoportok életébe. Ezáltal a szülők képet kapnak az óvodai nevelőmunkáról, gyermekük csoportban elfoglalt helyéről, tevékenységeiről, fejlődéséről stb.

- **Szülői Közösség**

Az óvoda és a család kapcsolattartási rendszerében látnak el feladatot.

„Az óvodai Szülői Közösség figyelemmel kíséri a gyermeki jogok érvényesülését, a pedagógiai munka eredményességét. Megállapításairól tájékoztatja a nevelőtestületet és a fenntartót. A gyermekek nagyobb csoportját érintő bármely kérdésben tájékoztatást kérhet a nevelési intézmény vezetőjétől, az e körbe tartozó ügyek tárgyalásakor képviselője tanácskozási joggal részt vehet a nevelőtestület értekezletein.”⁸

Folyamatosan kapcsolatot tart az óvodavezetővel és az óvodapedagógusokkal. Különösen az óvoda hagyományainak ápolásában, és szervezési feladatokban számítunk a Szülői Közösség segítségére.

Kapcsolatunk a bölcsődével

Amennyiben több gyermek érkezik egy bölcsődéből, akkor a leendő óvó néni meglátogatja a bölcsődében is a gyermeket. Tapasztalatcserét folytat a bölcsődei gondozónőkkel annak érdekében, hogy megkönnyítse az óvodába érkező gyermekek számára az átmenetet.

Felajánljuk a gondozónőknek, hogy óvodánk szokásrendszerével megismerkedhessenek, viszont látogathassak egykori neveltjeiket.

Kapcsolatunk az iskolával

A szülők ma szabadon, sokféle szempont szerint választhatnak iskolát gyermekeik számára. Ezért már nem csak a körzeti iskolára, hanem a kerület valamennyi iskolájára kiterjed figyelmünk. A családokat segítjük az iskolaválasztásban - igény szerint.

Az iskolánkból érkező tájékoztatókat, hirdetményeket eljuttatjuk a szülőkhöz, ugyanígy a "Kopogtató" kiadványt.

„Sulibörze” keretén belül, az érdeklődő szülőknek lehetőséget adunk arra, hogy szervezeten találkozhassanak a kerületi iskolák képviselőivel, a leendő első osztályos tanítókkal.

Az iskolák nyílt napjai népszerűek a szülők körében. (Az elmúlt években inkább ezt a találkozási formát részesítették előnyben a szülők.)

Minden évben ellátogatunk az iskolába készülő gyermekekkel valamely szomszédos iskolába, hogy ízelítőt kapjanak a várva várt iskolai életből.

Az óvodai nevelés iránt érdeklődő tanítóknak, tanároknak óvodánk kapuja egész évben nyitva áll.

Kapcsolatunk közművelődési intézményekkel

Óvodánk élménynyújtó programjait színesíthetik a környezetünkben működő közművelődési intézmények: Erőművház, múzeumok, könyvtár, bábszínház.

Alkalmanként a következő szempontok szerint választunk a kínálatból:

- az óvodás gyermekek életkorának megfelelő legyen,

- a gyermekek érdeklődésére vélhetően számot tartson,
- a gyermek felé értéket közvetítsen,
- színesítse nevelőmunkánkat.

Az óvoda egyéb kapcsolatai

Fenntartóval

Kapcsolatunk az óvoda működésével kapcsolatos feladatok köré csoportosul. Nevelőmunkánk megismerésére, a kapcsolat fenntartására nyitottak vagyunk.

Az óvodát érintő eseményekről alkalmanként beszámolunk, rendezvényeinkre meghívjuk az érintetteket.

Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat VII. Kerületi Tagintézményével

Egyes gyermeket érintő speciális kérdések, problémák kapcsán, a szülő egyetértésével felvesszük a kapcsolatot az Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat VII. Kerületi Tagintézménye munkatársaival. Azoknak a gyermekeknek, akiknek felzárkóztató, ill. speciális foglalkozásra van szüksége, az Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat VII. Kerületi Tagintézménye telephelyén lehetőséget biztosít. A tanulási, magatartási, beilleszkedési nehézséggel küzdő gyermekek Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat VII. Kerületi Tagintézményébe kerülése folytán

Szakszolgálatokkal

A sajátos nevelési igényű gyermek esetében vagy más problémák esetén, szükség szerint, kapcsolatba lépünk az illetékes Szakszolgálattal.

Óvodai szociális segítővel:

Az óvodai szociális segítő tevékenység hangsúlya a megelőző és megkereső tevékenységen van, szolgáltatásai pedig döntően a nevelési-oktatási intézményekben valósulnak meg, ezért kulcsfontosságúvá válik a szociális segítő és az intézmény közötti együttműködés.

Az óvodai szociális segítő olyan segítő szakember, aki elsődlegesen a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésével, szociális és kommunikációs készségei fejlesztésében, egészségfejlesztésben való közreműködéssel, prevencióval foglalkozik. Aktív résztvevője a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésének, illetve a felmerülő életvezetési, szociális problémák megoldásához nyújt segítséget az óvoda gyermekeinek, igény szerint pedagógusoknak, a nevelő-oktató munkát segítő szakembereknek (pl. dajka, gyermekfelügyelő, pedagógiai asszisztens) és más szakembereknek, valamint szülőknek egyaránt

Család- és Gyermekjóléti Központ – Szolgáltatási Centrum

A Család- és Gyermekjóléti Központ – Szolgáltatási Centrum legfontosabb feladata a veszélyeztetett gyermekek családban történő nevelésének segítése, a veszélyeztető körülmények megszüntetése, illetve a családból kiemelt gyermekek visszahelyezése.

A halmozottan hátrányos és a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek gondozásával, ellátásával kapcsolatos ügyekben folyamatosan konzultálunk a Család- és Gyermejjóléti Központ munkatársaival.

Gyermekotthonnal

Szükség esetén – gyermek elhelyezése, vagy a Gyermekotthonból óvodánkba érkező gyermek fogadása esetén felvesszük a kapcsolatot a Gyermekotthon munkatársaival.

Egészségügyi szakszolgálattal

Az óvoda **gyermekorvosával**, a **védőnővel** folyamatos a kapcsolatunk.

A gyermekorvos évente 1-2 alkalommal az óvodában egészségügyi vizsgálatot végez. A védőnő szükség szerint látogatja az óvodát.

Fogorvos évente 1 alkalommal szűrővizsgálatot tart az óvodában. Kezelésre a szülő viszi gyermekét.

Kisebbségi önkormányzatokkal, kisebbségi szervezetekkel

Amennyiben óvodánk nemzetiségekhez tartozó gyermekeket is nevel, kapcsolatot tart az érintett kisebbségi önkormányzatokkal, kisebbségi szervezetekkel.

Külhoni magyar óvodák

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda, a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőség szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

AZ ÓVODA SAJÁTOS FELADATAI

GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN

A jövő nemzedékéért érzett felelősségünk által vezérelve megkülönböztetett figyelemmel, tapintatosan, de fokozott hangsúllyal végezzük gyermekvédelmi feladatainkat.

Hivatásunkhoz tartozik, hogy a ránk bízott gyermekeket óvjuk, szeressük, vigyázzuk. Minden gyermeknek szüksége van a biztonságot nyújtó családi háttérre, anyagi javak élvezetére, fejlődésüket elősegítő nevelésre.

Korunkra és társadalmunkra jellemző tömeges életforma váltással együtt járó anyagi és létbizonytalanság, beilleszkedési nehézség, életszínvonal zuhanás következtében növekedett az anyagi segítségre, a lelki támogatásra, illetve mindkettőre szorulóak száma.

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet értelmében 173.§ értelmében akkor szervezünk óvodai fejlesztő programot, ha az adott nevelési évben az óvoda felvételi körzetében élő, óvodás korú hátrányos helyzetű gyermekeknek korcsoportonként legalább hetven százaléka részt vesz az óvodai nevelésben, továbbá az óvodában a hátrányos helyzetű gyermekek aránya eléri a tíz százalékot.

Az óvodai fejlesztő program keretében - a gyermek igényéhez igazodva - biztosítja az óvoda a gyermek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatokat, a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet, az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, amelyek a gyermekek óvodai nevelése során a szülőket támogatják, és a gyermekek számára szolgáltatásokat biztosítanak.

Alapelvünk

Minden, rendelkezésünkre álló eszközzel segíteni a gyermek családban történő felnevelését.

Célunk

Nevelési célkitűzésünk ezen a területen, hogy a veszélyeztető körülményekre időben felfigyeljünk, a problémák fokozódását megelőzzük, a hátrányokat csökkentsük, megszüntessük.

Ennek érdekében szoros kapcsolatot tartunk fenn a családokkal. Igyekszünk olyan bizalmi kapcsolatba kerülni velük, melynek során lehetőségünk nyílik gondjaik, problémáik feltárására a gyermek nevelése érdekében. Együttműködésünk során sajátos eszközeinkkel igyekszünk segítséget nyújtani a szociálisan halmozottan hátrányos, hátrányos vagy veszélyeztetett családban nevelkedő gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek megteremtésében. Tevékenységünket mindig a gyermek érdekében, jogainak szem előtt tartásával, személyiségük pozitív fejlődése érdekében - tapintatosan, a szülő önértetének, jogainak csorbítása nélkül - fejtjük ki. Napi kapcsolatunk során tájékoztatjuk a szülőt, a gyermeket érintő minden kérdésről, fejlődésének üteméről a gyermek közösségi magatartásáról. Szükség esetén tanácsokkal látjuk el.

Feladatunk A gyermek érdekeinek és jogainak biztosítása az óvodai nevelés teljes eszközrendszerével.

Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeink:

- esélyegyenlőség növelése és a hátrányok csökkentése érdekében egyéni szükségleteknek megfelelő speciális fejlesztés (személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató) biztosítása
- a pedagógus kötelessége, hogy a különleges bánásmódot igénylő gyermekekkel egyénileg foglalkozzon, szükség szerint együttműködjön a nevelést, oktatást segítő más szakemberekkel, a hátrányos helyzetű gyermek felzárkózását elősegítse,
- ingyenes programok felkutatása, szervezése óvodán belül és kívül
- másság elfogadása, érzékenyítés, tolerancia és segítőkészség kialakítása (pl. Élménynapok)
- szülőkkel hatékony kapcsolattartás

Gyermekvédelmi munkánk prevenciós jellegű, miszerint a gyermeket óvó – védő nevelésfelfogás alapja, hogy a problémát megelőzni, és nem csak kezelni kell! **A gyermekvédelmi feladat ellátása minden pedagógus kötelessége.** A gyermekvédelmi feladatokban, a jelzőrendszer működtetésében az óvodai szociális segítő szakemberrel együttműködve elsődlegesen a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése, a szociális és kommunikációs készségeinek fejlesztése, egészségfejlesztésben való közreműködése a célunk.

A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermek érdekeinek védelme sajátos feladatot ró a pedagógusra. A probléma diszkrét kezelésével először pedagógiai úton kíséreljük meg a gyermeket veszélyeztető okokat megszüntetni, melyben együttműködnek a gyermek óvónői, a szülők a gyermekvédelmi felelős és az óvoda vezetője. Amennyiben pedagógiai úton nem rendeződik a gyermek helyzete, nem szűnnek meg a gyermeket veszélyeztető okok, akkor a gyermekvédelmi felelős tájékoztatja az óvodavezetőt, aki kapcsolatba lép az illetékes hivatallal.

Amennyiben fejlesztő programot készítettünk, akkor a pedagógus feladata programnak megfelelő tevékenységek megvalósítása, így egyéni fejlesztési terv készítése és ennek alapján történő képességfejlesztés, együttműködést támogató, szociális képességeket fejlesztő módszerek alkalmazása a gyermekek nevelésében, a gyermek fejlődését segítő más szakemberekkel történő együttműködés, a gyermekek differenciált, fejlesztő értékelése, a családjaikkal történő rendszeres kapcsolattartás. A gyermekek egyéni fejlesztési terv alapján történő - haladását, fejlődését, továbbá az ezeket hátráltató okokat az egyéni fejlesztésben részt vevő pedagógusok legalább háromhavonta értékelik. Az értékelésre meg kell hívni a gyermek szülőjét és indokolt esetben a gyermekjóléti szolgálat, a gyámhatóság, valamint a nevelési tanácsadást végző pedagógiai szakszolgálat képviselőjét.

A gyermekvédelmi feladatok megszervezéséért az óvoda vezetője a felelős.

- Óvodánkban, kis számban, szociális hátrányokkal küzdő családban nevelkedő gyermekek alkotják a halmozottan hátrányos vagy hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek sorát. Az ő veszélyeztetettségük megelőzése, elhárítása, megszüntetése érdekében szükség szerint együttműködünk a Család- és Gyermekjóléti Központ – Szolgáltatási Centrum munkatársaival és a kerületi Polgármesteri Hivatal illetékes munkatársaival.
Közös munkánk tartalmát alkotja a veszélyeztetettség okainak feltárása (beszélgetés, a családi környezet megismerése), a veszélyeztetettség okainak megszüntetése.

Hátrányos helyzetű gyermek: az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik,
- b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek:

- a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, akinél a fent meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,
- b) a nevelésbe vett gyermek,

Veszélyeztetett gyermekek azok a gyermekek, akiknek testi, lelki, értelmi, erkölcsi fejlődését a szülő, vagy a gondozó környezete nem biztosítja.

Kialakulásához vezető tényezők: családjára, szűkebb társadalmi környezetére jellemző elhanyagoló nevelés, gondozás a családban, a devianciák halmozott előfordulása (alkohol, drog, brutalitás, bűnözés).

Következménye lehet a gyermekeknél is megjelenő deviáns magatartási formák kialakulása.

Segíteni szakemberek által nyújtott tartós támogatással lehet, hogy fejlődési lehetőségeik javuljanak.

Az anyagilag veszélyeztetett családokat rendkívüli, ill. rendszeres segélyezésre javasoljuk, szükség szerint tájékoztatjuk őket a segélyezés egyéb lehetőségeiről.

- A szülőket szülői értekezleten és az óvoda faliújságján keresztül tájékoztatjuk a gyermekvédelmi felelős személyéről, megkeresésének lehetőségeiről, a gyermekvédelmi feladatot ellátó intézmény, hivatal nevről, címéről (Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat VII. Kerületi Tagintézménye, Szakértői Bizottság, Család- és Gyermekjóléti Központ – Szolgáltatási Centrum).

A gyermekvédelmi munka elengedhetetlen feltétele a gyermeki jogok ismerete.

Gyermek jogai: (a törvény által biztosított jogok)

„A gyermeknek joga, hogy nevelési intézményben, biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák, óvodai életrendjét, óvodai étrendjét, pihenőidő, szabadidő, testmozgás beépítésével, sportolási, étkezési lehetőség biztosításával életkorának és fejlettségének megfelelően alakítsák ki.

A gyermek személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek nem vethető alá testi fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen megalázó büntetésnek, vagy bánásmódnak.

A gyermeknek joga, hogy képességeinek, érdeklődésének adottságainak megfelelő nevelésben részesüljön,

- nemzeti, illetőleg etnikai hovatartozásnak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön,
- részére az ismeretek közlése tárgyilagosan és többoldalú módon történjék,
- vallási, világnézeti vagy más meggyőződését, nemzetiségi önazonosságát tiszteletben tartsák, és azt kifejezésre juttassa, feltéve, hogy e jogának gyakorlása nem ütközik jogszabályba, nem sérti másoknak ezt a jogát, és nem korlátozza a társai jogának gyakorlását.

A gyermek állapotának, személyes adottságának megfelelő megkülönböztetett ellátásban - különleges gondozásban, rehabilitációs célú ellátásban - részesüljön, és életkorától függetlenül a pedagógiai szakszolgálat intézményéhez forduljon segítségért.

Személyiségi jogait, így különösen személyiségének szabad kibontakozásához való önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságát, családi élethez és magánélethez való jogát az óvoda tiszteletben tartsa, jogának gyakorlása azonban nem korlátozhat másokat e jogainak érvényesítésében, továbbá nem veszélyeztetheti a saját és társai, a nevelési oktatási intézmény alkalmazottai egészségét, testi épségét.

A gyermek joga, hogy a nevelési intézményben, családjá anyagi helyzetétől függően kérelmére ingyenes, vagy kedvezményes étkezésben részesüljön.”

Tilos a gyermek hátrányos megkülönböztetése!

A törvény által biztosított gyermeki jogok ismeretén túl, **az általunk fontosnak tartott gyermeki jogok a teljesség igénye nélkül:**

A gyermeknek joga van

- arra, hogy saját ritmusának megfelelően éljen,
- términimumhoz,
- ne legyen mindig tiszta és tökéletes,
- olyannak fogadják el, amilyen,
- ne bánjanak vele felelőtlenül,
- tisztában legyen lehetőségeivel,
- személyisége tiszteletben tartásához, emberi méltósághoz,
- érzelmi biztonsághoz, bizalomhoz,
- kiteljesedéshez és felelősségvállaláshoz,
- sikerhez, hibázáshoz, bíráláshoz,
- alkotáshoz és feltaláláshoz, kísérletezéshez,
- kommunikációhoz, önkifejezéshez,
- esztétikai érzelmekhez,
- arra, hogy kérdéseire választ kapjon a tudás megszerzéséhez, - világ megértéséhez, környezetébe való beavatkozáshoz ...
- a sajátos nevelési igényű gyermeknek joga van, hogy különleges gondozásban, állapotának megfelelő ellátásban részesüljön, hogy számára megfelelő és elfogadó környezetben éljen.

Általános gyermekvédelmi feladatok:

- Az általános gyermeki jogok és az egyedi személyiségi jogok ismerete és védelme.
- A prevenció szellemében a ránk bízott gyermekek és családok helyzetének figyelemmel kísérése.
- Gyermekvédelmi szempontból kiemelten fontos, hogy nevelőmunkánkban az erkölcsi, az etikai nevelés, és az érzelmi nevelés kapjon hangsúlyos szerepet.
- A szülők megnyerése, bevonása, szemléletformálása, korrekt tájékoztatása, nevelési tanácsadás. Fontos a pozitív érzelmi hatások közvetítése (napi kapcsolattartás, családlátogatás, fogadóóra)

A gyermek nem képes saját jogait biztosítani, mivel abban sincs tisztában, hogy jogai lehetnek. A gyermeki jogok érvényesítésének feltétele az, hogy a pedagógus kötelességének érezze azok biztosítását.

Speciális gyermekvédelmi feladatok:

- A gyermekek eltérő gyermekvédelmi problémáinak tudatos, tervszerű kiszűrése, feltárása, kezelése.
- A problémás gyermekek szüleivel speciális pedagógiai bánásmód alkalmazása, mely a tiszteleten, és a megértésen alapul a bizalom jegyében.
- Kompetenciánkat meghaladó problémák esetében szakemberek bevonása: orvos, védőnő szociális munkás, pszichológus, fejlesztő pedagógus.
- A speciális, gyermekvédelmi szempontból fontos, külső segítő intézményekkel való rendszeres, kapcsolattartás, jó partneri viszony kialakítása: Család- és Gyermekjóléti Központ – Szolgáltatási Centrum, Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat VII. Kerületi Tagintézménye, Polgármesteri Hivatal, Gyermekotthon illetékes munkatársaival.

A gyermekvédelmi munka módszerei:

- Megfigyelés, elemzés, értékelés, beszélgetés.

A gyermekvédelmi munka dokumentálása:

- Feljegyzések, csoportnaplók, gyermekvédelmi nyilvántartási lapok.

A gyermekvédelmi tevékenység folyamata:

- Amennyiben, pedagógiai módszerekkel nem sikerül a gyermek védelmében a folyamatot megváltoztatni, a gyermekvédelmi felelős a problémát jelzi az óvodavezetőnek.
- A veszélyeztetett gyermek, nyilvántartásba kerül.
- A gyermekvédelmi esetekről eset elemzést készítünk, valamint cselekvési tervet dolgozunk ki.
- Kompetenciánkat meghaladó esetben az óvodavezető kapcsolatba lép a Gyermekjóléti Szolgálattal.

A gyermekvédelmi feladatok hatékony ellátásának feltétele, érzelmi alapja az előítélet mentes, őszinte, megértő, elfogadó nevelői attitűd, és pedagógiai optimizmus.

A BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGGEL KÜZDŐ GYERMEKEK ÉS A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSÉNEK IRÁNYELVE

Az óvoda feladata: az iskolát megelőző kisgyermekkori fejlesztés, továbbá a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevétele, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése.

Az intézmény az együttnevelést segítő pedagógus közreműködésével a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztéséhez, valamint a fejlesztő pedagógus közreműködésével a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek fejlesztéséhez egyéni fejlesztési tervet készít, és évente legalább két alkalommal rögzíti a fejlesztés eredményét. Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról és a fejlesztés eredményéről a szülőt tájékoztatja.

A sajátos nevelési igényű gyermek, illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek fejlesztését központilag kiadott egyéni fejlődési lapon vagy helyben szokásos módon dokumentáljuk.

A pedagógus kötelessége: a különleges bánásmódot igénylő gyermekekkel egyénileg foglalkozzon, szükség szerint együttműködjön gyógypedagógussal, konduktorral vagy a nevelést, oktatást segítő más szakemberekkel.

A fejlesztő

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottnan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Ha a gyermek, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő pedagógiai ellátásra jogosult, ami a felzárkóztatására és készségfejlesztésére irányuló foglalkozás

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

1. Általános elvek

1.1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében

Az alapidokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű

kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

1.2. Az Irányelv célja

Az Irányelv célja, hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Annak biztosítását szolgálja, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs célú foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.

1.3. A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A sajátos nevelési igény kifejezi

a) a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékos, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,

b) a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tevékenység (a továbbiakban: habilitációs, rehabilitációs tevékenység) olyan teammunkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápia) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A nevelés, a fejlesztés feltételeit a köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg. Az általánosan kötelező feltételeket a jogszabályok több területen módosítják, illetve kiegészítik olyan többlétszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé kell tenni.

A gyermekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye. Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárás fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

A rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia, amely kiegészül a társszakmák – pszichológiai, orvosi – terápiás együttműködésével. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktorpszichológus, orvos együttműködése szükséges.

1.4. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó pedagógiai-gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

- a) A mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszédfogyatékoságból, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékoságból, autizmus spektrum zavarból illetve egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával,
- b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- d) Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- e) Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

1.5. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a) A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.
- b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- c) korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.
- d) A gyermek
 - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
 - képességei, kialakult készségei,
 - kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
 - családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes sajátos nevelési igény típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

Halmozottan fogyatékos gyermek, gyermekcsoport esetén a megállapított fogyatékoságok mindegyikére tekintettel kell lenni.

A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

1.6. A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- a) A sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- b) az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
- c) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- d) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- e) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- f) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- g) az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek családjával.

1.7. A többségi óvodákban megvalósuló – integrált – nevelés

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése. Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védeltséget.

Az integrált nevelésben résztvevő óvoda:

- a) pedagógiai programjának kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe veszi a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,
- b) külön gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,
- c) a befogadó óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, konduktor segíti. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Az integráltan nevelt gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a tevékenységekhez önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

a) Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

b) A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- a tevékenységek során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

c) A gyermek fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
- segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
- együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
- segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,
- részt vesz az óvodai és tevékenységek adaptációjában.

Az integrált nevelésben részt vállaló óvodák igénybe vehetik az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét.

2. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

2.1. A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

A jelentősen eltérő kóreredet – végtagredukciós fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok; petyhüdt bénulást okozó kórformák; a korai agykárosodás utáni mozgásrendellenességek; egyéb, maradandó mozgásállapot-változást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák; a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák – és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és így módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés. Az óvodában biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és étletteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció és a terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai tevékenységek körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.

Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja, az óvodai nevelés valamennyi területén.

Mozgásfejlesztés:

Óvodáskorban előtérbe kerül az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel. A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.

Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése:

A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés. A sérülés függvényében szükség lehet az egészségüggyel való kapcsolattartásra, pl. inkontinencia kérdésének megoldásában.

Játéktevékenység:

A mozgáskorlátozott gyermeket a játéktevékenységében akadályozhatja bizonytalan testtartása, a helyzet- és helyváltoztatás, az eszközhasználat nehezítettsége, a téri tájékozódás terén fellépő nehézségek stb. Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének,

esetleg egyes részeinek adaptálására. Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

Nyelvi fejlesztés:

A mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák. A szókincs szegényesebb lehet, a különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja versek, mondókák megtanulását, a mozgászavarok hatással lehetnek a nonverbális kommunikációra, légzésproblémák állhatnak fenn, súlyos esetben beszédképtelenség is előfordulhat. Emiatt fontos feladat a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.

Éneklés, zenei nevelés:

Artikulációs problémák, légzésproblémák, a vitálkapacitás beszűkülése, ritmus és tempó érzékelésének nehezítettsége állhat fenn, ami pl. felső végtag érintettség esetén kiegészülhet az eszközhasználat nehezítettségével. Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő. Pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is (pl. elősegíti a test ellazulását), társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést. A tevékenységek végzése közben szükséges lehet speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

Rajzolás, kézügyesség fejlesztése:

Felső végtag érintettség, izomtónus fokozódása, gyenge izomzat, a törzs- és fejkontroll hiánya stb. okozhat problémát ezen a területen. Fontos a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítését célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése, szükséges lehet adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése. Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezhet az őt körülvevő világról. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

A halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más – érzékszervi, beszéd- vagy értelmi fogyatékoság – is nehezíti a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

2.2. A látási fogyatékos (látássérült) gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (0–33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók és gyengénlátók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségeire.

a) Az óvodai nevelésben részesülő vak gyermekeknél (vízus: 0) is kiemelt szerepet kap a játék, ami tág lehetőséget ad az ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, szaglás, íz-érzékelés, mozgás-ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztésére. Mozgásnevelésükben kiemelten fontos a testkultúra kialakítása, a tartáshibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, majd folyamatos fejlesztése. A vak gyermekek fejlesztésében hangsúlyos a zenei nevelés, mely egyszerre fejleszti a hallást és a mozgást.

Az önkiszolgálás terén életkoruk és sérültségük mértéke szerinti önállóság kialakítása a cél. A környezetük valóságghú megismerése széles körű érzékeltetéshez, a biztonságos téri tájékozódás támpontokhoz kötötten valósítható meg. Az eszközök kiválasztásánál – színek helyett – elsődleges szempont a jól tapinthatóság biztosítása. A környezet kialakításakor tapintható jelzések alkalmazása, a bútorok lehetőség szerinti állandó rendje javasolt. A számélmények kialakulását az akusztikus minták, a mozgás és a verbális kifejezések is hatékonyabbá teszik, az óvodai tevékenységek során a hatrekeszes dobozok, gombás-, szöges táblák alkalmazása a Braille-írás-, -olvasásrendszer megtanulását készíti elő.

b) Az aliglátó gyermekek (vízus: a fényérzéstől 10%-os látásteljesítményig) adottságaik szerint vagy a tapintó-halló vagy a látó-halló (tapintó) életmódra készíthetők fel.

A látásukat praktikusán kismértékben használó aliglátó gyermekek (pl. fényérzékelők, színeket felismerők) nevelési programja a tapintó-halló életmódra felkészítést célozza [2.2. a) pont], de nem hanyagolható el látásteljesítményük megőrzése, intenzív fejlesztése sem.

Az aliglátó gyermekek közül a látásukat praktikusán jól használók számára olyan fejlesztő programot kell biztosítani, mely a látó-halló (tapintó) életmódra felkészítést tűzi ki célul.

A fejlesztés fő területei ez esetben megegyeznek a gyengénlátó gyermekek nevelésének elveivel [2.2. c) pont].

c) A gyengénlátó gyermekek (vízus: 10%-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebből, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor

kompenzativ működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengénlátó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

A gyengénlátó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése. Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.
- Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése
- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

d) A halmozottan fogyatékos látássérült gyermekek esetében a látás hiányán vagy különböző mértékű csökkenésén kívül még más, testi, érzékszervi vagy értelmi sérülés is nehezíti a fejlesztés lehetőségét, amely döntően a látássérültek pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival történik. Az eredményességet a döntően egyéni vagy kiscsoportos szervezés biztosítja. Ez gyógypedagógiai óvodai ellátásban valósulhat meg. Abban az esetben, amikor az enyhébb látási sérülésekhez enyhébb fogyatékoságok csatlakoznak, akkor az integrált óvodai nevelés is lehet eredményes.

2.3. A hallási fogyatékos (hallássérült) gyermek

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt – az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben – teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Az előzőek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozik. A legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes megvalósításával a súlyos következmények csökkenthetők.

A megfelelő otológiai, pedoaudiológiai gondozás, a korszerű hallókészülékkel történő ellátás és a hallásjavító műtétek mellett (cochlea implantáció), a speciális pedagógiai segítség eredményeként a gyermek óvodás életkorára elérhető, hogy a súlyos fokban hallássérült (siket) kisgyermek érzékeli a hangot. Képes lesz az emberi hang kommunikációs funkciójának felismerésére. A beszédhallás fejlődésével és a szájra irányultság kialakulásával párhuzamosan tudatos hangadásra képessé válik. Megindul a passzív és aktív szókincs fejlődése, elhangzanak az első szavak. Mindez a szülők folyamatos közreműködését és együttműködését is igényli.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a súlyosan hallássérült szülők gyermekeire, akik nagy része használja a jelnyelvet vagy annak elemeit, mint kifejezőeszközt.

Bár a hallássérült szülő hallássérült gyermekére az adott intézmény pedagógiai programjában előírt kommunikációs forma (beszéd, gesztus) vonatkozik, kívánatos, hogy a (gyógy)pedagógus oly mértékben legyen jártas a jelnyelv használatában, hogy azt szükség esetén fel tudja használni a gyermekekkel való kommunikációban és a hallássérült szülőkkel való érintkezésben.

A kevésbé súlyos- vagy közepesen fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A fejlesztés feladatai:

a) A súlyos fokban hallássérült – siket – gyermekek (a beszéd tartományban mért hallásvesztés 90 dB vagy nagyobb) óvodás életkorban történő fejlesztési feladata a nyelvi kommunikáció rendszerében a hallás és a beszédértés fejlesztése, a hangos beszéd aktív használatának építése, a grafomotoros készségfejlesztés és a diszfázia-prevenció.

Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a súlyos fokban hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásával, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait. Környezete igyekezzen a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájról olvasási készséget. Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására, főleg a magánhangzók esetében.

A nyelvi kommunikáció megalapozása érdekében kívánatos, hogy értsék, ismerjék fel hány szó, rövid mondat grafikus képét, hozzájuk intézett leggyakoribb kérdéseket, közléseket.

b) A nagyothalló – gyermekeknél a beszéd tartományban mért hallásvesztés 30–45 dB közötti, középsúlyos esetben 45–65 dB közötti, súlyos esetben 65–90 dB közötti hallásvesztéséget

mutatnak ki. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

c) A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.

Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.

Fejlesztetheységük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától. a család aktív együttműködésétől. A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai habilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás – valamint azzal párhuzamosan –, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását.

Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport). Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje a speciális pedagógiai megsegítés.

d) A halmozottan fogyatékos hallássérült óvodás korú gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

2.4. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a

gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Külön óvodai csoport létesítése kizárólag az 5. életévét betöltött – óvodai nevelésre kötelezett – és a komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológiai és orvosi – vizsgálat diagnózisa alapján egyértelműen az enyhe értelmi fogyatékos övezetbe sorolt gyermekek számára abban az esetben lehet szakmailag indokolt, ha a gyermek nevelése vélhetően csak a speciális nevelés keretében biztosított, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés mellett valósítható meg megfelelően.

2.5. A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermek

A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek sérülése általában már az óvodáskort megelőzően, közvetlenül születés után vagy kora gyermekkorban felismerhető. A jól szervezett és hatékony korai fejlesztés jelentősen segítheti az óvodai beilleszkedést és az óvodaérettség elérését.

Óvodába lépéskor jellemző a bizonytalan nagymozgás, ügyetlen manipuláció, előfordulhatnak sztereotip mozgások. Szobatisztaság kialakulatlan, beszédértés gyenge, sok esetben a kommunikáció súlyosan akadályozott. Sérült a figyelem, a motiváció, az emlékezet és a kitartás.

A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében a kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés kellő időt, alkalmat kell, hogy biztosítson:

- a) az alapmozgások, manipuláció kialakítására, fejlesztésére,
- b) a minimális kontaktus, kooperációs készség, valamint a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére, a gyermek egyéni szükségleteinek megfelelően a szóbeli kommunikáció kiegészítő, illetve helyettesítő módszerek, eszközök alkalmazásával történő fejlesztésére,
- c) a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére,
- d) a szobatisztaság, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására,
- e) az adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

Ezek kialakításánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

A fejlesztés során a csoportos foglalkozásokon törekedni kell a megfelelő motiváció fenntartására, a csoportban az egymáshoz való közeledésre, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztésére.

2.6. Beszédfogyatékos gyermek: nyelvfelődési és beszédzavarok óvodáskorban

Beszédfogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszédfogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség), a beszéd-szerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszéd-szervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavarai mellé társulhatnak részképességzavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján. A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolat kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában. A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését. A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülővel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavarai társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

2.7. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot háttérében az idegrendszer fejlődési zavarai állnak. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva. A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés

fejlődését, ezért sérülés-specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van. Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkésített fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő habilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nem beszélő, vagy megkésített beszédfejlődésű gyermek (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált – vizuálisan segített – kommunikációs eszköztárral. A gyermek a szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítségével használhat, és a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet.

A korai speciális terápia hiányában ezek lesznek az óvodai fejlesztés fő céljai, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.

A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkal való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – használandóak a fejlesztésre. Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

2.8. A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával.

A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladat megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készséget.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Az óvodába lépés fordulópont a gyermekek életében. Az új környezethez, az ismeretlen felnőttekhez és gyerekekhez való alkalmazkodás pszichés megterhelést jelent számukra. Fontos, hogy az átmenet ne okozzon érzelmi megrázkódtatást. Ennek feltétele a család és az óvoda együttműködése. A szülők és az óvodapedagógusok közötti jó kapcsolat alapot nyújt ahhoz, hogy a fejlesztést az óvónők arról a szintről folytassák, ahová a családi és bölcsődei nevelés során a gyermek addig eljutott.

Óvodai nevelés célja, a gyermek személyiségének, harmonikus fejlődésének elősegítése.

A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével, lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Feladatunk a gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, a környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselője és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadása, valamint, hogy **a gyermekeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készítjük fel.**

Kiemelt feladatunk még az iskolát megelőző kisgyermekkorú fejlesztés, továbbá a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevételével, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges:

- testi,
- lelki,
- szociális érettség.

Az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szint (óvodáskor végén):

Testi fejlettség jellemzői:

- teste arányosan fejlett, teherbíró,
- megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás, - mozgása összerendezettebb, harmonikusabb,
- fejlődik mozgáskoordinációja és a finommotorikája,
- mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

Lelki fejlettség jellemzői:

- nyitott érdeklődéssel készen áll az iskolába lépésre,
- tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek, érzékelése, észlelése tovább fejlődik,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, melynek terjedelme növekszik,
- megjelenik a szándékos és az önkéntelen emlékezeti bevétele, felidézése, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézése,

- különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett kialakulóban van az elemi fogalmi gondolkodás,
- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtaikat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait,
- kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek, elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Szociális fejlettség jellemzői:

- készen áll az iskolai élet, a tanító elfogadására,
- képes az együttműködésre, kapcsolatteremtésre gyermekekkel, felnőttekkel egyaránt,
- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata, feladattartása kialakulóban van, ami a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg.
- alakulóban van kitartása, munkatempója, önállósága, önfegyelme.

Az óvodai nevelés célja, feladata: a hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

Feladatunk

Testi fejlesztés területén:

Az óvodás évek alatt a gondozási feladatokat folyamatos gyakorlattal szokássá alakítjuk. A gyermekek teherbíró képességét fokozatosan növeljük, ehhez az egészséges környezetet és a tárgyi feltételeket folyamatosan biztosítjuk.

A nagymozgások fejlesztése érdekében maximálisan kihasználjuk a tornaterem és a szabadban való mozgásra, a játszóudvar adta lehetőségeket.

A finommotorika kialakulását folyamatos eszközbiztosítással és változatos tevékenységekkel segítjük.

Lelki fejlődés elősegítésében:

A megfelelő testi fejlődés elősegíti a harmonikus lelki fejlődést, amely birtokában a gyermek készen állhat az iskolába lépésre.

Életszerű helyzetek alkalmazásával, gyakorlásával biztosítjuk, hogy a gyermekeknél kialakuljanak a kultúrált viselkedés alapvető szabályai. Az óvodáskor végére elemi ismeretekkel kell rendelkeznie önmagáról, környezetéről, és a természetvédelem lehetőségeiről. Fontosnak tartjuk, hogy gondolataikat, érzelmeiket megfelelő és érthető nyelvi formában fejezzék ki. Különböző tevékenységek által fejlesztjük a szándékos figyelem a felidézés és a megőrzés kialakulását.

Szociális fejlettség eléréséhez:

Az óvodáskor végére elérendő feladatunknak tartjuk, hogy gyermekeink szociálisan is érettek legyenek az iskolára. Legyenek képesek az együttműködésre a felnőttekkel és társaikkal, tudjanak alkalmazkodni szabályokhoz, ismerjék az alapvető erkölcsi normákat, magatartásukban alkalmazzák azokat, rendelkezzenek bizonyos fokú önfegyelemmel. Ennek kialakulását példamutatással, a társas kapcsolatok fejlesztésével és az ítélőképesség kialakításával segítjük elő. A neurológiai és az egyéb hátrányokkal küzdő gyerekeket az egyéni bánásmód alkalmazásával differenciáltan fejlesszük, szükség esetén megfelelő szakemberhez irányítjuk, ezáltal próbáljuk a különbségeket kiegyenlíteni.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

Ideális esetben, a családdal együttműködve elérjük, hogy a gyermek az óvodáskor végére megérjen, alkalmassá váljon az iskolakezdésre.

*„Kisgyermekem csak nézzél szerte szét,
éretted van itt minden, ami szép.”*

(Várnai Zseni)

NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK ÉS FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE

Óvodánk hiányzó, kötelező (minimális) eszköz és felszerelés igénye a 20/2012.(VIII. 31.) EMMI rendelet, 2. számú melléklete alapján készült el.

A gyermek fejlődésében nagy szerepe van a gyermeket körülvevő tárgyi világnak.

Az óvodásgyermek életkori sajátosságaiból adódóan érzékenyen reagál a környezetében jelenlévő tevékenységekre és a látványra. Mivel a mi óvodánk gyermekközpontú, alapvetően fontosnak ítéljük meg, hogy az előbb említett területeken is a gyermekek érdekét szolgáljuk.

A gyermek fejlődésében eszköznek tekintjük egész környezetét, a berendezési tárgyaktól, a játékeszközökig.

Az óvoda berendezésénél szem előtt tartjuk a gyermek egészséges testi fejlődését, biztonságát, mozgásigényét, szabadságát.

A gyermek az óvodai nevelés folyamán megtanulja a tárgyakhoz való viszonyt, az eszközök használatát, óvását, megbecsülését.

A játékeszközök kiválasztásánál és beszerzésénél a következő **elveket** valljuk:

- A gyermek életkorának legyen megfelelő, segítse elő a gyermek sokoldalú fejlődését.
- Pedagógiai elveinknek feleljen meg.
- Esztétikailag és minőségileg is igényes legyen (inkább kevesebbet, de jól vásároljunk).

Az óvodás gyermek legfőbb tevékenysége a játék, ezért biztosítanunk kell számára, hogy tevékenységét minél változatosabban gyakorolhassa. Ezért évente szükséges a játékeszközök, foglalkozási eszközök állapotának felmérése, az elhasználódástól függően szükséges azok pótlása.

Ennek függvényében nevelési évenként jelentkező eszközigény:

a gyermekeknek

- kellő mennyiségű, jó minőségű, környezetbarát, esztétikus játékeszközök
- mesekönyvek
- bábok, szerepjátékot, dramatizálást elősegítő jelmezek, kellékek
- ábrázoló tevékenységhez, mintázáshoz, kézimunkázáshoz szükséges eszközök - szabadidős tevékenységekhez sokszínű, gazdag eszköztár
- a sajátos nevelési igényű gyermekek speciális eszközei.

a pedagógusoknak

- könyvtár fejlesztése (szakmai könyvek, folyóiratok)
- szakmai eszköztár bővítése (foglalkozási és szemléltető eszközök)
- IKT eszközök bővítése.

A nevelőmunkát segítő játék és eszköztárunk a 20/2012.(VIII. 31.) EMMI rendelet, 2. sz. melléklete előírásainak többnyire megfelel (minőségben, funkciójában, nevelő hatásában), részben számszerűségére vonatkozóan vannak hiányosságaink.

Hiányzó felszerelés és eszköz igényünk:

- A játszóudvar felszerelése:
- kerti asztalok, kerti padok.
Az udvar kis mérete miatt, mobil asztalokat és székeket használunk.
- IKT felszerelések:
- megfelelő számú számítógép,
- laptop.
- Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének további speciális eszközei:
- Hallási fogyatékosok,
- Látási fogyatékosok
- Mozgás fogyatékosok tekintetében.

Eszközök pótlása, szükség esetén cseréje:

- Nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök folyamatos pótlása:
- különféle játékformák eszközei (játék,dramatizálás, bábozás eszközei,)
- udvari eszközök (mozgásos játékok, szerepjátékok, építőjátékok)
- ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök
- munka jellegű tevékenységek eszközei
- Egészség és munkavédelmi eszközök szükség szerinti cseréje:
- védőruha, védőcipő: elhasználódás miatti, szükség szerinti cseréje.

*"A boldogság és a siker kulcsa
minden életpályán az őszinte,
kiegyensúlyozott és megértő magatartás
önmagunkkal és másokkal szemben."*

(Selye János)

ZÁRÓ GONDOLATOK

Szeretnénk nevelési programunkkal hozzájárulni ahhoz, hogy az óvodánkba járó gyermekek szeretetben élni tudó, érzelmekben gazdag felnőttekké váljanak, és szívesen emlékezzenek életük e "parányi" szakaszára.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Pedagógiai program
módosítását készítette:
dátum: 2021. november 9.

Erzsébetvárosi Nefelejcs Óvoda testülete

aláírás:

A Pedagógiai program készítésének helye: Erzsébetvárosi Nefelejcs Óvoda,
1078 Budapest, Nefelejcs utca 62.

A Pedagógiai program iktatószáma: 461/47/2021-1

A Pedagógiai programot jóváhagyta: Poszukné Nádhera Judit óvodavezető

aláírás:

dátum: 2021. november 30.

A Nevelőtestület elfogadta: óvodapedagógus

aláírás:

dátum: 2021. november 30.

A Szakmai munkaközösség véleményezte: Szakmai Munkaközösség vezető

aláírás:

dátum: 2021. november 30.

A Közalkalmazotti Tanács véleményezte: Közalkalmazotti Tanács vezetője
Dátum: Budapest, 2020. 08. 23.

aláírás:

Szülői Közösség véleményezte: Szülői Közösség elnöke

aláírás:

dátum: 2021. november 30.

FORRÁSOK

1. Oktatási Közlöny 1999/22. szám 1684. old. III.
2. Óvodai nevelés országos alapprogramja 363/2012.(XII.17.) Magyar Közlöny 2012/171 szám. 28225 old. III.
3. Erkölctani vázlatok tankönyvpótló jegyzet
PAGINARUM 1997. Dr. Szabó Pál Tivadar: Az erkölcs, az erkölcsi normák és az erkölcsstan 83. old.
4. Balázsne Szűcs Judit: Az EMBER, aki óvodás Szort Bt. 1997. 82. old.
5. Óvodai nevelés országos alapprogramja
Magyar Közlöny 1996/71 szám. 4512 old. III. 2.
6. Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan Gondolat. Bp. 1975. 160. old.
7. Az óvodai nevelés programja
Országos Pedagógiai Intézet 1989. 55. old.
8. Oktatási Közlöny 2003/23/II. szám 3606. old. 39.§ (5) bek. /A Kt. 59.§ (5) bek./
9. Oktatási Közlöny 2003/23/II. szám 3616. old. 78.§ (1) bek. /A Kt. 121.§ (1) bek. 14./
10. 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve.
11. 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről - módosításai.
12. Az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról szóló 137/1996. (VIII. 28.) Korm. rendelet módosításáról szóló 255/2009. (XI.20.) és a 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet.
13. 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról.
14. 1997. évi törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, a 2015. évi LXIII. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvénynek az ingyenes bölcsődei és óvodai gyermekétkeztetés kiterjesztése érdekében történő módosításáról.
15. 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról.

16. 235/2016. (VII.29.) Kormányrendelet a 326/2013. (VIII. 30.) Kormányrendelet 2016. július 30-án hatályba lépett módosítása.
17. Az Alapító Okirat módosítása.
18. A 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosítása.

SZAKIRODALOM JEGYZÉK

- Az óvodai nevelés országos alapprogramja – 2012.
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 1997. évi XXXI. törvény □ Az óvodai nevelés programja - F.P.I. 1985.
- B. Méhes Vera: Az óvónő és az óvodai játék, Tankönyvkiadó - Budapest 1982.
- Balázsné Szűcs Judit: Az EMBER, aki óvodás - Bp. 1997.
- Dr. Bucherna Nándorné - Faust Dezsőné - Zadravecz Teréz: Néphagyományőrzés az óvodában - Gödöllő 1998.
- Dr. Tótszöllősyné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában - Bp. 1994.
- Erkölcstani vázlatok - tankönyvpótló jegyzet - 1997.
- Lépésben a változásokkal - Hajdúböszörmény
- Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan - Bp. 1975.
- Nagy Jenőné: Helyzetelemzés, önmeghatározás, döntés - Bp. 1997.
- Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel - Szolnok 1997.
- Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában - Alex-typo kiadó 1992.
- Tanulmányok a kisgyermeknevelésről - Okker Oktatási Iroda 1995.
- Tevékenységközpontú óvodai nevelési program - Miskolc 1996.
- Új utakon az óvodában
- Daniel Goleman: Érzelmi intelligencia - Háttér Kiadó 1997.
- Susan Forward: Mérgező Szülők - Háttér Kiadó 2000.
- Mindig tudod, hogyan érezd gyermeked? - Fabula BT. 2002.
- Allan Pease: Testbeszéd - Park Könyvkiadó 1990.
- Vera F. Birkenbihl: Testbeszéd -Trivium Kiadó 2001.
- Dr Richard Woolfson: Gyerek testbeszéd -Trívium Kiadó 1999.
- Dr. Richard C. Wolfson: A boldog gyermek - érzelmi igények és szükségletek
- Buda Béla: Az empátia a beleélés lélektana - Gondolat Könyvkiadó 1985.
- Kabainé Huszka Antónia: Tanuljunk meg gyermeknyelven - RTV-Minerva 1980.
- Nagy László: A gyermek érdeklődésének lélektana
 - Bágyoni Attila-Varjas Edit: Okos szóval türelemmel - Medicina Könyvkiadó 1978.
- Tanulmányok a kisgyermeknevelésről - OKKER Oktatási Iroda 1995.
- Dr. Ranschburg Jenő: Szeretet, erkölcs, autonómia - Bp. 1994.

- Dr.Ranschburg Jenő: Az érzelem és a jellem lélektanából - OKKER 1998.
- Dr. Ranschburg Jenő: A világ megismerése óvodáskorban - OKKER 2002.
- Dr. Ranschburg Jenő: Az én és a másik - OKKER 2003.
- Popper - Ranschburg - Vekerdy - Herskovits: Jövőnk titka: a gyerek... □ Vekerdy Tamás: Gyerekek, óvodák, iskolák - Saxum 2001.
- Forgács József: A társas érintkezés pszichológiája - Kairos Kiadó □ Bárnkopf Zsolt: A kommunikáció könyve - Flaccus Kiadó 2002.
- Bárnkopf Zsolt: Az érzelmek könyve - Flaccus Kiadó 2003.
- Dr. Thomas Gordon: A gyerekevelés aranykönyve - Assertiv Bt 2002.
- Elisabeth Plattner: A nevelés mindennapi művészete - Futura Könyvek
- Bonnie Remsberg-Antoinette Saunders: Gyermekünk és a stressz
- Gerő Zsuzsa: Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban
- Gyerekeinkért gyakorlati pszichológia - Fővárosi Pedagógiai Intézet 1998.
- Jörg Sommer-Gerit Kopietz: Baj van a gyerekkel? - Holstic Kiadó 2000.
- Vajda Zsuzsanna: Lélektankönyv - Műszaki Könyvkiadó 2001.
- Gabnai Katalin: Drámajátékok - Helikon Kiadó 2001.
- Nanszákné Cserfalvi Ilona: Gyermekközpontú pedagógiák - Debrecen Fonó 33 Bt. 1998.
- Francoise Dolto: A gyermek és az öröm - Pont Kiadó 2002.
- Maria Montessori: A gyermek felfedezése - Cartaphilus Kiadó 2002.
- Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk - OKKER 2001.
- Kósáné Ormai Vera-Horányi Annabella: Mi, pedagógusok - Flaccus Kiadó 2006.
- „Gyere velem” Drámapedagógia az óvodában.
- dr. Bakonyi Anna: Az óvodás gyermek mérési, étkezési rendszere □ Az óvoda innovációinak produktumai:
 - Művészeti nevelés lehetőségei a pedagógiai innováció rendszerében.
 - Környezettudatos magatartás kialakításának programja.
- A kompetencia alapú oktatási programcsomag www.sulinovadatbank.hu
- Mindig tudod, hogyan érez gyermeked? - FABULA
- Perlai Rezsőné: Az óvodáskor viselkedéskultúrája □ Perlai Rezsőné: Gyermekünk szeretet igénye - 2001.
- Perlai Rezsőné: A család és az óvoda kapcsolata - 2002.
- Körmöci Katalin: A gyermek szükségleteire épített tanulás az óvodában
- Dr. Hegyi Ildikó: Siker és kudarc a pedagógus munkájában - OKKER 1996.

- Dr. Hegyi Ildikó: Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban - OKKER
- Dr. Hegyi Ildikó: Jaj, te gyerek! (Nevelési helyzetek az óvodában) - OKKER Kft 2000.
- Dr. Hegyi Ildikó: Add a kezed!- az óvodába lépés élményei - OKKER 2003.
- Dr. Hegyi Ildikó: A nevelés tízparancsolata
- Székely Lajos: Egészségpedagógia – Komplex egészségi és környezeti nevelés az óvodában
- Dr. Margitics Ferenc: A szülői mesterség iskolája □ Cziegler Orsolya: Baj van gyermekemmel?
- Andrew Fuller: Nehezen kezelhető gyermekek
- Bakos Mária: A gyerek - A totyogóból óvodás lesz
- Demeter Lázár Katalin: Játosztárs
- Szájról szájra, kézzől kézre I. II. - Geobook 2006.
- Megért/Ő? - Csoportos beszédészlelés és beszédértés fejlesztés óvodásoknak
- Dobos Edit: Mesék így is, úgy is olvasásra és drámajátékra készen
- Képességfejlesztés - képességmérés az óvodában
- Lukács Józsefné – Ferencz Éva: A játék nem csak játék? Matematikai fejlesztő játékok óvodásoknak
- Lénárd Krisztina: Kincsesládám játéka Fejlesztő ötletek, játékok és versek 2-5 éves gyerekek számára
- Nagyné Falucskai Anna: Játékgyűjtemény a testtudat, a téri tájékozódás fejlesztéséhez
- Rektor Orsolya: Adaptivitás a vizuális nevelésben
- Beth A. Grosshans: Ki az úr a háznál? Miért baj, ha a gyermek parancsol?
- Dr. Bagdy Emőke: Ma még nem nevettem
- Elaine N. Aron: Szuper érzékeny gyerekek
- Deákné B. Katalin: Gondolatok a gyermek nevelésről □ Deákné B. Katalin: Mire nevelitek a gyermekeiteket?

Óvodai nevelés kompetencia területen:

Koncepció

- Elméleti alapvetések

Tématerv-javaslatok

- Tématerv-javaslatok-Levegő
- Tématerv-javaslatok-Tűz

- ☐ Tématerv-javaslatok-Víz
- ☐ Tématerv-javaslatok-Föld

Ajánlások sajátos nevelési igényű gyermekek együttneveléséhez

- ☐ Bevezető az óvodai nevelés kompetenciaterület ajánlásaihoz
 - ☐ Ajánlások autizmussal élő gyermekek kompetencia alapú fejlesztéséhez
 - ☐ Ajánlások beszéd fogyatékos gyermekek kompetencia alapú fejlesztéséhez
 - ☐ Ajánlások értelmileg akadályozott gyermek kompetencia alapú fejlesztéséhez
 - ☐ Ajánlások látássérült gyermek kompetencia alapú fejlesztéséhez
 - ☐ Ajánlások mozgáskorlátozott gyermek kompetencia alapú fejlesztéséhez
 - ☐ Ajánlások nagyothalló és siket gyermek kompetencia alapú fejlesztéséhez
 - ☐ Ajánlások a pszichés fejlődés zavarokkal küzdő gyermek kompetencia alapú fejlesztéséhez
- I.-II.

Kiegészítő kiadványok

A világ befogadásának elérhetősége

1. Fehér Anna: Játszunk? Természetesen!
2. Reikort Ildikó: Zenevarázs
3. Székely Andrea: Bábjáték
4. Dr. Tóth Tiborné: Néphagyományok
5. Bekker Zoltánné-Kocsis Csilla-Kongyikné Kis Klára-Zaveczné Komáromi Katalin: Kiegészítő segédlet a komplex fejlesztési tervekhez
6. Székely Andrea: Játékok a bábokkal, játékok a Meseládikóval
7. Zóka Katalin: Varázseszközök az óvodában
8. Zóka Katalin: Kóstolgtató
9. Túri György: Játék- tánc- élet
10. Kanczler Gyuláné dr.: Felfedezések a természetben
11. Labáth Ferencné: Az anyanyelvi nevelés alapjai
12. Dr. Bakonyi Anna: Az óvodás gyermek fejlődésének nyomon követése

Képességfejlesztő kártyák

Értelmi képességek fejlesztése

Szociális képességek fejlesztése

Kommunikációs képességek fejlesztése

Testi képességek fejlesztése

Sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelését támogató tanári segédi anyagok

Sérülésspecifikus eszköztár

Kézikönyvek befogadó iskoláknak